

RAPORT I AUDITIMI TË PERFORMANCËS

“SIGURIMI I CILËSISË SË VEPRAVE NDËRTIMORE”

Miratohet

KRYETAR

Bujar LESKAJ

Auditimi është kryer në bazë të programit të auditimit të miratuar nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit sipas shkresës nr. prot. 1006/1, datë 31.12.2018 dhe shkresës Nr.1006/5/6/7 datë 12.07.2019.

Në përfundim të punës audituese në terren, me shkresat me nr. 1006/3, prot datë 15.04.2019 iu përcoll Projekt-Raporti i Auditimit subjekteve nën auditim.

Me shkresë nr. prot. 1006/4, datë 08.05.2019 janë dërguar observacionet nga Instituti i Ndërtimit.

Me shkresën Nr.1006/5/6/7/8 datë 12.07.2019 është bërë njoftim për ndryshim programi auditimi, ku auditimi është shtrirë dhe në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, Autoritetit Rrugor Shqiptar dhe Fondin Shqiptar të Zhvillimit.

Konfidenciale: Ky dokument është pronësi e Kontrollit të Lartë të Shtetit. Ai përmban informacion konfidencial dhe qëllimi i tij është përthithja e komenteve zyrtare dhe administrative.

Shtator 2019, Tiranë

Përmbajtja

1. RËNDËSIA E AUDITIMIT	3
1.1 Konteksti i problemit social.....	3
1.2 Strategjia e KLSH-së në auditimet e performancës	5
1.3 Auditime të mëparshme në këtë fushë	6
1.4 Subjekti nën auditim.....	6
1.4.1 Risqet e aktivitetit të subjektit	7
1.4.2 Rëndësia e produkteve të subjektit.....	9
1.4.3 Feedback-u i subjektit në përfundim të auditimit	9
2. QASJA DHE DETAJE TË AUDITIMIT.....	9
2.1 Objektivi dhe problemi i performancës	10
2.1.1 Fokusimi dhe përkufizimi i problemit të performancës.....	10
2.1.2 Objektivi i auditimit.....	12
2.2 Përkufizimet dhe terminologjia.....	13
2.3. Kriteret.....	15
2.3.1 Kriteret e politikës	15
2.3.2 Kriteret e monitorimit dhe raportimi	16
2.3.3 Kriteret teknike.....	16
2.3.4 Kriteret e tjera/Praktikat më të mira	17
2.4. Piramida e pyetjeve audituese.....	17
2.5 Skema e auditimit	20
2.5.1 Qasja/Metodologjia audituese	20
2.5.2 Metodot & teknikat audituese	20
2.6 Rezultatet e parashikuara	21
2.6.1 Impakti i mesazhit auditues për Kuvendin dhe Qeverinë	21
2.6.2 Impakti i mesazhit auditues për publikun dhe palët e interesit.....	21
2.6.3 Forma e publikimit	22
3. SHTJELLIMI I PYETJEVE DHE NËNPYETJEVE	22
4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE, KONKLUZIONEVE DHE REKOMANDIMEVE	72
5. ANEKSET.....	86
Literatura e Përdorur	86
6. GRUPI I PUNËS DHE PËRGJEGJËSITË HIERARKIKE.....	87

1. RËNDËSIA E AUDITIMIT

Auditimi në përgjithësi, i konsideruar si një ekzaminim sistematik dhe i pavarur i dokumentacionit tërësor të një institucioni/organizate dhe ai i performancës në veçanti, i cili ka të bëjë me auditimin e ekonomicitetit, efikasitetit dhe efektivitetit¹, synon krahas të tjerave, formalizimin e ekonomisë, mirëmenaxhimin e financave dhe fondeve publike, përmirësimin e cilësisë së shërbimeve dhe përdorimit të tyre, në luftë me abuzimin dhe shpërdorimin, vjedhjen dhe korrupsionin dhe keqpërdorimin e tyre. Tematika e performancës së institucioneve publike në shërbim të qytetarëve, siç është në këtë rast auditimi i Institutit të Ndërtimit (IN), në zbatim të Manualit të Auditimit të Departamentit të Performancës, i miratuar me urdhrin e Kryetarit të KLSH-së nr. 47, datë 30.04.2015.

Gjithashtu, ky auditim është një vlerë e shtuar pasi i referohet krijimit të njohurive dhe perspektivës në një objekt të ri auditimi: performancën e institucioneve publike në fushën e garantimit të cilësisë së projekteve dhe rritjes së sigurië së ndërtimeve në RSH, në kushtet e mungesës së auditimeve të mirëfillta të performancës me këtë fokus.

Nisur nga rëndësia që ka cilësia e punimeve të ndërtimit dhe projekteve mbi të cilët bazohet realizimi i tyre, për sigurimin e jetëgjatësisë së veprave ndërtimore dhe veçanërisht për rritjen e sigurië së jetës së qytetarëve, u mendua realizimi i një auditimi performancë për veprimtarinë e Institutit të Ndërtimit, si një institucion i cili kryen veprimtari shkencore e teknologjike, si oponenca teknike të projekteve, ekspertiza, vlerësime konformiteti dhe kontrole për produktet e ndërtimit.

KLSH nëpërmjet auditimeve, synon përdorimin me efektivitet, efikasitet dhe ekonomicitet të fondeve publike, pronës publike dhe asaj shtetërore, zhvillimin e një sistemi të përshtatshëm të menaxhimit financiar, kryerjen si duhet të aktiviteteve administrative, si dhe informimin e autoriteteve publike dhe publikut, nëpërmjet publikimit të raporteve të tij. Kryerja e auditimeve bëhet në përputhje me standardet INTOSAI dhe me objektivat e Strategjisë për Zhvillim të EUROSAI 2011-2017, të cilat gjejnë pasqyrim në Strategjinë e Zhvillimit të KLSH 2013 - 2017, Manualin e Departamentit të Auditimit të Performancës, Indikatorët e Performancës etj.

1.1 Konteksti i problemit social

Gjatë viteve të fundit, në Shqipëri veprimtaria ndërtimore ka patur një zhvillim të madh, duke përfshirë rritjen e ndërtimit të veprave ndërtimore për strehim, por edhe vepra të ndryshme infrastrukturore, energjetike, mjedisore, etj. Por me kalimin e viteve konstatohet se një pjesë e mirë e këtyre veprave po degradohet si nga ana vizuale, ashtu edhe nga ana strukturore.

Mënyra e realizimit të veprave ndërtimore ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë tek cilësia dhe siguria e jetës së qytetarëve, por gjithashtu dhe në zhvillimin ekonomik të vendit. Përmirësimi i cilësisë dhe sigurië së ndërtimeve është i nevojshëm në kushtet ku frekuenca e ndodhjes së dukurive natyrore me efekte shkatërruese është në rritje. Mjafton të cilësojmë se sipas Equake USGS² nga viti 2008-2015, në gjithë botën kanë renë më shumë se 1200 tërmete me pasoja fatale dhe 351,131 vetë kanë vdekur si pasojë e shkatërrimit të veprave ndërtimore. Në vendin tonë, sipas të dhënave të IGJEUM³, duke filluar nga viti 2016 deri më sot kanë renë rreth 210 tërmete, nga të cilët 40 prej tyre janë me magnitudë $M > 4$ ballë⁴, dhe kanë shkakuar dëme të konsiderueshme materiale. Në këtë mënyrë, rritja e cilësisë dhe e sigurië së veprave ndërtimore është e domosdoshme, duke parë ekspozimin e shpeshtë të vendit tonë kundrejt tërmeteve, apo edhe dukurive të tjera natyrore. Kontrolli i cilësisë dhe rritja e sigurië së veprave ndërtimore do të bënte të mundur uljen në masë të konsiderueshme të efekteve shkatërrimtare të këtyre dukurive natyrore.

Të dhënat e mësipërme e bëjnë dhe më të rëndësishëm për rolin dhe ndikimin e IN në rritjen e cilësisë së projekteve dhe kontrollin e cilësisë të materialeve të përdorura në ndërtim.

¹ Ligji nr. 154/2014, datë 27.11.2014 “Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit”, neni 3.

² Programi për reduktimin e rrezikut ndaj tërmeteve, SHBA.

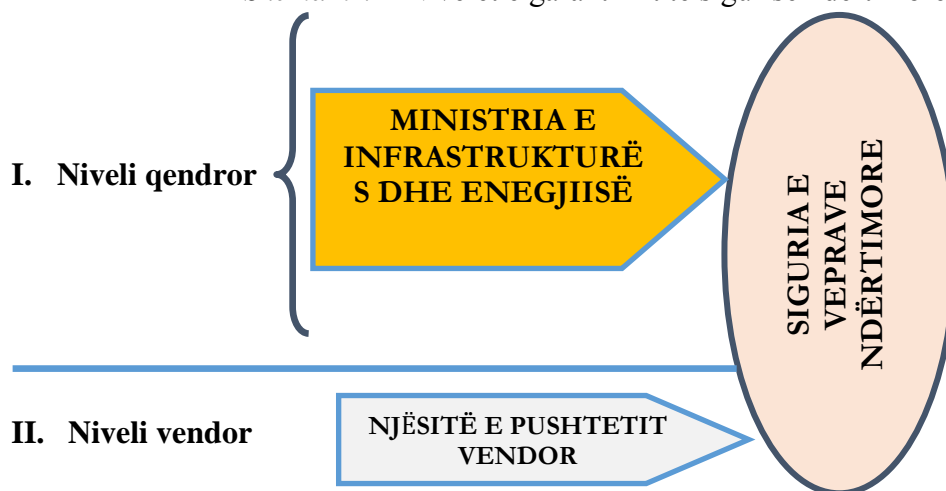
³ Institutit të Gjeoshkencave, Energjise, Ujit dhe Mjedisit.

⁴ Konsiderohen ngjarje të veçanta nga IGJEUM

Veprimtaria ndërtimore në Shqipëri përpara vitit 1991, ka qenë relativisht e madhe, duke konsideruar ndërtimin e veprave të rëndësishë së veçantë si hidrocentrale, hekurudha, ura, fabrika etj. Të gjitha këto objekte janë projektuar dhe zbatuar sipas kushteve teknike të kohës për projektim dhe zbatim, të cilat janë ende në fuqi. Duke qenë se të gjitha ndërtimet kryheshin nga ente shtetërore, veprimtaria ndërtimore, për sa i përket projekteve dhe cilësisë të ndërtimit ka qenë më e kontrolluar. Mbas vitit 1991, veprimtaria ndërtimore mori një zhvillim tjetër, duke u fokusuar më shumë tek objektet ndërtimore për strehim, kryesisht shtëpi banimi dhe godina shumë katëshe, në pjesën dërmuese të realizuara nga privatët. Por kontrolli për sa i përket projekteve dhe cilësisë së materialeve të përdorurur në vepër, ka qenë diskret, për mos të thënë inekzistent, deri në dhënien e tagrit Institutit të Ndërtimit⁵, për të kryer oponencat teknike të projekteve për objektet me vlerë mbi 100 milion lekë.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE), ka në varësi edhe disa institucione, të cilat kanë lidhje të drejtpërdrejta me lejet e zhvillimit në territorin e RSH, investimet në infrastrukturë dhe kontrollin e cilësisë së tyre. Përkatësisht MIE ka në varësi Agjencinë e Zhvillimit të Territorit, Autoritetin Rrugor Shqiptar, Agjencinë Kombëtare të Planifikimit të Territorit, Shërbimin Gjeologjik Shqiptar, Entin Kombëtar të Banesave. Të gjitha institucionet e sipërpërmendura, kanë tagrin ligjor që për të gjitha lejet ose investimet që kryejnë, të realizojnë kontrollin e projekteve dhe cilësisë së materialeve dhe produkteve që përdoren në ndërtim, duke iu drejtuar Institutit të Ndërtimit ose laboratorëve privatë. Në shumicën e rasteve, analizat e materialeve të përdorura kryhet në laboratorë privatë, të porositura jo nga institucioni investitor, por nga zbatuesit e punimeve, veprim i cili mund të konsiderohet “konflikt interesi”. Ndërsa për sa i përket oponencave të projekteve, këto institucione nuk pasqyrojnë në mënyrë korrekte mangësitë e evidentuara nga oponenca. Ndërsa njësitë e pushtetit vendor, për të gjitha investimet që kryejnë kanë për detyrë të kryejnë kontrollin e cilësisë së projekteve dhe materialeve dhe produkteve të përdorura në punimet e ndërtimit.

Skema nr. 1 Nivelet e garantimit të sigurisë ndërtimore

Burimi: Përgatitur nga grupi i auditimit të KLSH

Duke analizuar përgjegjësinë për kontrollin e cilësisë sipas niveleve, pavarësisht përfshirjes së dy institucioneve në nivel qendror dhe njësite lokale në pushtetin vendor, peshën më të madhe, rolin e kryesor e mban Ministria Infrastrukturës dhe Energjisë me institucionet e varësë përkatëse, dhe Instituti i Ndërtimit, si institucion i varësisë dhe i posaçëm i kësaj fushe. Por gjithashtu, nuk duhet anashkaluar veprimtaria e njësite të pushtetit vendor për monitorimin dhe kontrollin e projekteve për leje ndërtimi dhe cilësisë së investimeve që ato kryejnë në infrastrukturë.

⁵Ligji Nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar.

Si përfundim, performanca e Institutit të Ndërtimit nëpërmjet veprimtarisë së specialistëve dhe spertëve të saj, si dhe kryerjes së analizave laboratorike të materialeve dhe produkteve të ndërtimit, uhet të ndikjë ndjeshëm në parandalimin e pasojave shkatërrimtare në veprat ndërtimore, të cilat mund të ndikojnë në mënyrë thelbësore në jetën ekonomike dhe sociale të vendit tonë.

1.2 Strategjia e KLSH-së në auditimet e performancës

KLSH ka ndjekur në mënyrë të vazhdueshme zhvillimet ndërkombëtare në fushën e auditimit, duke u përpjekur në përvetësimin e praktikave më të mira, si dhe i është përshtatur zhvillimeve ekonomike brenda vendit, me qëllim që të sigurojë shërbime publike optimale nëpërmjet përdorimit me ekonomikitet, efikasitet dhe efektivitet të fondeve publike.

Në këtë kuadër, KLSH, në përmbushje të funksionit të vet kushtetues, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit INTOSAI dhe Manualin Departamental të Auditimit të Performancës, i orientuar drejt modernizimit dhe rritjes cilësore profesionale të kapaciteteve njerëzore, strukturore dhe teknike, në të gjithë administratën publike, po e vë theksin, gjithnjë e më tepër, tek auditimi i performancës dhe roli këshillimor i tij.

Auditimi i performancës ka të bëjë me auditimin e efikasitetit, që nënkupton optimizimin e raportit burime-rezultate të veprimtarisë publike, duke modifikuar proceset, strukturat dhe gjithë zinxhirin ekonomik të vlerës, në përputhje me standardet kombëtare e ndërkombëtare dhe praktikatat më të mira; Përmirësimi i cilësisë dhe shtimi i numrit të auditimeve të performancës përbën një nga sfidat më madhore të strategjisë së KLSH⁶. Nëpërmjet auditimeve të performancës vlerësohet, nëse synimet e politikave dhe skemat qeverisëse lidhen me problemet reale të shoqërisë dhe shqetësimet e palëve të interesit, duke dhënë një informacion shumë më të gjerë mbi ecurinë e të gjithë projekteve dhe programeve në entet publike të audituara. Edhe Komisioni Evropian ka vënë theksin në krijimin dhe rritjen e një funksioni të tillë të Institucioneve Supreme të Auditimit, si një parakusht për anëtarësim të vendeve, që aspirojnë t’i bashkohen familjes së madhe evropiane.

KLSH është institucioni i vetëm që ka tagrin kushtetues për akses të pavarur në informacion, avantazhin për t’u dëgjuar direkt nga Kuvendi dhe profesionalizmin për të qenë i pavarur nga ndërhyrjet politike, qeveritare, të biznesit etj., duke bërë të mundur trajtimin e performancës së institucioneve publike në përputhje me misionin institucional. Gjithashtu, KLSH zotëron kapacitetet njerëzore dhe teknike për të realizuar me sukses auditimin, duke harmonizuar dhe bashkërenduar përvojat, formimin profesional, trajnimet, rezultatet, ekspertizën e jashtme etj, me eksperiencën e akumuluar nga auditimet e kryera më parë.

Auditimi i performancës së sigurisë të veprave ndërtimore, nëpërmjet shqyrtimit tërësor të aktivitetit të Institutit të Ndërtimit në periudhën 2015-2018, ka ardhur si rezultat i strategjisë së KLSH për këtë lloj auditimi e rolin e tij në përmirësimin e qeverisjes, si dhe nga përpunimi dhe zbatimi i një sërë kriteresh. Janë përdorur kritere të tilla si: ndjeshmëria publike ndaj kësaj teme, ndikimi i drejtpërdrejtë në sigurinë e veprave ndërtimore, të drejtën e qytetarëve për të pasur një nivel të lartë sigurie të veprave ndërtimore nëpërmjet ngritjes dhe funksionimit të institucioneve publike, vlerësimi i sigurisë së veprave ndërtimore si një fushë me risk të lartë, etj.

1.3 Auditime të mëparshme në këtë fushë

Në Institutin e Ndërtimit nuk është kryer asnjë auditim i mëparshëm nga ana e KLSH, por auditim i brendshëm i MIE. Zbatimi dhe siguria e veprave ndërtimore është pjesë e programeve të auditimit në institucione të ndryshme.

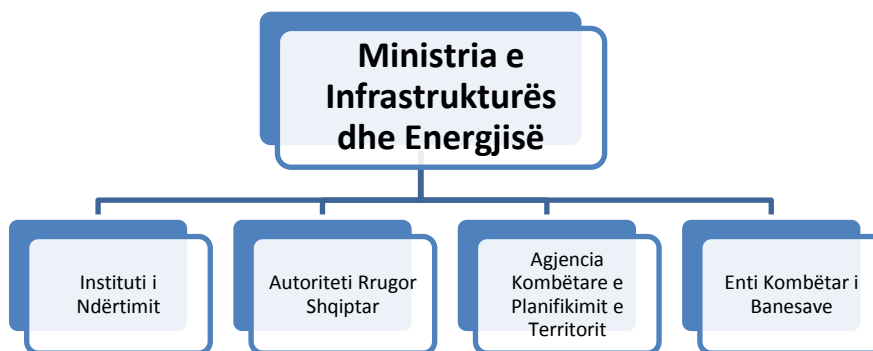
⁶ Strategjia e zhvillimit të KLSH 2013 - 2017, Objektivi nr. 3. “Përmirësimi i cilësisë dhe shtimi i numrit të auditimeve të performancës”.

1.4 Subjekti nën auditim

Instituti i Ndërtimit është krijuar me Urdhër Nr. 225 datë 29.06.2004 “ Për Krijimin e Institutit e Ndërtimit”, si rezultat i bashkimit të Institutit të Studimeve të Teknologjisë së Ndërtimit (ISTN), Instituti i Studimeve e Projektmeve Hidroteknike (ISPH) dhe aktivitetit të ish Institutit të Studimeve e Projektmeve Ujësjetllës Ndërtimor (ISPUN) në varësi të Ministrisë së Rregullimit të Territorit dhe Turizmit (MRRTT) sot Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE).

Zyrtarisht Instituti i Ndërtimit (IN) ka nisur funksionimin e tij më 29.06.2004, si një institucion me një historik aktiviteti të gjatë dhe në vijimësi, në përpjekje për të qenë sipas kërkesave bashkëkohore.

Skema nr. 2 Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë dhe institucionet e varësisë, që ndikojnë në cilësinë dhe sigurinë e veprave ndërtimore

Burimi: Përgatitur nga grupi i auditimit të KLSH

IN është në varësi të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë dhe duhet të sigurojë një nivel të lartë të mbrojtjes së qytetarëve, për të krijuar besim dhe garanci për qëndrueshmërinë në objektet e ndërtimit në vendin tonë në mbrojtje të shëndetit të qytetarit dhe të mjedisit. Instituti i Ndërtimit ka në përbërje⁷ Këshillin Drejtues, Drejtori i Përgjithshëm, Menaxheri Ligjor; 3 Drejtori dhe 8 sektorë (Skema Nr.3).

Në IN, në të gjithë periudhën 2015 - 2018 kanë qenë të punësuar 201 persona, me kontrata individuale pune, sipas Kodit të Punës (Ligji nr. 7961, datë 12.07.1995, i ndryshuar) , ku punëdhënës është Instituti i Ndërtimit, përfaqësuar nga Drejtori i Përgjithshëm në cilësinë e punëdhënësit dhe punëmarrës janë punonjësit e IN-së.

Instituti i Ndërtimit garanton:

- Nëpërmjet Drejtorisë së Laboratorëve, sigurinë e shërbimeve ndaj klientëve për kryerjen e veprimtarisë në lidhje me vlerësimin dhe kontrolleve cilësore të lëndëve të para dhe produkteve të ndërtimit, dhe
- Nëpërmjet Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencave, Kontrollin teknik (Oponencat) dhe sigurimin e cilësisë së projekteve të ndërtimit, duke përfshirë, projektin arkitektonik; projektin konstruktiv; kushtet gjeologjike; projektin elektrik; projektin hidroteknik, ngrohje-ventilim; ndikimet në mjedis si dhe volumet dhe koston e projektit.

IN për oponencat teknike jep rekomandime për kërkesat⁸ që kanë të bëjnë me:

- Rezistencën dhe qëndrueshmërinë mekanike
- Sigurinë nga zjarri
- Higjienën, shëndetin dhe mjedisin
- Sigurinë në përdorim

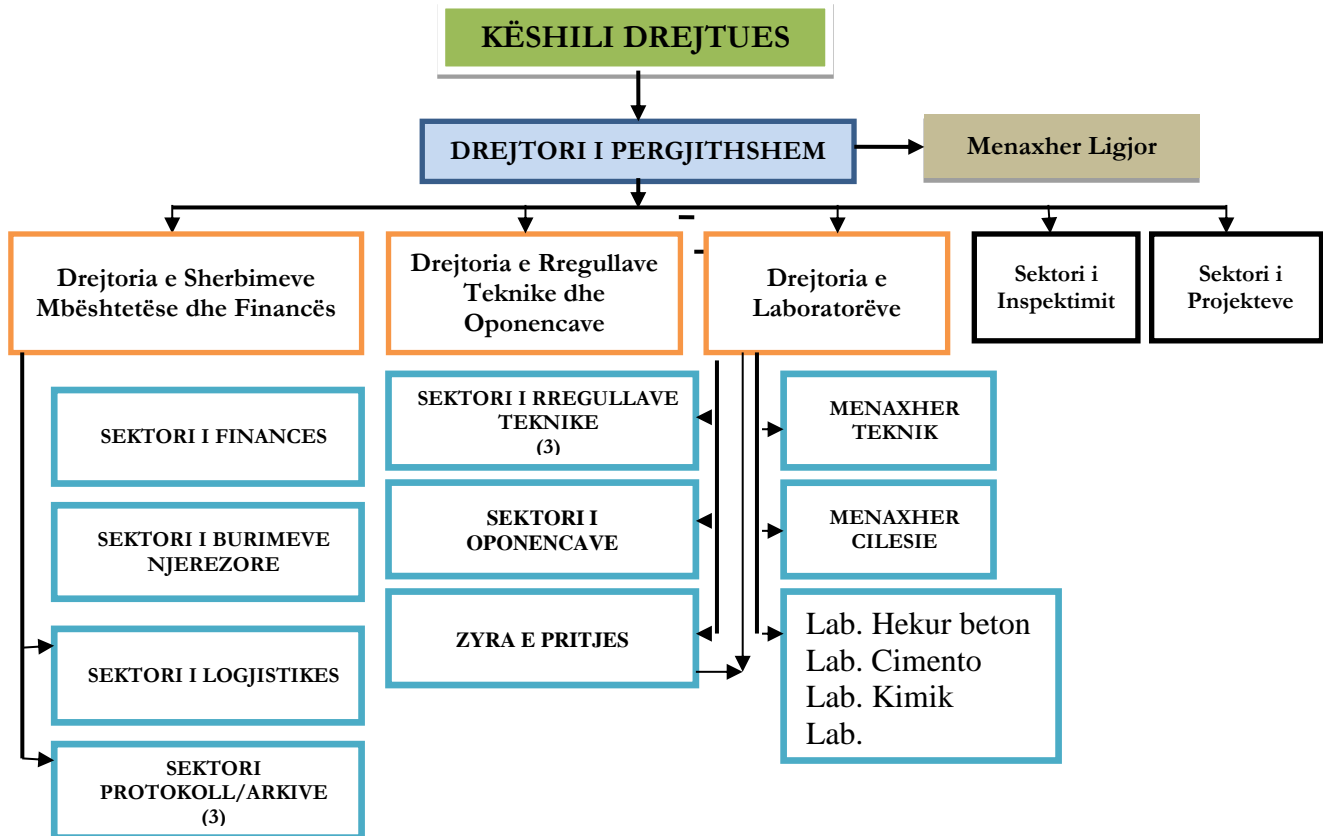
⁷ Rregullore për funksionimin e IN

⁸ Ligji Nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar.

- Mbrojtjen nga zhurmat
- Kursimin e energjisë dhe ruajtjen e ngrohtësisë
-

Skema nr. 3 Struktura organizative e IN-së

1.4.1 Risqet e aktivitetit të subjektit

Grupi i auditimit, listimin e risqeve me të cilat ndeshet IN në realizimin e përgjegjësisë të veta i ka paraqitur nëpërmjet analizës SWOT. IN zhvillon kryesisht aktivitetin e kryerjes së oponencave të projekteve ndërtimore të cilët kanë një vlerë të preventivuar më shumë se 100,000,000 lekë me tvsh dhe inspektues dhe analiza laboratorike të materialeve/lëndëve të para, nëpërmjet një strukture organike me nëpunës publikë dhe bashkëpunëtor të jashtëm, bazuar në ligjin për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit dhe ligjet/VKM/Udhëra të tjerë specifike, për të garantuar sigurinë e projekteve dhe veprave ndërtimore në shkallë vendi.

Tabela nr. 1 Analiza SËOT për auditimin e IN

Fuqitë (S)	Dobësitë(Ë)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ligji nr. 8402, datë 10.9.1998 për “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” i ndryshuar. ✓ Ligj nr.9780 datë 16.7.2007 "Për inspektimin e ndërtimit" i ndryshuar me: Ligjin nr.10 240, datë 25.2.2010 - ligjin nr.10 323, datë 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Komplexiteti i projekteve të veprave ndërtimore. ✓ Vonesat në adoptimin e plotë të kuadrit ligjor të BE për projektimet. ✓ Mungesa e një sektori të statistikës për përpunimin e të dhënave

<p>23.9.2010 dhe në standardin shqiptar S SH ISO/IEC 17025 për akreditimin e laboratorëve testues dhe kalibruës.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ligji Nr.7582, datë 13.7.1992 "Për Ndërmarrjet Shtetërore". ✓ Ligj nr.9290 datë 7.10.2004 "Për produktet e ndërtimit", i ndryshuar. ✓ Urdhër i Ministrit Nr. 225 datë 29.06.2004 "Për Krijimin e Institutit e Ndërtimit" ✓ VKM Nr.1055, Datë 22.12.2010 "Për Vendosjen E Oponencës Teknike Për Projektet E Veprave Të Ndërtimit" ✓ Urdhër i Ministrit të MZHUT Nr.197 datë 09.10.2014. ✓ Ligji Nr107/2014 "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit" i azhurnuar. ✓ Udhëzim i KM nr.2, datë 8.5.2003 Për klasifikimin dhe strukturën e kostos së punimeve të ndërtimit ✓ Vendim i KM nr.514, datë 18.8.2007 Për informatizimin e llogaritjes së kostos dhe hartimin e manualeve teknike të çmimeve të punimeve të ndërtimit. ✓ Adaptimi i kuadrit ligjor të BE-së. ✓ Ngritja dhe funksionimi i Institutit të Ndërtimit ✓ Ngritja e Këshillit Drejtues të IN. ✓ Ngritja e Komitetit shkencor dhe paneleve shkencore. ✓ Të dhëna mbi subjektet e biznesit të prodhimit të materialeve të ndërtimit dhe shpërndarjen e tyre në rajone. ✓ Hartimi i planit vjetor të inspektimit. ✓ Paraqitja dhe aprovimi i programeve vjetore dhe buxheteve sipas afateve të përcaktuara. ✓ Vlerësimi dhe menaxhimi i riskut. ✓ E drejta dhe detyra për kryerjen e e oponencave teknike dhe inspektimeve. ✓ Kryerja e analizave laboratorike. ✓ Vlerësimi i kostove të kryerjes së analizave laboratorike. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mos-analizimi e të dhënave të monitorimit të inspektorëve. ✓ Zbatimi me mangësi i procedurës për kryerjen e oponencave teknike ✓ Pajisje laboratorike të vjetra, të parinovuara që shkaktojnë kufizime në treguesit e analizave. ✓ Infrastruktura e dobët e IN. ✓ Mos-përditësimi i faqes zyrtare të IN. ✓ Menaxhim dhe komunikim i dobët i riskut. ✓ Mungesa e kodeve të reja të projektimit të miratuara. ✓ Pa përputhshmëri me rregulloret ndërkombëtare për ndërtimet dhe projektet. ✓ Monitorim i dobët i produkteve të ndërtimit të importuara. ✓ Kushtet e papërshtatshme të godinës aktuale. ✓ Mbingarkesa me projekte për kryerjen e oponencës.
Shanset (O)	Kërcënimet (I)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rritje e ndërgjegjësimit për sa i përket sigurisë dhe cilësisë në të gjitha nivelet. ✓ Potenciali i inovacionit në industrinë ushqimore. ✓ Implementim i ligjit bashkëkohor disiplinimin e punimeve të ndërtimit dhe përmirësimi i mëtejshëm i tij. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Angazhimi i punonjësve në sektorë të cilët nuk përshtaten me diplomën dhe kualifikimin e tyre ✓ Shpërndarje jo e drejtë e oponencave teknike. ✓ Kufizime në buxhetim të IN. ✓ Institucione të ndryshme të përfshira, me mbivendosje të kompetencave.

<ul style="list-style-type: none">✓ Rritje e influencës së IN pas ngritjes së cilësisë me trajnimet e stafit.✓ Potenciale përmirësimi në laboratorët me trajnimin e stafit.✓ Mbështetje me financime shtetërore.✓ Projektet e BE-së dhe të tjerë në vijim, si dhe mbështetje ndërkombëtare.✓ Adoptimi i standardeve të BE-së për ndërtimet.✓ Përpjekjet ndërsektoriale nga Ministrinë e linjës	<ul style="list-style-type: none">✓ Mangësi në thithjen e përvojës ndërkombëtare nga kapacitete të kufizuara të IN✓ Përfarim i pamjaftueshëm i dokumenteve të BE-së në fushën e sigurisë ndërtimore.✓ Zbatim i kufizuar i strategjive të reja nga palët e përfshira.
---	--

Burimi: Përgatitur nga grupi i auditimit të KLSH

1.4.2 Rëndësia e produkteve të subjektit

1.4.3 Feedback-u i subjektit në përfundim të auditimit

Gjatë fazës studimore, drejtuesit, stafi dhe specialistët e IN i janë përgjigjur në kohë takimit prezantues dhe atyre konsultuese e sqaruese, si dhe plotësimit të informacionit të kërkuar.

2. QASJA DHE DETAJE TË AUDITIMIT

Rritja e vazhdueshme e kërkesave në fushën e ndërtimit në vendin tonë, për zëvendësimin e kushteve teknike ekzistuese me Eurokodet, do të sjellë përmirësimin e metodave të projektimit për veprat e ndërtimit, me impakt përmirësimin e cilësisë së zbatimit të punimeve dhe kontrollit të tyre, në plotësimin e kërkesave për sigurinë e veprave të ndërtimit.

Projektimi, ndërtimi i veprave publike si dhe kontrolli i projekteve të zbatimit mbetet një kërkesë themelore me ndikim në problemet sociale për mbarë popullatën, jo vetëm për shkak të mbrojtjes së shëndetit, por me ndikim në nivelin e mirëqenies dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vendit, nëpërmjet konkurrencës së lirë dhe të ndershme.

Në këtë kuadër analizimi i veprimtarisë së IN-së, në funksion të rritjes së sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit, është një çështje komplekse dhe me një shtrirje të gjerë gjeografike dhe problematike. Për rrjedhojë, grupi i auditimit të KLSH-së do të aplikojë, sipas shtjellimit të pyetjeve dhe nën pyetjeve, qasje të ndryshme.

Gjatë fazës studimore dhe në vijim, janë grumbulluar dhe vazhdojnë të grumbullohen një numër i konsiderueshëm të dhënash numerike, si: struktura organike dhe menaxhimi i sistemit të cilësisë në përgjithësi; numri i inspektimeve sipas viteve, veprimtaria e drejtorisë të oponencave teknike dhe laboratorëve, sektorëve dhe drejtorive të ndryshme; numri i oponencave teknike të ndara sipas nivelit të riskut, etj.; numri i shoqërive ndërtuese të rezultuar gjatë kontrollit me veprimtari në kundërshtim me ligjet; mostrat laboratorike; pyetësorë, etj., të cilat kërkojnë analiza të kujdesshme statistikore, për të arritur në konkluzione të sakta dhe të qarta. Në këtë mënyrë, ne do të përdorim *qasjen sasiore*.

Gjatë auditimit të sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit, ka dhe çështje të problemit social të cilat nuk mund të shprehen në mënyrë sasiore, si p.sh, ato që kanë të bëjnë me kuadrin rregullativ për përditësimin e tyre, funksionimin e këshillit drejtues, analiza e riskut, funksionaliteti i laboratorëve, pyetësorët me pyetje të hapura etj., të cilat kërkojnë për analizë *qasje cilësore*, duke qenë më tepër një qasje problemore.

Arritja në konkluzione korrekte mbi sigurinë e cilësisë së veprave ndërtimore në vend, do të kërkojë që grupi i auditimit, për çështje të ndryshme gjatë shtjellimit të pyetjeve dhe nënpyetjeve, të përdorë edhe *qasjen pragmatike*, e cila është një miks, midis dy qasjeve të mësipërme.

Duke audituar veprimtarinë e IN-së për periudhën 2015 – 2018, në funksion të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore, në bazë të të dhënave dokumentare dhe statistikore zyrtare, brenda dhe jashtë institucionit, intervistave, pyetësorëve, konsultave me ekspertë etj., nëpërmjet përdorimit të metodave sasiore, cilësore dhe mikse (pragmatike), do të krijohet mundësia e vlerësimit objektiv, të qartë, të pavarur dhe profesional të këtij problemi, sa teknik dhe social.

2.1 Objektivi dhe problemi i performancës

Gjatë kryerjes së këtij auditimi të performancës, do të analizojmë shkallën e realizimit të objektivave të planifikuara, pra rezultatet e matura kundrejt synimeve dhe atje ku është e mundur edhe burimet e shpenzuara për të arritur këto objektiva. Kjo do të thotë se vend të rëndësishëm dhe kryesor në auditimin e sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore do të zërë *efektiviteti*. Kështu, është detyrim ligjor nxjerrja e një numri të konsiderueshëm aktesh nënligjore nga institucione të ndryshme; procesi i administrimit të burimeve njerëzore përcakton kritere për rekrutimin, trajnimin, vlerësimin e specialistëve, inxhinierëve dhe inspektorëve. Oponencat teknike jo vetëm që duhet të bëhen për projektet me vlerë të preventivuar së paku 100 milionë lekë, por duhet të bazohen në risk, si dhe të kryhen me cilësi, sepse kanë ndikim të ndjeshëm në problemin social të sigurisë së cilësisë së veprave të mjedisit dhe të jetës së qytetarëve në vendin tonë.

IN, duke qenë një institucion me vet-financim, përdor fonde nga kryerja e oponencave teknike si dhe arkëton në buxhetin e vet, nga tarifat për analizat e mostrave në laboratorët e saj, nga shërbime ekspertizash dhe hartim projektsh ndërtimi, etj. Veç kësaj, IN-së i vihet në dispozicion një strukturë organike e caktuar me specialistë, inspektorë dhe punonjës mbështetës, të cilët nëpërmjet zbatimit të ligjit, duke përdorur asetet përkatëse (laboratorë), synojnë përmirësimin e nivelit të sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit. Këto bëjnë të nevojshme matjen e performancës së tyre nëpërmjet *efiçencës*: minimizimit të input-eve (burimeve: financiare, njerëzore ose materiale), kur rezultatet janë të fiksuara, ose maksimizimin e rezultateve, kur input-et janë fikse.

2.1.1 Fokusimi dhe përkufizimi i problemit të performancës

Siguria e cilësisë së veprave ndërtimore është një kërkesë e vazhdueshme në veprat e ndërtimit që përshkruan kërkesat urbanistike, kushtet teknike të projektimit dhe të zbatimit duke pasur parasysh edhe anën ekonomike të tyre, duke plotësuar kërkesat themelore që kanë të bëjnë me: rezistencën dhe qëndrueshmërinë mekanike; sigurinë nga zjarri; higjenën, shëndetin dhe mjedisin; sigurinë në përdorim, mbrojtjen nga zhurmat, kursimin e energjisë dhe ruajtjen e ngrohtësisë, në mënyrë që të parandalojnë problematikat që mund të vijnë prej cilësisë së dobët të projekteve dhe zbatimit të veprave të ndërtimit, pra nënkupton atë që të mos shkaktojë efekte të dëmshme për shëndetin dhe jetën e njerëzve dhe të mjedisit.

Përgjithësisht cilësia në projektim është rritur, por nga ana tjetër në zbatimin konkret në praktikë të projekteve vërehen shpesh defekte në vepra ndërtimore si pasojë e gabimeve në projektim duke ulur efektivitetin e investimeve dhe zvogëluar jetëgjatësinë e shërbimeve⁹.

Projektimi nevojitet të standardizohet dhe të mbështetet plotësisht nga normativa teknike dhe praktikat më të mira të BE.

⁹ Projekt Kontrolli teknik i dokumentacionit të veprave ndërtimore, sipas praktikave më të mira të Bashkimit Europian.

Përmirësimi i procesit të kontrollit të dokumentacionit tekniko-ligjor në të gjitha fazat e projektimit (Detyra e projektimit deri tek projekt zbatimi përfundimtar) është një domosdoshmëri për të ulur kostot dhe për të rritur cilësinë e veprave ndërtimore, nëpërmjet përfshirjes të të gjithë palëve të interesuara dhe në koherencë të plotë me legjislacionin.

Siguria e cilësisë së veprave ndërtimore, për të mbrojtur shëndetin publik dhe për të nxitur zhvillimin ekonomik, vazhdon të mbetet një sfidë e rëndësishme në botën e sotme në fushën e ndërtimit. Përparimi i konsiderueshëm në forcimin e sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore në shumë vende, ka bërë të mundur parandalimin dhe zvogëlimin e rreziqeve që vijnë nga cilësia e dobët e punimeve.

Niveli i ulët i sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit shfaqet në pamundësinë e zvogëlimit dhe parandalimit të defekteve dhe rreziqeve me origjinë nga hartimi i projekteve të zbatimit të objekteve me cilësi të dobët, me pasoja në zhvillimin socio-ekonomik të vendit, duke dëmtuar ekonominë. Vazhdojnë të mbeten ende rrezik mos kontrollimi i veprave të ndërtimit të ndërtuara shumë vite më parë, siç janë urat, vepra arti të ndryshme ku për shkak të amortizimit të tyre kontrolli bëhet i domosdoshëm, sepse mund të ketë pasoja të rënda në jetën dhe shëndetin e qytetarëve.

Një ndër institucionet kryesore për të përmirësuar sigurinë e cilësisë së veprave ndërtimore publike është Instituti i Ndërtimit i cili nëpërmjet:

- Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencave ka synuar kryerjen e veprimtarisë kërkimore, shkencore, aplikative, zhvillimore, studimore dhe projektuese në fushën e ndërtimit si dhe kryerjen e veprimtarisë shkencore për të tretë si: oponenca teknike të objekteve të ndërtimit me vlerë të preventivuar mbi 100 milion lekë, kryerjen e ekspertizave të objekteve të ndërtimit, etj.
- Drejtorisë së Laboratorëve synon rritjen e kontrollit dhe garantimin e cilësisë dhe sigurisë së produkteve të ndërtimit; hartimin e projekteve të ndryshme kryesisht në eficientë të energjisë elektrike.

Bazat për sigurimin e një niveli të lartë të mbrojtjes së shëndetit dhe jetës së njerëzve dhe interesat e konsumatorit për sigurinë e cilësisë të veprave ndërtimore në Shqipëri, përcaktohen në ligjin nr. 8402, datë 10.9.1998 për “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” i ndryshuar, në ligjin për produktet e ndërtimit si dhe në standardin shqiptar S SH ISO/IEC 17025 për akreditimin e laboratorëve testues dhe kalibruar. Kontrolli teknik zyrtar i cilësisë së projekteve të zbatimit si dhe vlerësimi i konformitetit të produkteve të ndërtimit bëhet nga Instituti i Ndërtimit, i cili përfshin dhe kryerjen e analizave laboratorike.

Në këtë mënyrë, funksionimi institucional me integritet dhe profesionalizëm i Institutit të Ndërtimit do të garantojë qytetarin, që produktet dhe materialet e përdorura në fushën e ndërtimit, të jenë të sigurta dhe në konformitet me kërkesat ligjore dhe të standardeve të testimit, si dhe garantimin e cilësisë së veprave ndërtimore duke siguruar edhe një jetëgjatësi të tyre. Gjithashtu, do të bëjë të mundur realizimin e prioriteteve strategjike për anëtarësimin në Bashkimin Evropian.

2.1.2 Objektivi i auditimit

Veprimtaria e ndërtimit në tërësi duhet të ofrojë siguri për sa i përket cilësisë së ndërtimit për qytetarët. Por nëse ky sektor tepër i rëndësishëm nuk kontrollohet, ose kontrollohet me cilësi të dobët, mbetet një shkak madhor për realizimin me cilësi të dobët të veprave të ndërtimit si rrugë, lanfillde, shkolla, kopshte, çerdhe, banesa, etj.

Çështjet e sigurisë së cilësisë për veprat e ndërtimit duhet t’i besohet një institucioni kompetent dhe të garantohet me ligj.

Produktet dhe materialet e ndërtimit të importuara dhe ato të prodhuara në vend, nëse ato kanë tregues fiziko-mekanik në përputhje me standardet evropiane dhe Shqiptare të adoptuara, garantojnë ndërtimin e veprave të ndërtimit të sigurt dhe me cilësi të lartë për qytetarët. Në kushtet e konkurrencës së lirë, edhe pse produktet e ndërtimit testohen nga laboratorë të ndryshme në vendin tonë të akredituara, mungon një organizëm i certifikuar publik ose privat për të bërë vlerësimin e konformitetit të produkteve dhe prodhimit në fabrikë.

Zhvillimi i një sistemi efektiv të sigurisë së cilësisë në ndërtim, me besim të lartë nga grupet e interesit dhe shoqëria në tërësi, konsiderohet ende larg standardeve dhe kushteve evropiane në fushën e ndërtimit. Kostot direkte apo indirekte, që përballohen nga ndërtimet e veprave publike me cilësi të dobët, janë tepër të larta edhe për vendet e zhvilluara dhe jo më për Shqipërinë, e konsideruar si vend në zhvillim. Për këtë arsye, një sistem efektiv i sigurisë së cilësisë të veprave ndërtimore është shumë i rëndësishëm, për të parandaluar dëmtimin e shëndetit dhe të mjedisit të shkakuar nga ndërtimi me cilësi të dobët, si dhe për uljen e kostove që e shoqërojnë atë.

Meqenëse Instituti i Ndërtimit është institucioni i rëndësishëm dhe me përvojë të gjatë në fushën e kontrollit të ndërtimeve, ligjërisht është i ngarkuar për të dhënë kontributin në mënyrë të drejtpërdrejtë në vlerësimin e projekteve të ndryshme të veprave ndërtimore dhe mbi cilësinë e produkteve të ndërtimit.

Si të gjithë operatorët ekonomikë që ushtrojnë veprimtari projektuese në fushën e ndërtimit, IN-ja duhet të shikojë mundësinë për të ushtruar veprimtarinë për mbikëqyrjen dhe kolaudimin e sigurisë së cilësisë së ndërtimit për veprat publike konform kuadrit rregullator në vendin tonë.

Qëllimi i auditimit është për të identifikuar dobësitë dhe problemet në menaxhimin e sistemit të kontrollit të sigurisë së cilësisë të produkteve të ndërtimit dhe të projekteve të zbatimit për veprat publike.

KLSH e konsideron efektivitetin e veprimtarisë së Institutit të Ndërtimit në rritjen e sigurisë së cilësisë së veprave publike të ndërtimit, problemin kryesor të auditimit. Nëpërmjet shtjellimit të pyetjeve të auditimit, do të përpiqemi për të vlerësuar nëse janë adresuar në mënyrë të përshtatshme rreziqet e sigurisë së cilësisë së veprave publike të ndërtimit në vendin tonë, përfshirë dhe komunikimin me qytetarët.

Për zbatimin sa më të plotë të programit të auditimit në lidhje me sigurinë e objekteve ndërtimore të realizuara në territorin e RSH, përveç auditimit të kryer në Institutin e Ndërtimit, auditimi u shtri dhe në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, Autoritetin Rrugor Shqiptar dhe Fondin Shqiptar të Zhvillimit sipas njoftimeve Nr.1006/5/6/7 datë 12.07.2019.

KLSH do të mbulojë katër mekanizma kryesore të aktivitetit të IN-së: kuadrin rregullativ, menaxhimin e burimeve njerëzore, inspektimin dhe veprimtarinë e drejtorisë së laboratorit për analizat laboratorike të produkteve dhe materialeve të ndërtimit, kryerjen e oponencave teknike për veprat publike të ndërtimit, të cilët përcaktojnë pothuajse plotësisht nivelin e sigurisë së cilësisë së veprave publike të ndërtimit në vend. Pra, duke u fokusuar në drejtimit e mësipërme, për periudhën 2015-2018, synojmë të vlerësojmë se sa i ka përbushur IN-ja objektivat e veta në përmirësimin e sigurisë së cilësisë së veprave publike të ndërtimit në vend, porsa i përket kryerjes së oponencave teknike dhe testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit.

2.2 Përkufizimet dhe terminologjia

- **“Auditim i performancës”** është një shqyrtim i pavarur i efikasitetit dhe efektivitetit të sipërmarrjeve qeveritare, programeve dhe organizatave publike, duke iu përmbajtur ekonomicitetit dhe me synim identifikimin e përmirësimeve¹⁰
- **“Auditim”** është procesi i shqyrtimit objektiv dhe vlerësimi i pasqyrave financiare të një organizate për të siguruar që të dhënat janë në përfaqësim të drejtë dhe të saktë të transaksioneve që ata pretendojnë se përfaqësojnë¹¹.

¹⁰ Manual i Departamentit të Auditimit të Performancës. KLSH

¹¹ Ligji Nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar.

- **“Material”** çdo përbërës, lëndë e parë etj., e përdorur në procesin e prodhimit, përpunimit, et.
- **“Objektet”** janë, ndërtesat, ndarjet funksionale të brendshme, të tyre, strukturat në ambientet e jashtme, strukturat mbajtëse dhe objektet për shërbimet teknike.
- **“Ndërtesat”** janë struktura të mbyllura, që funksionojnë në mënyrë të pavarur, të cilat mundësojnë hyrjen e njerëzve dhe janë të përshtatshme ose të destinuar për mbrojtjen e njerëzve, kafshëve ose sendeve.
- **“Ndërtesa dhe struktura të reja”** përkufizohen si struktura që rindërtohen ose krijohen nga fillimi.
- **“Rindërtimet”** janë objekte, dikur të shkatërruara që rindërtohen në ndërtesën ekzistuese ose mbi elementët strukturorë. Ato klasifikohen si ndërtesa të reja, në qoftë se është i domosdoshëm riprojektimi i tyre.
- **“Zgjerimet”** përkufizohen si shtesa në një projekt ekzistues.
- **“Shndërrimet”** janë rimodelim i një projekti ekzistues, që përfshin ndryshime thelbësore në ndërtimin e tij ose në përbërësit strukturorë, që i shërbejnë ndryshimit të destinacionit³.
- **“Modernizimet”** janë punë ndërtimore, që kanë për qëllim që të rrisin vlerën ose përdorimet e objektit, përveç, rasteve të përshkruara ndryshe.
- **“Ndarje funksionale të brendshme”** përkufizohen si ndërtime apo krijime të brendshme, që përfshijnë ndryshime jothelbësore në ndërtim ose në elementët strukturorë. Këto mund të ndodhin, njëkohësisht, me shërbimet e mbuluara nga pika 3-7 të këtij neni.
- **“Riparimet”** përkufizohen si punime me qëllime restauruese për të rikthyer një projekt në gjendje të përshtatshme për funksionimin e caktuar.
- **“Mirëmbajtja”** përkufizohen si punë, me qëllim për të ruajtur objektin në gjendjen e tij të projektimit.
- **“Strukturat në ambientet e jashtme”** përkufizohen si sipërfaqe apo struktura të projektuara për ambientet e hapura, apo instalime, të përfshira brenda strukturave, ose në ndihmë të tyre.
- **“Standardet teknike të njehsuara”** janë specifikime teknike të shkruara, të cilat reflektojnë opinionin profesional bashkëkohor, i përshtaten konsumatorëve dhe publikut, lejojnë përcaktimin e kostos së llogaritshme në përputhje me vetë manualin dhe janë të provuara në praktikë.
- **“Preventivët paraprakë”** përkufizohen si përcaktim i përafërt i shpenzimeve në bazë të projektimit paraprak. Ato janë baza të përkohshme, për çdo planifikim financiar dhe janë bazuar në gjetjet e projektimit paraprak, llogaritjet sasiore, informacionit shpjegues, lidhur me faktorët e projektimit, procesi dhe kushtet, duke përfshirë informacionin mbi truallin e ndërtimit, si dhe lidhjen me infrastrukturën përret.
- **“Llogaritjet e kostove”** përkufizohen si përcaktim i shpenzimeve, në bazë të formës përfundimtare të projektimit. Ato janë të bazuara në vizatimet e rishikuara të projektimit apo vizatimeve të detajuara të planeve tip, si dhe llogaritjet sasiore dhe shpenzimet përkatëse për llogaritjen dhe vlerësimin e kostove¹².
- **“Grupet tarifore”** paraqet shkallën e vështirësisë të projektimit të një objekti ose të një sipërfaqe.
- **“Shërbimet”** i referohen shërbimeve të planifikimit dhe studimit urban, projektimit, mbikëqyrjes dhe kolaudimit.
- **“Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit (AKPT)”** është institucion me përgjegjësi planifikimi në kuadër të ministrisë përgjegjëse për çështjet e planifikimit dhe zhvillimit të territorit¹³.
- **“Autoritetet e planifikimit”** janë organet dhe institucionet publike, që kanë përgjegjësi për

¹² VKM Nr. 354, date 11.05.2016 “Për miratimin e manualeve të tarifave për shërbime në planifikim territorit, projektme, mbikëqyrje dhe kolaudim”.

¹³ Ligj Nr. 107/2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”.

planifikimin dhe zhvillimin e territorit, në përputhje me nenin 5 të këtij ligji.

- “**Autoritetet e inspektimit të ndërtimit**” janë organet e përcaktuara në legjislacionin për inspektimin e ndërtimit.
- “**Certifikata e përdorimit**” është dokument zyrtar i lëshuar nga autoriteti përgjegjës në miratim të kërkesës, i cili vërteton se ndërtimi është në përputhje me kushtet e lejes së ndërtimit dhe se punimet e kryera dhe ndërtimi janë të përshtatshme për përdorim.
- “**Infrastrukturë publike**” është tërësia e rrjeteve, instalimeve dhe e ndërtimeve ekzistuese ose të parashikuara në territor, si dhe e hapësirave publike, që synojnë realizimin e shërbimeve publike në fushat e transportit, të energjisë, administrimit të ujit, komunikimit elektronik, arsimit, shëndetësisë, administrimit të mbetjeve dhe mbrojtjes së mjedisit, administrimit të burimeve natyrore e kulturore, mbrojtjes kombëtare, civile e kundër zjarrit si dhe të tjera fusha të ngjashme në shërbim të publikut. Infrastruktura publike ka karakter kombëtar ose vendor dhe realizohet me investime publike ose private⁴.
- “**Këshilli Kombëtar i Territorit (KKT)**” është organ kolegjal që funksionon pranë Këshillit të Ministrave dhe kryesohet nga Kryeministri⁴.
- “**Leje ndërtimi**” është akti i miratimit të kërkesës për leje ndërtimi dhe i lejimit të punimeve përkatëse⁴.
- “**Leje zhvillimi**” është akti i përcaktimit të kushteve zhvillimore për një parcelë/pronë të caktuar, që shërben si bazë për pajisjen me leje ndërtimi⁴.
- “**Ndërtim**” është çdo objekt që ndërtohet ose instalohet në territor, me vendosje të palëvizshme apo të përkohshme, dhe që zhvillohet nën dhe/ose mbi tokë⁴.
- “**Palë e interesuar**” është çdo person fizik, juridik, ose autoritet shtetëror apo organ i tij, të drejtat ose interesat e ligjshëm të cilit, qofshin këta individualë ose të përbashkët, kanë të ngjarë të preken nga një dokument planifikimi, zhvillimi ose kontrolli të zhvillimit⁴.
- “**Punime apo punime ndërtimore**” është çdo veprim ose proces për krijimin e ndërtimeve⁴.
- “**Riparim**” janë punime që kanë për qëllim kthimin e një objekti në kushte të pranueshme duke bërë ripërtëritjen, zëvendësimin, apo rregullimin e pjesëve të dëmtuara ose të degraduara⁴.
- “**Rregullore e planifikimit**” është rregullore e miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, që përcakton rregulla të unifikuara për përmbajtjen dhe strukturën e dokumenteve të planifikimit, sipas kreut II të këtij ligji⁴.
- “**Rregullore e zhvillimit**” është rregullore e miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave që përcakton kushtet dhe procedurat e detajuara për zbatimin e instrumenteve të drejtimit të zhvillimit dhe për përmbajtjen, strukturën dhe procedurën e miratimit të dokumenteve të kontrollit të zhvillimit, sipas kreut III të këtij ligji⁴.
- “**Rregullore ndërtimi**” është rregullorja e miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, që përcakton normat dhe kushtet teknike bazë të detyrueshme për garantimin e qëndrueshmërisë së strukturave, hapësirave të emergjencës, ndriçimit adekuat dhe ventilimit, ruajtjen e energjisë dhe sigurinë e jetës, në lidhje me objektet e reja dhe ato ekzistuese, për të mbrojtur shëndetin publik, sigurinë dhe mirëqenien e përgjithshme të banorëve, si dhe për përshtatjen e hapësirave për përdorimin nga persona me aftësi të kufizuara. Rregullorja bazohet në standardet ndërkombëtare dhe përfshin norma teknike të përshtatura për Shqipërinë⁴.
- “**Produkt ndërtimi**” është çdo produkt i prodhuar për tu përdorur, në mënyrë të përhershme, në punimet e ndërtimit.
- “**Punime ndërtimi**” janë punimet e ndërtimit në ndërtesa, në objekte publike, në vepra industriale, të infrastrukturës dhe në objekte të tjera.

- **“Hedhja në treg”** është një produkt ndërtimi i përshtatshëm për përdorim në Republikën e Shqipërisë.
- **“Specifikime teknike”** janë standardet, miratimet teknike dhe rregulla teknike shqiptare, sipas neneve 5, 6 e 7 të këtij ligji.
- **“Standard shqiptar”** është standardi i miratuar nga organizmi shqiptar i standardizimit.
- **“Standard i harmonizuar”** është standardi i miratuar nga Organizata Europiane e Standardizimit dhe i botuar në “Gazetën Zyrtare” të Komunitetit Europian.
- **“Miratim teknik shqiptar”** është miratim teknik i një produkti ndërtimi, i dhënë nga organi miratues përkatës shqiptar.
- **“Manual teknik i çmimeve të punimeve të ndërtimit”** është buletini periodik i çmimeve të punimeve të ndërtimit dhe i analizave teknike të çmimeve, i detyrueshëm për zbatim nga persona, fizikë dhe juridikë, publikë ose privatë, vendas ose të huaj, me fonde publike ose private, në territorin e Republikës së Shqipërisë.
- **“Organ miratues”** është organi përgjegjës që jep miratimet teknike shqiptare.
- **“Ministër”** është Ministri që mbulon fushën e ndërtimit dhe të prodhimit të materialeve të ndërtimit.
- **“Produkt i vogël ndërtimi”** është një produkt ndërtimi, i cili luan një rol të vogël në raport me shëndetin dhe sigurinë.
- **“Rregull teknologjik i pranuar”** është dispozita teknike, e cila, sipas ekspertëve, reflekton gjendjen e teknologjisë.
- **“Organ certifikimi”** është organi që vërteton konformitetin e produkteve të ndërtimit ose të një sistemi, për mbikëqyrjen dhe kontrollin e prodhimit.
- **“Organ inspektimi”** është organi që vlerëson dhe rekomandon metodat e kontrollit të cilësisë e të seleksionimit të produkteve të ndërtimit, të prodhuara dhe të përdorura nga prodhuesi.
- **“Laborator testimi”** është organi që mat, ekzaminon, teston, kalibron ose përcakton karakteristikat apo cilësinë e materialeve a të produkteve të ndërtimit.
- **“Vlerësim konformiteti”** është çdo veprimtari, e drejtpërdrejtë ose e tërthortë, që përcakton nëse është plotësuar tërësia e kërkesave teknike të dokumentacionit përkatës.
- **“Vërtetim konformiteti”** është pranimi paraprak i përputhshmërisë së produktit me kërkesat teknike

2.3. Kriteret

2.3.1 Kriteret e politikës

- Plani Kombëtar për Integrimin Evropian 2016-2020, Mars 2015.
- Strategjia për miratimin e planit kombëtar të veprimit për zbatimin e strategjisë rajonale për Evropën Juglindore, 2014-2020.
- Strategjia për harmonizimin e mëtejshëm dhe formati i harmonizuar për hartimin e “Planit kombëtar për implementimin e eurokodeve”.
- Progres Raportet e Komisionit Evropian për Shqipërinë 2015-2017.
- Prioritetet qeverisëse për sigurinë e cilësisë së ndërtimit në Shqipëri;

2.3.2 Kriteret e monitorimit dhe raportimi

- Raporte/Analiza vjetore për vlerësimin e funksionimit të Institutit të Ndërtimit për vitin 2015.
- Raporte/Analiza vjetore për vlerësimin e funksionimit të Institutit të Ndërtimit për vitin 2016.
- Raporte/Analiza vjetore për vlerësimin e funksionimit të Institutit të Ndërtimit për vitin 2017.
- Raporte nga Drejtoria e Auditimit të Brendshëm të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë mbi aktivitetin dhe problematikat e IN-së.

- Raport auditimi për IN për vitin 2017.
- Raport auditimi për IN për periudhën 01.07.2015-30.12.2016
- Raport auditimi për IN për periudhën 01.01.2014-30.06.2015
- Raport Final Auditimi për IN për vitin 2013
- **Projekt-Fishat e dërguara në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë si vijojnë:**
 - Krijimi dhe funksionimi i qendrës kombëtare për trajnimin e profesionistëve të fushës së ndërtimit në zbatimin e kërkesave normative të bashkimit evropian.
 - Krijimi dhe funksionimi i qendrës kombëtare të përkthimeve në sektorin e ndërtimit sipas praktikave të standardizuara të bashkimit evropian.
 - Krijimi dhe funksionimi i organizmit për vlerësimin e konformitetit të produkteve të ndërtimit (laboratorë testimi, organizëm inspektimi, organizëm certifikimi) sipas praktikave të harmonizuara të bashkimit evropian.
 - Dixhitalizimi dhe informatizimi i IN sipas standardeve evropiane.
 - Projektimi dhe ndërtimi i ambienteve të IN-së sipas standardeve evropiane.
 - Rregullore e sigurimit teknik në ndërtim.
 - Përmirësimi i kushteve teknike të projektimit dhe zbatimit për punimet e hidroizolimit në ndërtime sipas standardeve evropiane.
 - Trajnimi dhe promovimi i eurokodeve në Shqipëri.
 - Kontrolli teknik i dokumentacionit të projekteve ndërtimore (oponencës teknike) sipas praktikave të mira të bashkimit evropian.

2.3.3 Kriteret teknike

- Ligji Nr. 7961, datë 12.07.1995 “Kodi i punës i Republikës të Shqipërisë”, i ndryshuar.
- Ligji nr. 8485, datë 12.5.1999, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar.
- Ligji Nr. 8480, date 27.5.1999 “Për funksionimin e organeve kolegjiale te administratës shtetërore dhe enteve publike”.
- Ligji Nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë”.
- Ligj Nr. 10296, datë 08.07.2010 “Për menaxhimin financiar dhe kontrollin”, i ndryshuar.
- Ligji Nr. 114/2015, “Për auditimin e brendshëm në sektorin publik”.
- Ligji Nr. 7582, datë 13.07.1992 “Për ndërmarrjet shtetërore” i azhurnuar me Ligjin Nr. 7670, datë 09.02.1993, me Ligjin Nr. 7743, datë 26.07.1993.
- Ligj Nr. 116/2014, datë 11.09.2014 “Për Akreditimin e Organizmave të Vlerësimit të Konformitetit në Republikën e Shqipërisë”.
- Ligji Nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar.
- Ligj Nr. 9290, datë 07.10.2004 “Për produktet e ndërtimit” i ndryshuar.
- Ligji Nr. 10489, datë 15.12.2011 “Për tregtimin dhe mbikëqyrjen e tregut të produkteve joushqimore”.
- Ligj Nr. 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”.
- Ligji Nr. 1041, datë 09.06.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.
- Ligji nr.9870, datë 4.2.2008 “Për standardizimin”, i ndryshuar.
- Ligji nr. 10.489, datë 15.12.2011 “Për tregtimin dhe mbikqyrjen e tregut të produkteve joushqimore”, i ndryshuar.
- Ligji nr.10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.
- VKM Nr. 1189, datë 18.11.2009 “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”.
- VKM Nr. 46, datë 29.01.2014 “Për krijimi dhe mënyrën e organizimit të funksionimit të

Inspektoratit Shtetëror të Mjedisit dhe Pyjeve”.

- VKM Nr. 47, datë 29.01.2014 “Për përcaktimin e rregullave të organizimit dhe funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit e Agjencive Rajonale respektive të saj”.
- VKM Nr. 611, datë 17.09.2014 “Për miratimin e planit kombëtar të veprimit për zbatimin e strategjisë rajonale për Evropën Juglindore, 2014-2020”.
- VKM Nr. 354, datë 11.05.2016 “Për miratimin e manualit të tarifave për shërbime në planifikim territori, projektim, mbikëqyrje dhe kolaudim”.
- Vendim i KM Nr. 68, datë 15.2.2001 “Për miratimin e standardeve dhe të kushteve teknike të projektimit dhe të zbatimit të punimeve të ndërtimit”.
- VKM Nr. 1055, datë 22.12.2010 për vendosjen e oponentëve teknike për projektet e veprave të ndërtimit.
- Urdhër Nr. 225 datë 29.06.2004 “ Për Krijimin e Institutit të Ndërtimit”.
- Urdhri i Ministrit Nr. 197, datë 09.10.2014 “Për miratimin e kushteve të përgjithshme të marrëveshjes për kryerjen e oponentëve teknike për projektet e veprave të ndërtimit”.
- SSH ISO/IEC 17025 “Kërkesa të përgjithshme për kompetencat e laboratorëve të testimit dhe kalibrimit”.
- Rregullore Evropiane Nr. 765/2008 “Kërkesat për akreditim dhe mbikëqyrjen e tregut”.
- Rregullore Evropiane Nr. 305/2011 “ Për produktet e ndërtimit”.
- Rregullore mbi funksionimin e Institutit të Ndërtimit, i miratuar me Vendim të Këshillit Drejtues.
- Kodi i etikës i Institutit të Ndërtimit i miratuar me Vendim të Këshillit Drejtues të IN-së.. me Nr. Prot. PB 17, datë 21.05.2015.

2.3.4 Kriteret e tjera/Praktikat më të mira

- Auditime të performancës mbi sigurinë e objekteve ndërtimore nga përvoja e vendeve të tjera (nëse ka).

2.4. Piramida e pyetjeve audituese

1. A ka qenë efektive veprimtaria e IN për rritjen e sigurisë së objekteve ndërtimore në vend?

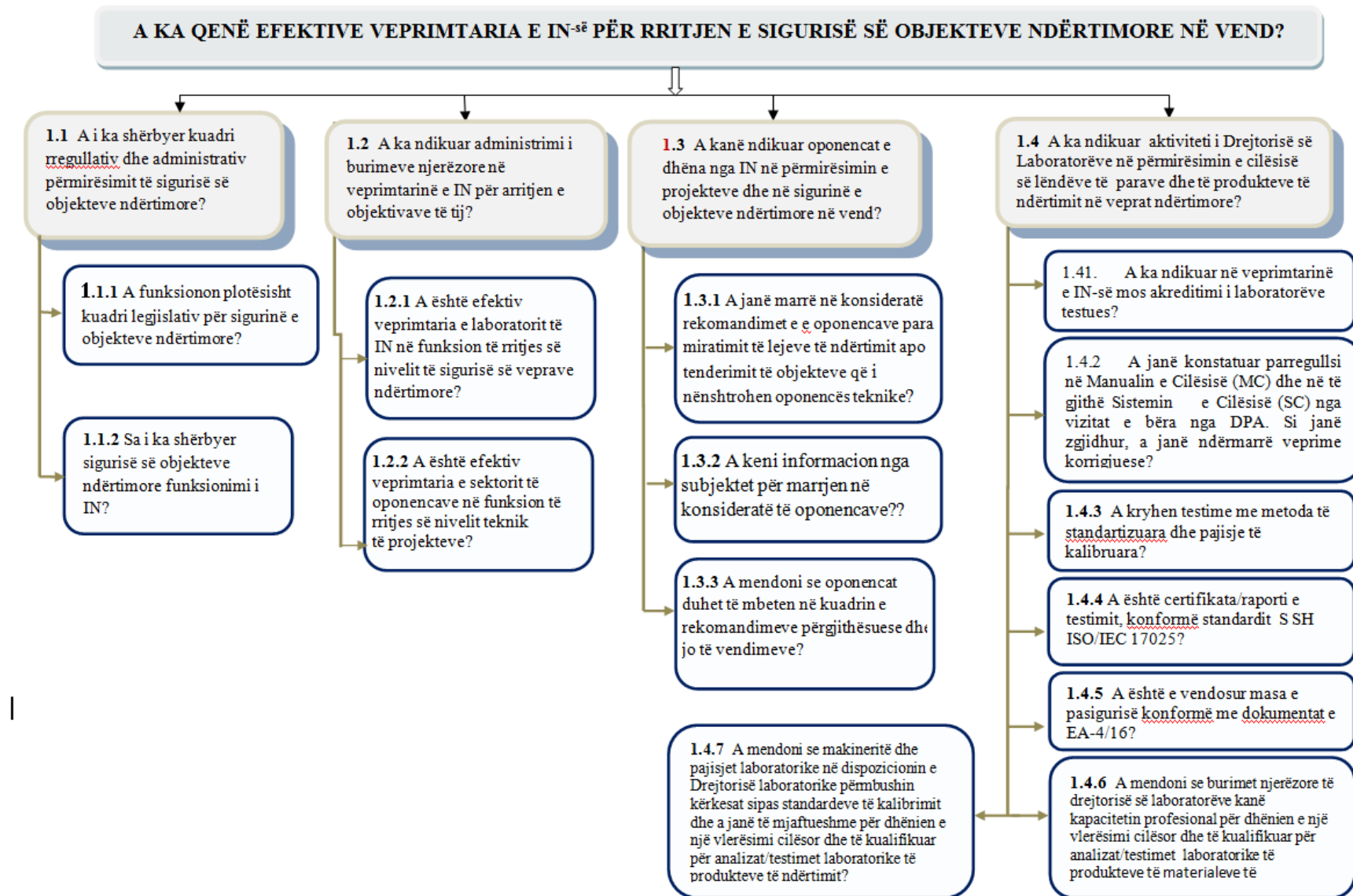
- 1.1 A i ka shërbyer kuadri rregullativ dhe administrativ përmirësimit të sigurisë së objekteve ndërtimore?
 - 1.1.1 A funksionon plotësisht kuadri legjislativ për sigurinë e objekteve ndërtimore?
 - 1.1.2 Sa i ka shërbyer sigurisë së objekteve ndërtimore funksionimi i IN?
- 1.2 A ka ndikuar administrimi i burimeve njerëzore në veprimtarinë e IN për arritjen e objektivave të tij?
 - 1.2.1 A është efektive veprimtaria e laboratorit të IN në funksion të rritjes së nivelit të sigurisë së veprave ndërtimore?
 - 1.2.2 A është efektive veprimtaria e sektorit të oponentëve në funksion të rritjes së nivelit teknik të projekteve?
- 1.3 A kanë ndikuar oponentët e dhëna nga IN në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore?
 - 1.3.1 A janë marrë në konsideratë rekomandimet e oponentëve para miratimit të lejeve të ndërtimit apo tenderimit të objekteve që i nënshtrohen oponentëve teknike?
 - 1.3.2 A keni informacion nga subjektet për marrjen në konsideratë të oponentëve?
 - 1.3.3 A mendoni se oponentët duhet të mbeten në kuadrin e rekomandimeve përgjithëse dhe jo të vendimeve?
- 1.4 A ka ndikuar aktiviteti i Drejtorisë së Laboratorëve në përmirësimin e cilësisë së lëndëve të parave dhe të produkteve të ndërtimit në veprat ndërtimore?
 - 1.4.1 A ka ndikuar në veprimtarinë e IN-së mos akreditimi i laboratorëve testues?

- 1.4.2** A janë konstatuar parregullsi në Manualin e Cilësisë (MC) dhe në të gjithë Sistemin e Cilësisë (SC) nga vizitat e bëra nga DPA. Si janë zgjidhur, a janë ndërmarrë veprime korigjuese?
- 1.4.3** A kryhen testime me metoda të standardizuara dhe pajisje të kalibruara?
- 1.4.4** A është certifikata/raporti e testimit, konform standardit S SH ISO/IEC 17025?
- 1.4.5** A është e vendosur masa e pasigurisë konform me dokumentet e EA-4/16?
- 1.4.6** A mendoni se burimet njerëzore të drejtorisë së laboratorëve kanë kapacitetin profesional për dhënien e një vlerësimi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të materialeve të ndërtimit?
- 1.4.7** A mendoni se makineritë dhe pajisjet laboratorike në dispozicionin e Drejtorisë laboratorike përmbushin kërkesat sipas standardeve të kalibrimit dhe a janë të mjaftueshme për dhënien e një vlerësimi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të ndërtimit ?

Skema nr. 4 Paraqitja skematike e piramidës së pyetjeve të auditimit

2.5 Skema e auditimit

2.5.1 Qasja/Metodologjia audituese

Siç është cilësuar dhe në çështjet e trajtuara më lart, për t’iu përgjigjur pyetjes kryesore nëpërmjet nënpyetjeve të dy niveleve të tjera, do të përdoren tre qasje: sasiore, cilësore dhe mikse; në varësi të të dhënave dhe dokumentacionit të grumbulluar dhe që përdoret gjatë shtjellimit të tyre.

Paradigma kryesore e këtij auditimi është: *“Rritja e nivelit të cilësisë së veprave ndërtimore në vend bëhet e mundur nga veprimtaria efektive e Institutit të Ndërtimit: nëpërmjet hartimit dhe zbatimit të kuadrit të plotë rregullativ të harmonizuar, bashkërenduar dhe të përditësuar me kërkesat e BE-së; nëpërmjet mirëmenaxhimit të stafit të IN-së të përgatitur profesionalisht dhe të trajnuar, si dhe nëpërmjet bazës laboratorike në rrugë për t’u akredituar duke rritur cilësinë dhe sigurinë e shërbimeve ndaj klientëve në kontrollet teknike të projekteve të veprave të ndërtimit dhe testimeve të lëndëve të para dhe produkteve të ndërtimit”.*

Auditimi i aktivitetit të IN-së, për periudhën 2015-2018, krijon mundësinë e evidentimit të prirjeve në realizimin e objektivave të veprimtarisë saj, duke krahasuar rezultatet me pritshmëritë në fushën e sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore. Një analizë e tillë, deri në nivel sektori dhe Drejtorie pranë Institutit të Ndërtimit, do të bëjë të mundur arritjen e konkluzioneve të sakta e objektive dhe dhënien e rekomandimeve përkatëse të qarta.

Aplikimi i këtyre qasjeve të auditimit (sasiore, cilësore dhe mikse) siguron një trajtim jo në parametrat e kohës të performancës së IN-së në funksion të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore, një problem ky me karakter social dhe ekonomik, me ndikim në mirëqenien e qytetarëve dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

2.5.2 Metodat & teknikat audituese

- Analiza dhe krahasimi i akteve normative me situatën gjatë periudhës së auditimit
- Analizë sasiore dhe cilësore e informacionit të ofruar nga Instituti i Ndërtimit.
- Intervista me specialistë të In-së dhe të OJF të interesuara në fushën e sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore.
- Vizita në terren/laborator dhe vëzhgime të:
 - procedurave të menaxhimit, procedurave teknike, instruksioneve të punës dhe formularëve përkatës të sistemit të menaxhimit të Departamentit të laboratorit dhe në përgjithësi të IN-së (DL-PM-01).
 - procedurave për sigurimin dhe mbrojtjen e informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë të klientëve dhe palëve të treta (DL-PM-02).
 - procedurave për sigurimin e konfidencës në kompetencë, paanshmëri, gjykim dhe integritet operacional (DL-PM-03).
 - procedurave të kontrollit të dokumentacionit (DL-PM-04).
 - procedurave për rishikimin e kërkesave, propozimeve, kontratave dhe nënkontraktimeve (DL-PM-05).
 - procedurave për seleksionimin dhe blerjen e shërbimeve, pajisjeve dhe materialeve që ndikojnë në cilësinë e testimeve (DL-PM-06).
 - procedurave për menaxhimin e raporteve me klientin (DL-PM-07).
 - procedurave të trajtimit të ankesave/pakënaqësive të klientëve dhe palëve të tjera (DL-PM-08).
 - procedurave të kontrollit të punës testuese jokonformë (DL-PM-09).
 - procedurës për marrjen e masave korrigjuese (DL-PM-10).
 - procedurës për marrjen e masave parandaluese (DL-PM-11).
 - procedurës për kontrollin e regjistrimeve të cilësisë dhe regjistrimeve teknike (DL-PM-12).

- procedurës së auditiveve të brendshme (DL-PM-13).
- procedurës për rishikimin e sistemit të menaxhimit dhe aktiviteteve të testimit (DL-PM-14).
- Rishikim dhe vlerësim i të dhënave statistikore dhe dokumentacionit të grumbulluar gjatë fazës studimore.
- Konsulta me ekspertë të fushës, jashtë subjekteve të auditimit.
- Analizë sasiore dhe cilësore e veprimtarisë së drejtuesve, specialistëve dhe punonjësve në përmbushje të detyrave për sigurinë e cilësisë së veprave ndërtimore.
- Studim i auditimeve të ngjashme të kryera nga vendet e tjera.

2.6 Rezultatet e parashikuara

Auditimi i performancës të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore, duke u fokusuar në indekset e performancës së burimeve njerëzore (numri gjithsej, shpërndarja midis sektorëve, lëvizjet, largimet, eksperiencat, profesionet, trajnimet, testimet, vlerësimet etj.), rezultatet e inspektimeve në tërësi dhe sipas sektorëve (procedura dhe rezultatet), të analizave laboratorike (procedura e marrjes së mostrës dhe kryerja e analizave, numri, plotësimi i nevojave me përbërësit e nevojshëm etj.), të gërshetuara këto dhe me kuadrin rregullator përkatës dhe asetet e nevojshme, si dhe të analizuarat për periudhën (2015-2018) parashikohet të ketë impakt social të gjithanshëm në shkallë vendi.

Paraqitja e problematikave dhe prirjeve të ecures së nivelit të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore në shkallë vendi, do të mundësojë që jo vetëm të përmirësohet veprimtaria e Institutit të Ndërtimit në tërësi, dhe kryesisht për inspektimin e procedurave dhe testeve të Drejtorisë së laboratorëve dhe besimin në rezultatet e numrit dhe llojit të analizave, në funksion të parandalimit të pasojave negative në veprat ndërtimore me pasojë në jetën ekonomike dhe sociale të qytetarëve shqiptar.

Megjithëse Instituti i Ndërtimit është audituar, kontrolluar, mbikëqyrur dhe inspektuar, nga disa institucione të tjera shtetërore (Drejtoria e Auditimit të Brendshëm në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë), nuk ka pasur auditime të performancës të fokusuar në nivelin e sigurisë e cilësisë së veprave ndërtimore në shkallë vendi. Nëpërmjet këtij auditimi të performancës do të bëjmë më transparente veprimtarinë e IN-së, gjë e cila do të rrisë përgjegjshmërinë dhe llogaridhënien përballë opinionit të gjerë publik.

2.6.1 Impakti i mesazhit auditues për Kuvendin dhe Qeverinë

Rezultatet e këtij auditimi të performancës do të kenë impakt për Kuvendin, pasi do t'i krijojnë mundësinë të njihet në mënyrë të detajuar dhe të veçantë për problematikën që ka shoqëruar performancën e IN-së në funksion të përmirësimit të sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit, me ndikim në jetën ekonomike dhe sociale të qytetarëve të vendit tonë.

Raporti përfundimtar, në të cilin pasqyrohen gjetjet, konkluzionet dhe rekomandimet, do të ndikojë për Qeverinë, së pari për të nxitur plotësimin e kuadrit të nevojshëm rregullator në fushën e sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore, si dhe për të forcuar dhe bashkërenduar më mirë veprimtarinë inspektuese dhe atë të analizave laboratorike të IN-së, në funksion të rritjes së nivelit të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore në Shqipëri.

2.6.2 Impakti i mesazhit auditues për publikun dhe palët e interesit

Duke audituar performancën e IN, do të përpiqemi të bëjmë transparente veprimtarinë e institucioneve publike në shërbim të qytetarëve, nëpërmjet një vlerësimi mbi ecurinë dhe nivelin e sigurisë së cilësisë së veprave të ndërtimit në vend, duke rritur përgjegjshmërinë e institucioneve dhe nëpunësve publikë të kësaj fushe, përballë taksapaguesve dhe opinionit publik.

Veç kësaj, duke evidentuar problematikën dhe mangësitë, që kanë shoqëruar veprimtarinë e IN-së në periudhën 2015-2018, do të ndikojmë në përmirësimin e veprimtarisë së inxhinierëve, specialistëve dhe në përgjithësi stafit të IN, nëpërmjet rekomandimeve përkatëse, me synim

përmirësimin e nivelit të sigurisë së cilësisë së veprave ndërtimore në të ardhmen, në vendin tonë.

2.6.3 Forma e publikimit

Në përfundim të auditimit do të përgatitet Raporti Përfundimtar i Auditimit, i cili i dërgohet subjektit nën auditim Institutit të Ndërtimit, institucionit qendror epror Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë.

Një përmbledhje e Raportit Përfundimtar të Auditimit do të publikohet në  ebsite-in e KLSH-së dhe rrjetet sociale të Departamentit të Auditimit të Performancës.

Raporti Përfundimtar i Auditimit është pjesë dhe e Raportit të veprimtarisë vjetore të KLSH-së.

Gjithashtu, gjetjet, konkluzionet dhe rekomandimet do të jenë pjesë e workshop-eve periodike të Departamentit të Auditimit të Performancës dhe KLSH-së.

Pas vendimit të marrë nga Kryetari i KLSH-së për këtë auditim dhe dërgimit të Raportit dhe Rekomandimeve subjektit të auditimit, do të përgatitet një artikull për në median e shkruar.

3. SHËTJELLIMI I PYETJEVE DHE NËNPYETJEVE

PYETJET:

1.1 A i ka shërbyer kuadri rregullativ dhe administrativ i përmirësimit të sigurisë së objekteve ndërtimore?

Instituti i Ndërtimit është krijuar me Urdhër Nr. 225 datë 29.06.2004 “ Për Krijimin e Institutit e Ndërtimit”, si rezultat i bashkimit të Institutit të Studimeve të Teknologjisë së Ndërtimit (ISTN), Instituti i Studimeve e Projektiveve Hidroteknike (ISPH) dhe aktivitetit të ish Institutit i Studimeve e Projektiveve Ujësjetllës Ndërtime (ISPUN) në varësi të Ministrisë së Rregullimit të Territorit dhe Turizmit (MRRTT) sot Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE).

Zyrtarisht Instituti i Ndërtimit (IN) ka nisur funksionimin e tij më 29.06.2004, si një institucion me një historik aktiviteti të gjatë dhe në vijimësi, në përpjekje për të qenë sipas kërkesave bashkëkohore.

Instituti i Ndërtimit funksionon në bazë të Rregullores së Funksionimit të IN si dhe Statutit të IN, të miratuara nga Drejtori i Përgjithshëm.

Janë hartuar dhe miratuar regjistrat e formularëve të përshkrimeve të pozicioneve të punës për të gjitha drejtoritë sipas strukturës organike.

Për sigurinë e objekteve ndërtimore nuk ekziston kuadër rregullativ i destinuar. Instituti i Ndërtimit e ushtron kompetencën e tij bazuar në ligjin nr. 8402, datë 10.9.1998 për “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” i ndryshuar, ligjin për produktet e ndërtimit si dhe në standardin shqiptar S SH ISO/IEC 17025 për akreditimin e laboratorëve testues dhe kalibrues.

Për oponencën teknike është hartuar një material për rregullat dhe hapat që ndiqen gjatë kryerjes së oponencës teknike, i cili nuk rezulton të jetë i miratuar nga Këshilli Drejtues apo Drejtori i Përgjithshëm i IN.

Si konkluzion:

- Baza ligjore e funksionimit të IN është e pamjaftueshme. Krijimi i këtij institucioni (me objekt kryesor të punës, një fushë shumë të rëndësishme), me një urdhër të ministrit, si dhe funksionimi i tij në zbatim të një rregulloreje të miratuar vetëm nga Drejtori i Përgjithshëm, krijojnë mundësinë e mosfunksionimit normal të IN.

- Materiali i hartuar për rregullat dhe hapat që ndiqen gjatë kryerjes së oponencës teknike është i padetajuar dhe nuk arrin t’i shërbejë dhënies së një oponence teknike cilësore dhe profesionale,

lidhur me projektet e hartuara, për t’i shërbyer sa më mirë garantimit të sigurisë së objekteve ndërtimore.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, në cilësinë e institucionit epror të IN, të iniciojë hartimin e një VKM-je “Për organizimin dhe funksionimin e IN”, ku të përcaktohen qartë detyrat dhe detyrimet e IN.*
- 2. Instituti i Ndërtimit, nëpërmjet Këshillit Drejtues (KD), të hartojë një rregullore të detajuar, ku të përcaktohen rregulla të sakta dhe të aplikueshme, hapat që ndiqen gjatë kryerjes së oponencës teknike, kapacitetet e domosdoshme profesionale të punonjësve teknikë që do të hartojnë oponencën teknike.*

Menjëherë

1.2 A ka ndikuar administrimi i burimeve njerëzore në veprimtarinë e IN për arritjen e objektivave të tij?

Në IN, në të gjithë periudhën 2015 - 2018 kanë qenë të punësuar 201 persona, me kontrata individuale pune, sipas Kodit të Punës (Ligji nr. 7961, datë 12.07.1995, i ndryshuar), ku punëdhënës është Instituti i Ndërtimit, përfaqësuar nga Drejtori i Përgjithshëm në cilësinë e punëdhënësit dhe punëmarrës janë punonjësit e IN-së.

Instituti i Ndërtimit garanton:

- Nëpërmjet Drejtorisë së Laboratorëve, sigurinë e shërbimeve ndaj klientëve për kryerjen e veprimtarisë në lidhje me vlerësimin dhe kontrollin cilësor të lëndëve të para dhe produkteve të ndërtimit, dhe
- Nëpërmjet Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencave, kontrollin teknik (Oponencat) dhe sigurimin e cilësisë së projekteve të ndërtimit, duke përfshirë, projektin arkitektonik; projektin konstruktiv; kushtet gjeologjike; projektin elektrik; projektin hidroteknik, ngrohje-ventilim; ndikimet në mjedis si dhe volumet dhe koston e projektit.

IN për oponencat teknike jep rekomandime për kërkesat¹⁴ që kanë të bëjnë me:

- Rezistencën dhe qëndrueshmërinë mekanike
- Sigurinë nga zjarri
- Higjienën, shëndetin dhe mjedisin
- Sigurinë në përdorim
- Mbrojtjen nga zhurmat
- Kursimin e energjisë dhe ruajtjen e ngrohtësisë

Nga auditimi i strukturës organike të IN dhe kapaciteteve profesionale ekzistuese rezultoi se:

Në Drejtorinë e Rregullave Teknike dhe Oponencës janë të punësuar 16 punonjës, nga të cilët inxhinierë ndërtimi 6 punonjës, inxhinierë hidroteknikë 4 punonjës, arkitektë 5 punonjës dhe 1 punonjës inxhinier gjeolog.

Nga ballafaqimi i kërkesave të përcaktuara për rekrutimin e punonjësve në këtë drejtori (të miratuara nga Drejtori i Përgjithshëm), rezultoi që për specialistët e sektorit të oponencave, është kërkuar minimalisht diplomë bachelor dhe nuk është kërkuar eksperiencë pune. Rezultoi gjithashtu që 7 punonjës nuk kanë licencë për projektim (edhe pse është kriter i kërkuar), 5 punonjës janë të sapo diplomuar dhe pa eksperiencë në fushën e projekteve.

Nisur nga faktet e mësipërme, për shkak të mungesës së kapaciteteve teknike, me vendimi të KD të IN nr. 2, datë 23.02.2016 është miratuar një listë me 60 bashkëpunëtorë të jashtëm, për kryerjen e oponencave teknike dhe është hartuar një rregullore për përzgjedhjen e bashkëpunëtorëve të

¹⁴ Ligji Nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar.

jashtëm. Nga IN, pas këtij vendimi dhe në bazë të rregullores, me një grup të posaçëm, përcaktohen bashkëpunëtorët e jashtëm të miratuar sipas listës, për kryerjen e oponencave të ndryshme. Për periudhën 2017-2018 janë kryer oponenca teknike për 242 objekte, në vlerë totale prej 184,227,201 lekë. Në grupet e punës të ngritura nga IN, për hartimin e oponencave të pjesës më të madhe të këtyre objekteve, janë caktuar bashkëpunëtorë të jashtëm, të cilët me vendimin e KD të IN Nr. 11, datë 23.12.2014, paguhen me 10-20 % të vlerës së oponencës, ose 18,422,720 – 36,845,440 lekë.

Si konkluzion:

Grupi i auditimit konstaton që kapacitetet profesionale të punësuar në drejtoritë kryesore të IN, nuk janë në nivelin që kërkon një institucion kontrolli dhe kërkimor - shkencor. Fakti që nga 16 punonjësit e Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencës, 7 punonjës nuk kanë licencë për projektim (edhe pse është kriter i kërkuar) dhe 5 punonjës janë të sapo diplomuar dhe pa eksperiencë në fushën e projekteve, si dhe kryerja e oponencave nga bashkëpunëtorët e jashtëm, evidenton mungesën e kapaciteteve teknike për kryerjen e oponencave teknike.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. IN të bëjë ndryshimet e nevojshme në regjistrin e formularëve të përshkrimeve të pozicioneve të punës në Drejtorinë e Laboratorëve dhe në Drejtorinë e Rregullave Teknike dhe Oponencës, në mënyrë që punonjësit e rekrutuar të kenë profesionalizmin për kryerjen e kontrolleve të materialeve dhe produkteve, si dhe për hartimin e oponencave teknike sa më cilësore të projekteve.*
- 2. IN të sigurojë qëndrueshmëri të punonjësve të laboratorit, duke i trajnuar me kërkesat e ISO/IEC 17025 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibruës, duke shmangur largimet dhe lëvizjet e panevojshme të punonjësve, në funksion të rritjes së performancës dhe përmirësimit të cilësisë së testimeve.*
- 3. Të merren masa për përmirësimin e sistemit të marrëdhënieve të punës në drejtim të rekrutimit të punonjësve, duke përcaktuar sistem pikëzimi për elementët që do të vlerësohen kandidatët, në mënyrë që të kemi një vlerësim real për rekrutimin e punonjësve në bazë të meritokracisë, me qëllim ngritjen e kapaciteteve profesionale, uljen e numrit të oponencave të dhëna për hartim bashkëpunëtorëve të jashtëm, si dhe rritjen e të ardhurave të institucionit.*
- 4. Të hiqet neni 11 i rregullores “Për përzgjedhjen e kandidatëve për bashkëpunëtorë të jashtëm, në kohë emergjence”, pasi për hartimin e oponencave nuk mund të ketë emergjencë dhe ky nen lë vend për subjektivitet në përzgjedhjen e kandidatëve.*
- 5. Për të evituar situatat e emergjencës dhe dhe mbingarkesën, Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, në cilësinë e institucionit epror të IN, të iniciojë hartimin e një Urdhri të ri, ku të modifikohet pika 1 e Urdhrit të Ministrisë Nr.197 datë 09.10.2014.*
- 6. Të përcaktohet saktë tarifa (përqindja e oponencës) e pagesës së bashkëpunëtorëve të jashtëm, për shmangien e subjektivizmit në përcaktimin e kësaj tarife.*
- 7. Të kryhet një rishpërndarje më e drejtë e pjesëmarrjes në grupet e oponencave të oponentëve të jashtëm, ku të përcaktohet në rregullore kufiri maksimal prej 12 pjesëmarrjesh në vit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

1.2.1 A mendoni se është efektiv veprimtaria e laboratorit të IN në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore ?

IN bazuar në statusin juridik “Ndërmarrje shtetërore”, me vet-financim, si institucion publik në varësi të Ministrisë që mbulon sektorin e ndërtimit, luan rol në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore dhe është ndare me veprimtarinë e operatoreve ekonomike private të

shërbimeve laboratorike (relativisht të shumte në numër dhe shërbime) si pasoje e ndryshimeve në legjislacionin shqiptar në rolin e institucioneve publike dhe private për këtë shërbim.

Roli dhe efektiviteti i kësaj drejtorie laboratorike po përmirësohet më tej në përputhje me strategjinë kombëtare të zhvillimit dhe integritimit Evropian të sektorit të ndërtimit.

Bashkëpunimet në proces me palët e interesuara brenda dhe jashtë vendit do të mundësojnë patjetër që IN të jetë një qendër e rëndësishme në hapësirën e sektorit të kontrollit të prodhimit të produkteve të ndërtimit, në sektorin e kontrollit të cilësisë të zbatimit të projekteve të veprave ndërtimore dhe kontrollin e performancës teknike të veprave ekzistuese ndërtimore.

Arritja e objektivit të krijimit të një qendre referuese kombëtare për shërbimet laboratorike, të certifikimit të produkteve të ndërtimit dhe të certifikimit të personelit në sektorin e ndërtimit sipas kërkesave të direktivave dhe rregulloreve Evropiane, në harmoni me shërbimet private do të krijojë kushtet që roli dhe efektiviteti i kësaj drejtorie laboratorike të jetë në nivelet e kërkuara dhe të dëshiruara nga të gjithë.

IN me shkresën me nr. prot. 266, datë 22.08.2018(protokolluar në IN) me objekt Dërgim dokumentacioni të sistemit të menaxhimit për vlerësim; DL në zbatim të SSH ISO/IEC 17025:2006 ka hartuar dokumentet dhe konkretisht: [rregullore e brendshme e DL (DL-RB-01); Manuali i Cilësisë të Laboratorëve (DL-MC-01); Procedura për përgatitjen e procedurave të menaxhimit, procedurave teknike, instruksioneve të punës dhe formularëve përkatës; Procedura për sigurimin dhe mbajtjen e informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë të klientëve dhe palëve të tjera (DL-PM-02); Procedura për sigurimin e konfidencës në kompetencë, paanshmëri, gjykim dhe integritet operacional (DL-PM-03); Procedura për kontrollin e dokumentacionit (DL-PM-04); Procedurë për rishikimin e kërkesave , propozimeve, kontratave dhe nënkontraktimeve (DL-PM-05); Procedura për seleksionimin dhe blerjen e shërbimeve, pajisjeve dhe materialeve që ndikojnë në cilësinë e testeve (DL-PM-06); Procedura për menaxhimin e raporteve me klientin (DL-PM-07); Procedura për trajtimin e ankesave/pakënaqësive të klientëve dhe palëve të tjera (DL-PM-08); Procedurave për kontrollin e punës testuese jokonform (DL-PM-09); Procedurë për marrjen e masave korrigjuese (DL-PM-10); Procedurë për marrjen e masave parandaluese (DL-PM-11); Procedurë për kontrollin e regjistrave të cilësisë dhe regjistrimeve teknike (DL-PM-12); Procedurë për auditivet e brendshme (DL-PM-13); Procedurë për rishikimin e sistemit të menaxhimit dhe aktiviteteve të testimit (DL-PM-14); Procedurë për identifikimin dhe sigurimin e trajtimit të personelit (DL-PT-01); Procedurë për menaxhimin e kushteve të ambientit dhe të akomodimit (DL-PT-02); Procedurë për përgatitjen e procedurave të testimit dhe instruksioneve përkatëse të punës (DL-PT-03); Procedurë për vlerësimin e vlefshmërisë të metodave të testimit (DL-PT-04); Procedurë për vlerësimin e pasigurisë në matje (DL-PT-05); Procedurë për kontrollin e të dhënave (DL-PT-06); Procedurë për menaxhimin e pajisjeve (DL-PT-07); Procedurë për menaxhimin e materialeve referuese, materialeve referuese të certifikuar, standardeve referuese (etaloneve) (DL-PT-08); Procedurë për menaxhimin e marrjes së mostrave (DL-PT-09); Procedurë për menaxhimin e materialeve për testim (DL-PT-10); Procedurë për sigurimin e cilësisë të rezultateve të testimit (DL-PT-11); Procedurë për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12); Procedurë për rekrutimin, përshkrimet e punës dhe vlerësimin e performancës të personelit (DL-PT-13); si dhe Procedura për dhënien e opinionëve dhe interpretimeve të rezultateve të testimit (DL-PT-14);]

Si konkluzion:

Drejtoria e laboratorëve ofron shërbime testimi të pa akredituar, për klientet në fushën e ndërtimit, por edhe shërbime të tjera si: Ekspertizave dhe inspektimit të veprave ndërtimore të klientëve të jashtëm dhe konkretisht:

-Prokurorisë për çështje të ekspertizave për problematikat në lidhje me cilësinë e veprave ndërtimore ekzistuese dhe të reja.

-Kontrollit doganor për çështje të identifikimit të karakteristikave të materialeve/produkteve specifike të ndërtimit.

- Albkontrollit për çështje të verifikimit të karakteristikave të produkteve/materialeve të ndërtimit që importohen (si çelik, çimento, etj).
- Operatoreve ekonomike mbi cilësinë e prodhimit të materialeve/produkteve të ndërtimit.
- Operatoreve ekonomike në sektorin e ndërtimit të veprave publike dhe private.
- Importuesve dhe shpërndaresve të materialeve/produkteve të ndërtimit.
- Subjekteve juridike dhe fizike të supervizionimit dhe kolaudimit të veprave ndërtimore.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. Instituti i Ndërtimit për të bërë efektive dhe të besueshme veprimtarinë e laboratorit të IN-së në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore, të vazhdojë procesin e nisur për të akredituar laboratorin (datë 22.08.2018) në Drejtorisë së Përgjithshme të Akreditimit në përputhje me standardin e laboratorëve.*
- 2. IN të rrisë bashkëpunim edhe me palët e interesuara brenda dhe jashtë vendit për të mundësuar që IN të jetë një qendër e rëndësishme në fushën e sektorit të kontrollit të prodhimit të produkteve të ndërtimit, në sektorin e kontrollit të cilësisë të zbatimit të projekteve të veprave ndërtimore dhe kontrollin e performancës teknike të veprave ekzistuese ndërtimore.*

Përgjatë vitit 2019-2020

1.3 A kanë ndikuar oponencat e dhëna nga IN në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore në vend?

Nga auditimi me përzgjedhje i oponencave teknike rezulton si më poshtë:

1. U krye auditimi i oponencës së kryer për projektin e zbatimit të objektit Rikualifikimi urban i sheshit të qytetit Rrëshen.

Nga auditimi rezulton se nga ana e grupit të oponencës është konstatuar:

Studimi gjeologo-inxhinierik

- Nuk është vënë në dispozicion studimi gjeologo-inxhinierik;

Studimi topografik

- Nuk është paraqitur harta topografike;

Kushtet klimatike dhe hidrologjike

- Raport studimi hidrologjik i paraqitur është i plotë;

Urbanistika

- Planimetria e përgjithshme nuk është e plotë;
- Në planin e sistemimeve nuk është paraqitur “Monumenti” ekzistues;
- Në projektin arkitektonik nuk janë reflektuar ndërtimet ekzistuese që kanë ngushtuar rrugët e brendshme.

Zgjidhja teknike

- Mungojnë llogaritjet e shtresave rrugore, të dhënat e trafikut.
- Nuk ka asnjë të dhënë për objektet që prishen.
- Në planimetri nuk është bërë përcaktimi i distancave progresive të çdo pikete;
- Një pjesë e bllokut në studim nuk është paraqitur në planimetri;
- Mungon emërtimi i rrugëve;

- Në profilet tërthorë, nuk janë vendosur të gjithë elementët e nevojshëm për zbatim;

Sinjalistika

- Projekti i sinjalistikës është paraqitur i plotë

Projekte hidroteknik

- Nuk është bërë azhurnimi i rrjetit ekzistues;
- Mungojnë llogaritjet hidraulike;
- Shkalla e përdorur në vizatimet e detajeve është e vogël dhe vizatimet janë të palexueshme;
- Mungojnë profilet gjatësorë dhe tërthorë të rrjetit inxhinierik;
- Nuk ka asnjë përshkrim të mënyrës së funksionimit të shatërvanit
- Në preventiv nuk ka përputhje të materialeve me ato të vizatimeve;
- Çmimet në preventiv jepen pothuajse të gjitha me analizë çmimesh dhe këto analiza mungojnë;

Ndriçimi

- Projekti i ndriçimit është paraqitur i plotë

Preventivi

- Ka mospërputhje mes çmimeve të zërave të paraqitura në preventiv dhe çmimeve të manualit teknik të çmimeve, të miratuar me VKM nr. 629, datë 15.07.2015.

Vlerësimi i ndikimit në mjedis

- Mungon qëllimi kryesor i projektit të propozuar;
- Mungon përshkrimi i gjendjes aktuale të parametrave mjedisorë;
- Përcaktimi dhe tipet e mbetjeve që do të dalin nga prishja e sheshit ekzistues;
- Mungon procesi i konsultimit me publikun.

Është rekomanduar:

Studimi gjeologo-inxhinierik

- Të plotësohet projekti me studimin gjeologo-inxhinierik, i nevojshëm për të përcaktuar vetitë fiziko-mekanike të shtresave;

Studimi topografik

- Rekomandojmë plotësimin e raportit topografik me hartën e rlevimit topografik;

Urbanistika

- Të paraqitet projekt-ideja e miratuar nga Bashkia;
- Fletët e projektit arkitektonik të firmosen nga projektuesi dhe të paraqitet licenca e tij;
- Të saktësohet titulli i projektit;
- Të paraqitet Plani Rregullues i zonës së marrë në studim,
- Të paraqitet genplani i plotësuar me distancat përkatëse;
- Të paraqitet planimetria teknike ekzistuese e sheshit me të gjithë dhënat e nevojshme si dhe të identifikohet blloku u banimit i propozuar për ndryshim;
- Nuk është marrë parasysh kërkesa e detyrës së projektimit për krijimin e korsisë së biçikletave si dhe parkimin në funksion të tyre;
- Planimetria e propozuar ka mungesë totale të dimensioneve dhe kuotave përkatëse. Gjithashtu nuk tregohet ku janë bërë prerjet e vëna në dispozicion.

- Në planin e mobilimit urban të evidentohen dhe të paraqiten detajet teknike për të gjithë elementët e propozuar si: lloji i gjelbërimit, lloji i shtrimit të sistemit të jashtëm, stolat prej betoni e guri dhe shatërvani. Të plotësohet projekti me të gjithë detajet e shatërvanit;
- Të paraqitet plani i ndriçimit dhe tioletet e ndriçuesve të propozuar;
- Në projekt nuk reflektohet aksesimi i personave me aftësi të kufizuara.

Zgjidhja teknike

- Rekomandojmë plotësimin e planimetrisë së rrugëve të bllokut me të gjithë elementët e domosdoshëm (emërtimet e rrugëve, distancat pjesore dhe progresive, veprat e artit, etj.) si dhe përfshirjen në planimetri të të gjithë zonës që do të rikualifikohet)

- Rekomandojmë paraqitjen korrekte të profilave gjatësorë për secilën rrugë (rruga të jetë e emërtuar) dhe përputhshmërinë e tyre me planimetrinë e përgjithshme të rrugëve. Më pas mund të gjykohej për zgjidhjen e duhur teknike.

Të paraqiten në projekt vizatimet e profilave tërthorë dhe të rrugës ekzistuese (para rikonstruksionit). Të përcaktohet domosdoshmëria e kësaj flete konstruktive. Nëse po, të përcaktohet vendndodhja e këtyre mureve mbajtës, si dhe të ërfsihen në preventivin përfundimtar.

Projekte hidroteknik

- Projekti duhet të plotësohet me llogaritjet hidraulike, faktorëet që ndikojnë në dimensionim, prurjet që pëballon ky rrjet, etj.;
- Të plotësohet projekti me studimin hidrologjik si dhe llogaritjet hidraulike të rrjetit të ujrae të shiut;
- Të plotësohet projekti me profilat gjatësorë dhe tërthorë
- Të përdoret Shkalla e duhur sipas Udhëzimit teknik të projektimit të vitit 1989 për paraqitjen e detajeve;

Preventivi

- Për të bërë vlerësim të plotë të kostos së ndërtimit duhet të ishën paraqitur edhe llogaritjet metrike të detajuara të volumeve të punimeve të ndërtimit;

- Të shikohet mundësia e riciklimit të materialeve që do të dalin nga prishja e sheshit ekzistues;
- Baza ligjore ku bazohet hartimi i raportit të VNM duhet të rishikohet pasi legjislacioni në fushën e mjedisit ka patur ndryshime;
- VNM duhet të rishikohet duke patur parasysh konstatimet dhe sygjerimet e bëra në oponentë.

PËRFUNDIMISHT:

Nga studimi i materialeve të vëna në dispozicion për projektin e zbatimit të objektit “Rikualifikimi urban i sheshit të qytetit Rrëshen” Mirditë, grupi i oponentëve teknike del në përfundimin se: Projekti i zbatimit i paraqitur duhet të plotësohet me vërejtjet dhe rekomandimet e dhëna në këtë oponentë teknike.

Si konkluzion:

Nga sa kemi cituar më sipër, projekti është i paplotë dhe me mangësi. Oponentët teknike e hartuar paraqitet përgjithësisht si një inventarizim i dokumentacionit. Rekomandimet e dhëna për çdo kapitull duhet të ishën reflektuar në konkluzionin përfundimtar, i cili, për mangësitë dhe devijimet nga standardet që kishte projekti, duhet të kishte dhënë vlerësimin negativ për këtë projekt.

Për këtë rekomandojmë:

1. Grupi i kryerjes së oponencës teknike të IN, të shprehet qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke dhënë tre lloje opinionesh përfundimtare për oponencën teknike të çdo objekti:

a. Projekti është i plotë dhe oponenca të shprehet CERTIFIKOHET;

b. Projekti ka mangësi që nuk çenojnë kërkesat themelore dhe oponenca shprehet CERTIFIKOHET ME REZERVË (Për plotësim);

c. Projekti nuk plotëson kërkesat themelore dhe oponenca shprehet NUK CERTIFIKOHET deri në plotësimin total të projektit dhe dokumentacionit të nevojshëm, si dhe kthimin e projektit të rishikuar për oponencë.

Menjëherë dhe në vijimësi

2. Studim fizibiliteti dhe projektimi i rrugëve të zonës Thumanë- Fushë Krujë – Vorë – Kashar, kryer nga shoqëria “S. E.” S.p.a, me vlerë ndërtimore 29,647,690,193 lekë me TVSH Është konstatuar:

Studimi gjeologo-inxhinierik

- Studimi gjeologo-inxhinierik jep një përshkrim të detajuar të gjeologjisë dhe gjeomorfologjisë së zonës ku do të ndërtohet aksi rrugor;

Studimi topografik

- Studimi topografik është i plotë dhe plotëson kërkesat e ToR;

Studimi sizmologjik

- Konsulenti ka dhënë një tablo të plotë të parametrave sizmikë, shoqëruar me një vlerësim risku sizmik me metoda të ndryshme

Studimi hidrologjik

- Raport hidrologjik është i plotë dhe me informacion të mjaftueshëm për llogaritjen e prurjeve maksimale të pilotave, të cilat shërbejnë për përmirësimin e tobinove, urave të vogla apo strukturave të tjera hidraulike;

Raporti i llogaritjes së shtresave rrugore

- Llogaritja e shtresave rrugore është bërë sipas Kushteve Teknike Italiane dhe në përputje me normat teknike në vendin tonë;

Veprat e artit

- Projektet e përpunuara të veprave të mëdha të artit dhe vizatimet përkatëse teknike të tyre janë të plotë dhe me të gjitha detajet e nevojshme për zbatimin e ToR.

- Veprat e vogla të artit, si mure mbajtës dhe tobinot, mendojmë se janë llogaritur saktë dhe konstruktuar me detaje dhe në mënyrë të plotë.

Planimetria dhe profilat tërthorë

- Planimetria për të gjithë aksin rrugor është paraqitur saktë, konform kushteve teknike të projektimit;

- Profilat tërthorë janë paraqitur saktë, plotësojnë parametrat e kategorisë A të rrugës dhe kërkesat e ToR;

Rrugët sekondare

- Vizatimet për rrugët sekondare janë paraqitur saktë, parametrat gjeometrikë janë marrë konform RrTPRr-ve 2015. Zgjidhja teknike është e drejtë dhe e saktë;

Përfundimisht oponenca vëren se:

- Konsulenti ka arritur ti përmbushë detyrat e ngarkuara dhe ti japë zgjidhje kërkesave bazë të ToR;
- Masat inxhinierike të propozuara nga konsulenti janë në përputhje me KTP në RSH dhe eurokodet.

- Janë bërë studime të plota gjeologjike, topografike, sizmologjike dhe hidrologjike dhe projektimi është mbështetur mbi të dhëna të marra në rrugë eksperimentale dhe me interpretim të saktë për llogaritjen e veprave të artit;
- Llogaritjet teknike dhe zgjidhjet e propozuara janë të plota dhe mbështetur mbiurvejime, matje, të dhëna dhe kushte teknike projektimi bashkëkohore dhe sintetike.
- Përcaktimi i aksit të rrugës, profili gjatësor, rrezeve në kthesa, niveletave, vendndodhjes së veprave të artit është bërë në mënyrë të detajuar, kjo referuar kushtit teknik shqiptar dhe europian, siç përmendet edhe në Raport.
- Zgjidhja planimetrike është e përshtatshme dhe vizatimet teknike janë të plota dhe me të gjitha detajet e nevojshme për zbatimin e kërkesave të termave të referencës.

Rekomandojmë të merren në konsideratë sugjerimet e dhëna në këtë oponentë teknike.

Projekti Elektrik

- Projekti elektrik i plotëson KTP dhe KTZ

Sinjalistika dhe Siguria Rrugore

- Sinjalistika vertikale dhe horizontale e projektuar është sipas standardeve në fuqi dhe në përputhje me RrTPRr-6. Projekti është plotësuar edhe me planimetritë dhe detajet e barrierave akustike dhe të sigurisë.

Specifikimet teknike janë paraqitur në gjuhën angleze

Vlerësimi mjedisor

- Ekspertët kanë kryer një vlerësim të mirë dhe të aqhtë të impakteve që sjell zhvillimi i projektit. Projektuesit kanë marrë parasysh sugjerimet dhe konstatimet e bëra nga oponenti në fazën e projektidesë.

Preventivi

- Preventivi i punimeve të Projektit të Zbatimit është hartuar siç duhet, duke përfshirë vlerën e Fondit Rezervë (5%) dhe TVSH (20%).
- Zërat e punimeve të parashikuara për ndërtimin e objektit, janë të shoqëruara me nr. e analizave teknike, referuar Manualeve Teknike të Çmimeve të Punimeve të Ndërtimit dhe të Analizave Teknike të tyre, viti 2015.
- Analizat Teknike për zërat e punimeve që mungojnë në Manual, janë kryer në mënyrën e duhur, duke përfshirë të gjitha elementet e kostos.
- Nga verifikimi i vlerave për çdo zë të punimeve, vërehet se ka përputhje pothuajse të plotë me përmbajtjen e Manualeve Teknike të Çmimeve.
- Jane paraqitur sakte Tabelat e Volumeve të punimeve.

Si përfundim:

Nga studimi i materialeve të vëna në dispozicion për projektin e zbatimit të objektit : “Studim fizibiliteti dhe projektimi i rrugëve të zonës Thumanë- Fushë Krujë – Vorë – Kashar”, grupi i oponentëve teknike del në përfundimin se: Projekti i Zbatimit është konceptuar dhe hartuar drejt, konform kushteve teknike të projektimit dhe kërkesave të termave të referencës.

Nga oponenti është rekomanduar:

Studimi gjeologo-inxhinierik

- Të merren parasysh sugjerimet dhe rekomandimet e autorit të studimit gjeologo inxhinierik;
- Të drenazhohen ujërat sipërfaqësor, të sistemohen kanalet, që të mos ketë probleme gjatë periudhës së dimrit;
- Të rishikohen konkluzionet e raportit, pasi ky raport është për fazën e projektidesë.

Raporti i llogaritjes së shtresave rrugore

- Konsulenti duhet të verifikojë të gjithë këta parametra të shtresave rrugore duke patur për referencë edhe “AASHTO 93”, i cili jep rezultate të besueshme inxhinierike.
- Gjatë zbatimit të projektit duhet të zbatohen me rigorozitet specifikimet teknike të paketës asfaltike nga kompania zbatuese.

Veprat e artit

- Aftësitë mbajtëse të themeleve të cekëta, që mund të përdoren për themelet e veprave të ndryshme inxhinierike të këtij projekti, janë vlerësuar mbi bazën e të dhënave të penetrimit statik të konit (CPTU). Vlerat e raportuara tregojnë aftësi mbajtëse të lejuara të themeleve të vogla në rendin e 30 kPa-180 kPa. Për një projektim të sigurtë të themeleve të veprave inxhinierike, rekomandohet që të përdoren në mënyrë të detyruar themele të thella.
- Duhet të tregoheshin llogaritjet e detajuara për çernierat, të cilat janë përdorur tek strukturat e mbikalimeve.

Rekomandojmë të merren në konsideratë sugjerimet e dhëna në këtë opionencë teknike.

Vlerësimi mjedisor

- Projekti do të sjellë impakte negative të përkohshme deri në përfundimin e punimeve. Nga ana e zhvilluesit të projektit duhet të merren parasysh masat lehtësuese të propozuara në Raportin e VNM-së.

Si konkluzion:

Nga auditimi i kryer për këtë opionencë rezulton:

- Nuk është dhënë asnjë rekomandim për sa i përket specifikimeve teknike, të cilat janë paraqitur në gjuhën angleze.
- Në preventiv janë vendosur në mënyrë të paargumentuar në kapitullin e urave (për të gjitha urat), zëri “punë sekondare”, në sasinë 7% e vlerës totale, Nisur nga fakti që në preventiv është i parashikuar edhe fondi rezervë prej 5%, nga grupi i opionencës duhej rekomanduar heqja nga preventivi e zërit të punës “punë sekondare”.
- Në preventiv betoni për pila është marrë si beton për struktura monolite, në analizën teknike të të cilit është edhe vlera prej 5124 lekë (37.9 euro)/m³ për armaturë, e cila është e tepërt për këtë zë pune. Nga grupi i opionencës duhej rekomanduar korigjimi në preventiv i këtij zëri.
- Në kapitullin “Përforcimi i zonës afër nënkalimit kryesor 02 me pilota zhavorri, tip 3”, sasia e transportit është marrë 2082205 m³ nga 1549 m³ që duhet në fakt. Nga grupi i opionencës duhej rekomanduar korigjimi i sasisë së këtij zëri.

3. U krye auditimi i opionencës së kryer për projektin “Përmirësimi, ndërtimi, operimi dhe mirëmbajtja e Rrugës së Arbërit”.

Oponenca për projektin e objektit “Përmirësimi, ndërtimi, operimi dhe mirëmbajtja e Rrugës së Arbërit” është realizuar nga Instituti i Ndërtimit në datë 14.05.2018. Projekti është realizuar nga shoqëria projektuese “Gj.K. sh.p.k & “G” shpk. Vlerë e preventivit sipas dokumenteve të projektit është përcaktuar 37,744,320,000 lekë me tvsh, ku përfshihet realizimi i një pjese të Rrugës së Arbërit të përbërë nga 3 segmente kryesore: Segmenti Tiranë-Rruga e Arbërit me gjatësi 1.210km,

segmenti Zall-Bastar-Dalja e Urës së Vashës me gjatësi 24.660 km, segmenti Ura e Cerencit-Pika Kufitare Billatë me gjatësi 9,180 km dhe rruga hyrëse në qytetin e Klosit me gjatësi 1,92731 km.

Në opionencë është evidentuar se në projektet e veprave të artit mungojnë llogaritjet konstruktive të tuneleve, mungon relacioni teknik dhe llogaritjet konstruktive të urës U3 dhe relacioni teknik, llogaritjet konstruktive të urës U4, llogaritjet e detajuara të veshjeve me torkrit dhe ankerave Në kërkesën Nr.6206/1 datë 13.04.2018 për kryerjen e opionencës teknike të projektit “Përmirësimi, ndërtimi, operimi dhe mirëmbajtja e Rrugës së Arbërit”, dërguar nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë është bashkëngjitur projekti i zbatimit të kontratës koncesionare/ppp. Nga verifikimi i dokumentacionit të projektit të paraqitur për opionencë, konstatohet se ka disa mangësi, të cilat evidentohen si mëposhtë:

-Është deklaruar si subjekt projektues “Gj.K. sh.p.k & “G” shpk, ndërkohë që grupi projektues i shënuar në materialin e opionencës është i përbërë nga: ing.L.B me Nr.lic.K0204/4, ing.H.T”. Nr.Lic., shoqëria “A& G 2000 shpk”, “G”, “P.d.o.o”, ndërkohë që nuk është paraqitur asnjë dokumentet i cili përcakton marrëdhënien e punësimit ose kontraktuale midis projektuesve të sipërpërmendur dhe shoqërisë koncesionare ose Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë.

-Preventivi i punimeve përveçse është pjesërisht në gjuhën shqipe, pjesërisht në gjuhën angleze, evidentohet sa ka një numër të konsiderueshëm zërash me kodin "An" të cilët nuk ndodhen në manualin e çmimeve, dhe me vlerë të lartë për njësi, për të cilët nuk është paraqitur asnjë analizë e detajuar çmimi sipas formatit standard të manualit të çmimeve, fakt i cili është evidentuar edhe në opionencë.

Për këtë rekomandojmë:

1. Grupet e opionencës të ngritura nga IN, të marrin masa për dhënien e komenteve sa më profesionale, për të gjitha fushat që shqyrton opionenca, pasi vetëm për objektet e mësipërme “Studim fizibiliteti dhe projektimi i rrugëve të zonës Thumanë- Fushë Krujë – Vorë – Kashar”, mosshqyrtimi i preventivit sipas analizave teknike në fuqi, mund të dakordësojë një preventiv të rritur në mënyrë fiktive.

Në vijimësi

4. Projekti i zbatimit të ujësjellësit Kuç – Himarë, vlera e zbatimit të të cilit është 710,632,031 lekë pa TVSH. Projekti i objektit “Rikonstruksion i godinës së Autoritetit të Informimit të Dosjeve, vlera e zbatimit të të cilit është 111,292,246 lekë pa TVSH.

Për këto dy objekte është hartuar projekti dhe opionenca nga Instituti i Ndërtimit. Nuk administrohet në dosje licenca profesionale e Institutit të Ndërtimit për hartimin e projekteve. Nga IN janë hartuar projektet për 10 objekte, në vlerën totale rreth 561 mln lekë me tvsh.

Si konkluzion:

Për të dy objektet e mësipërme është hartuar opionenca nga Instituti i Ndërtimit, në zbatim të Ligjit nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar, neni 6, por nisur nga fakti që është kryer edhe projekti nga ky institucion, opionenca (potencialisht mendimi ndryshe) duhej kryer nga institucion tjetër.

Për këtë rekomandojmë:

1. Instituti i Ndërtimit të marrë masa për aplikimin pranë Ministrisë së Energjitikës dhe Infrastrukturës për dhënien e licencës profesionale për projektim dhe mbikëqyrje punimesh në fushën e ndërtimit.

Brenda vitit 2019

2. Instituti i Ndërtimit të marrë masa që në të ardhmen të eliminojë dhënien e oponencave teknike për objektet, projektin të cilave u ka hartuar vetë IN, pasi nuk mund të bëhen nga i njëjti person fizik apo juridik edhe prodhimi i shërbimit intelektual edhe kundërshtimi i këtij prodhimi.

Në vijimësi

5. Objekti: “Parkim publik nëntokësor në sheshin Skënderbej”, me vlerë të preventivuar 269,990,846 lekë. Projekti i realizuar nga shoqëria 5.E.

Konstatohet që është dhënë oponenca teknike kur mungojnë:

- Metodologjia e ndërtimit
- Raporti mbi gjendjen ekzistuese të sheshit
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
- Plan-organizimi i punimeve.

Studimi gjeologjik:

- Mungojnë hartat dhe profilet tërthore

Projekti elektrik

- Mungon projekti i kabinës elektrike
- Mungon llogaritja e ngarkesave për të gjithë parkimin
- Mungojnë skemat elektrike të kuadrove sekondarë

Preventivi:

Nuk mund të jepet vlerësimi i plotë i analizës së kostos, pasi:

- mungojnë volumet metrike të punimeve të ndërtimit
- analizat teknike të çmimit të zërave që mungojnë në manualin teknik të çmimeve
- Vlera e fondit limit të përcaktuar nga investitori

Përfundim:

Nga studimi i materialeve të vëna në dispozicion për projektin e zbatimit të objektit : “Parkim publik nëntokësor në sheshin Skënderbej” Tiranë, grupi i oponencës teknike del në përfundimin se: Projekti i zbatimit i paraqitur është realizuar konform kushteve teknike të projektimit, por duhet të plotësohet edhe me konkluzionet dhe rekomandimet e dhëna në këtë oponencë teknike.

Si konkluzion:

Nga sa kemi cituar më sipër, projekti është i paplotë. Rekomandimet e dhëna për çdo kapitull duhet të ishin reflektuar në konkluzionin përfundimtar, i cili, për mangësitë dhe devijimet nga standardet që kishte projekti, duhet të kishte dhënë vlerësimin negativ për këtë projekt.

Për këtë rekomandojmë:

1. Grupi i kryerjes së oponencës teknike të IN, të shprehet qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke dhënë tre lloje opinionesh përfundimtare për oponencën teknike të çdo objekti:

a. Projekti është i plotë dhe oponenca të shprehet CERTIFIKOHET;

b. Projekti ka mangësi që nuk çënojnë kërkesat themelore dhe oponenca shprehet CERTIFIKOHET ME REZERVË (Për plotësim);

c. Projekti nuk plotëson kërkesat themelore dhe oponenta shprehet NUK CERTIFIKOHET deri në plotësimin total të projektit dhe dokumentacionit të nevojshëm, si dhe kthimin e projektit të rishikuar për oponentë.

Menjëherë dhe në vijimësi

6. “Studim projektim, Rikonstruksioni dhe zgjerimi i rrugës Unaza e Re dhe Sheshi Shqiponja”, Projekt-idea.

Miratuar me vendim të KT të ARRSH-së, nr. 15, datë 20.04.2018. Vlera e projektit është 41,962,680 lekë me tvsh.

- Vlera paraprake e ndërtimit sipas projektidfesë është 7,119,773,279 lekë me TVSH.

Është konstatuar:

Me shkresën nr. 4572 prot, datë 29.05.2018, ARRSH ka kërkuar kryerjen e oponentës nga IN për objektin “Studim projektim, rikonstruksioni dhe zgjerimi i rrugës Unaza e Re dhe Sheshi Shqiponja”, Projekt-idea.

Në dokumentacionin e administruar për këtë objekt, konstatohet se janë hartuar termat e referencës nga një grup pune i ARRSH-së për objektin “Studim projektim, rehabilitimi i segmentit rrugor Mbikalimi Pallati me Shigjeta- Rrethrrrotullimi Shqiponja”. Projekti i hartuar nga shoqëria “A Consulting” shpk, duhej bazuar në këto terma reference.

Gjithashtu edhe oponenta teknike për këtë objekt duhej hartuar bazuar në zbatimin nga ana e konsulentit të kërkesave të ARRSH-së në Termat e Referencës.

Oponenta është kryer nga Ing. Konstruktor. A.B., Ing. Hidro. M.Sh., Ing. Mjedisi. B. Gj., Ing. Gjeolog. E, Z.dhe Ing. Elektrik. A.S..

Në faqen 2 të oponentës teknike citohet:

Për realizimin e kësaj oponente teknike, grupit të punës i janë vënë në dispozicion, këto materiale:

- Kërkesë për kryerjen e oponentës teknike me Nr.4572 Prot., dt.29.05.2018, të Autoritetit Rrugor Shqiptar protokolluar me tonën me Nr.162 Prot., dt.30.5.2018.
- Marrëveshja midis Institutit të Ndërtimit dhe Autoritetit Rrugor Shqiptar me Nr 162/2.prot, dt.31.05.2018 të IN-së dhe me Nr.4576/2 Prot,dt.04.06.2015, ku tarifa e shërbimit për kryerjen e Oponentës teknike është 4,548,556 (katërmilion e pesëqindedyzetetëmijë pesëqindpesëdhjetëegjashtë) lekë me TVSH
- Proçes verbal i dorezimit te dokumentacionit per kryerjen e oponentes teknike dt 30.05.2018 (1 faqe A4) firmosur nga përfaqësuesi i ARRSH dhe Zyra e Pritjes e IN-se.
- Termat e referencës (14 flete A4, fotokopje)
- Liçensa e shoqërive dhe e grupit te projektimit
- Preventivi i punimeve (27 fq A4)
- Raporti teknik te sistemimit te kullimit te ujrave atmosferike
- Raport Topografik
- Raporti Gjeologo-Inxhinierik
- Projekti Hidroteknik
- Projekti elektrik
- Relacioni elektrik
- Raport Teknik
- Specifikimet Teknike
- Horografia e Rrugës
- Topografia e rruges

- Planimetria e Rruges
- Profili Gjatësor i Rruges
- Profila Terthore
- Sinjalistika Rrugore
- Vepra Arti
- Detaje Vepra Arti
- CD (nje cope)

Për fazën e Projekt idesë në TER janë këto kërkesa:

Konsulenti duhet të shqyrtojë jo më pak se dy variante por duke mos e kufizuar atë për të studiuar dhe paraqitur dhe variante apo nënvariate të tjera që ai do ti shohë të arsyeshme ti paraqesë:

Gjatë kësaj faze konsulenti duhet të përfshijë dhe aktivitetet e mëposhtëme:

Kryerjen e vëzhgimeve që synojnë në eliminimin e hamendësimeve të bëra gjatë fazave të mëparshme

Përditësimin e llogaritjeve dhe zëvendësimin e hamendësimeve të bëra më parë

Përgatitjen e metodologjisë së përgjithëshme të ndërtimit

Përgatitjen e programit të punimeve

Përgatitjen e vlerësimit të kostos

Konsultimin me publikun

Raporti paraprak I VNM për fazën e projekt idesë

Konsulenti duhet të hartojë studimet si më poshtë:

Studimin topografik

Studimin gjeologjik

Studimin hidrologjik

Studimin e projektimit të shtresave rrugore

Metodologjinë e ndërtimit

Raportin e shpronësimeve

Vizatimet

Volumet e punës dhe preventivin

Përfundimisht oponenca vëren se:

1.4. RAPORTI I LLOGARITJEVE TE SHTRESAVE RRUGORE

- Llogaritja e shtresave rrugore është bere sipas Kushteve Teknike Amerikane dhe ne perputhje me normat teknike ne vendin tone.
- Mendojmë që paketa e shtresave rrugore është llogaritur në mënyrë të plotë dhe të argumentuar duke u mbështetur tek të gjithë parametrat e nevojshëm teknike .
- Gjate realizimit te projektit ne fazen e dyte te projekt zbatimit, duhet te zbatohen me rigorozitetet specifikimet teknike te paketes asfaltike nga kompania qe do te zbatoje punimet rrugore.

STUDIMI GJEOLOGO - INXHINIERIK

- Traseja e rrugës sonë nga pikëpamja e ndërtimit gjeologo-litologjik është heterogjene në shtrirjen e saj. Kjo trase rrugore kalon përgjithësisht përmes depozitimeve me cilësi të dobëta fiziko-mekanike.
- Ne kete studim pershkruhet pjesa gjeologjike dhe geomorfologjike e zonës dhe jepen vetitë fiziko mekanike te litologjisë.

- Autori për kryerjen e studimit është bazuar dhe në studime të tjerat përreth si dhe ka shfrytëzuar informacionin gjeologjik të tyre.
- Rekomandohet që gjatë punimeve të mbikalimeve dhe nenkalimeve të jete gjeologu prezent, për konstatim të ndonjë ndryshimi në litologji.

2.2 STUDIM HIDROLOGJIK

Projekti hidraulik për sistemin e kullimit të ujërave sipërfaqësore në “Mbikalimin të Pallati me Shigjeta –Rrethotullimi Shqiponja” për fazën e Projekt –Idesë është i plotë dhe plotëson qëllimin e termave të referencës për këtë aks rrugor.

2.3. STUDIMI SIZMOLOGJIK

- Konsulenti ka dhënë një tablo të plote të parametrave sizmike të zonës ku do zbatohet projekti ynë, shoqëruar kjo me një vlerësim të riskut sizmik.
- Për klasifikimin e truallit të sheshit të ndërtimit konsulenti është mbështetur në kushtin shqiptar të projektimit (KTP-N2-89) dhe në Eurokodet.
- Oponenti vlerëson se studimi sizmologjik i plotëson të gjitha kërkesat e Termave të Referencës dhe ka të dhëna të plota për fazën e projekt - idesë. Për realizimin e tij janë kryer punime në aksin e rrugës dhe janë marrë parasysh studime të kryera më përpara.

2.4 RAPORTI TOPOGRAFIK

- Oponenti vlerëson se studimi topografik plotëson të gjitha kërkesat e Termave të Referencës dhe ka të dhëna të plota për fazën e projekt idesë.

3. ANALIZA STRUKTURORE E VEPRAVE TË ARTIT

- Llogaritjet e veprave të artit janë në përputhje me kushtet shqiptare dhe normat evropiane të projektimit.
- Vizatimet konstruktive përkatëse teknike të veprave të artit janë të plota dhe me të gjithë detajet e nevojshme për zbatimin e sakte të projektit.
- Mungon relacioni i llogaritjeve të veprave të artit . Të plotësohet nga Konsulenti për fazën e projekt zbatimit.

4.1 PLANIMETRIA

- Planimetria për të gjithë aksin rrugor është paraqitur sakte konform kushteve teknike të projektimit .

4.2 PROFILI GJATËSOR

- Profile gjatësor është paraqitur sakte. Pjerrësia gjatësore maksimale është projektuar, konform kushteve teknike për këtë kategori rruge

4.3 PROFILET TËRTHOR

- Profilet tërthore janë paraqitur sakte
- Parametrat rrugor sipas profileve tip janë marr konform kërkesave të termave të referencës

5. SINJALISTIKA DHE SIGURIA RRUGORE

- Projekti i sinjalistikës paraqitet saktë, por të plotësohet dhe me detajet e sinjalistikës.

5. SPECIFIKIMET TEKNIKE

- Specifikimet teknike të ndërtimit të rrugës paraqiten të plota.

Perfundimisht oponenca veren se:

Konsulenti ka arritur ti përmbushë detyrat e ngarkuara dhe ti japë zgjidhje kërkesave bazë të Termave të Referencës.

- Masat inxhinierike të propozuara nga konsulenti janë në përputhje me kushtet teknike të projektimit në Republikën e Shqipërisë dhe Eurokodet .
- Janë bërë studime të plota gjeologjike, sizmologjike, topografike dhe hidrologjike dhe projektimi është mbështetur mbi të dhëna të marra në rrugë eksperimentale dhe me interpretim të saktë për llogaritjen e veprave të artit.
- Llogaritjet teknike dhe zgjidhjet e propozuara janë të plota dhe mbështetur mbi survejime, matje, të dhëna dhe kushte teknike projektimi bashkëkohore .
- Zgjidhja planimetrike është e përshtatshme dhe vizatimet teknike janë të plota dhe me të gjithë detajet e nevojshme për fazën e projekt idesë.
- Të plotësohen nga konsulenti të gjithë sugjerimet e dhëna me qëllim arritjen e një projekti sa më të plote teknik për objektin e sipërpërmendur.

6. PROJEKTI ELEKTRIK

- Nuk janë dhënë specifikimet teknike të pajisjeve të kabinave elektrike që do të furnizojnë me energji elektrike ndriçimin rrugor
- Nuk janë bërë llogaritjet teknike të ndriçimit rrugor
- Llogaritjet duhet të bëhen me softin Dialux , duke patur parasysh :
- Shkallen e ndriçimit në sipërfaqen e rrugës $L 1 \text{ cd/m}^2$
- Shkallen e verbimit /shkëlqimi – vlera maksimale $Ti \text{ ne } \% = 15$
- Shkallen e lejuar të ndriçimit për rreth rrugës vlerën minimale të ndriçimit $SR = 0.5$.
- Parametrat e ndriçimit të rrugës të marren në përputhje me kërkesat e Euro-normës EN-13201 , duke klasifikuar rrugën Tip.ME3c
- Për zërat me numër të analizës ato përputhen me çmimet e manualit të VKM Nr.627 dt.15/07/2015
- Për zërat me shënimin Analize (ose An) materiali i projektit nuk shoqërohet me analiza çmimi që në të kemi mundësinë të bëjmë vlerësimin tone
- Bëme përpjekje për vlerësimin e disa prej çmimeve si :
- Linje kabllore 20 kV XLPE $Al3*1*185 \text{ mm}^2$ njësia ml çmimi 5 500 leke
- Kabine elektrike 20 kV BOX e kompletuar njësia cope çmimi 3 900 000 leke
- Në vlerësimin paraprak këto çmime vlerësohen shumë mbi çmimet e tregut, por në kushtet e mungesës së projektit dhe analizave, gjykimi ynë është jo i plote
- U bë verifikimi edhe i çmimeve të pajisjeve të ndriçimit si shtyllat e ndriçimit rrugor, kabllot panelet, e tjera dhe vërejmë se çmimet e tyre janë sipas manualit të VKM dt.15/07/2015 ose të përafërta me çmimet e tregut

Projekti, për fazën e zbatimit duhet të plotësohet sipas rekomandimeve që jepen me sipër.

7. VLERËSIMI MJEDISOR

Është paraqitur Raporti i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis, i firmosur nga ekspertët, Ing.M M dhe Ing.Xh Be. Bashkangjitur janë Certifikata e Ekspertëve Mjedisor lëshuar nga Ministria e Mjedisit dhe Licenca e Ing. Xh B, për kryerjen e veprimtarive me ndikim në Mjedis lëshuar nga QKB. Raporti është hartuar konform kërkesave të VKM nr.686, datë 29.07.2015 “Për miratimin e rregullave, të përgjegjësive e të afateve për zhvillimin e procedurës së vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe procedurës së transferimit të vendimit të deklaratës mjedisore”

Në Raport jepen të dhëna mbi:

- Përshkrimi i mbulesës bimore në sipërfaqen e zonës së projektit
- Informacion mbi praninë e burimeve ujore
- Informacion mbi identifikimin e ndikimeve të mundshme në mjedis
- Përshkrim mbi shkarkimet e mundshme në mjedis
- Informacion për kohëzgjatjen e ndikimeve negative të identifikuar
- Mundësinë e rehabilitimit të zonës pas përfundimit të punimeve
- Masat parandaluese
- Plani i monitorimit

Mendoj se zbatimi i këtij projekti do të sjellë zhvillim për zonën ku do të zhvillohet. Ndikimet negative do të ndihen më shumë gjatë fazës ndërtimore. Ato janë të përkohshme dhe të kthyeshme nëse subjekti ndërtues do të zbatojë planin e monitorimit të mjedisit dhe rehabilitimit të zonës që është përdorur në fazën e ndërtimit.

8. PREVENTIVI

Preventivi për objektin, është paraqitur në 27 fletë A4, është i vulosur dhe firmosur prej shoqërisë projektuese “AConsulting” shpk dhe Ing.A D dhe Ing.D J. Për punimet në këtë projekt për këtë fazë (projekt ide) është paraqitur një variant.

Nga shqyrtimi i këtij preventivi vërejmë se:

Preventivi është i ndarë në:

- Punime ndërtimore Nyja 1; Nyja 2; Nyja 3; Nyja 4 ;
- Punime ndërtimore Trup rruge 1;Punime ndërtimore trup rruge 2;
- Punime Hidroteknike;
- Punime Elektrike

Vlera totale e punimeve duke përfshirë dhe zërin furnizim pajisje është 7,119,773,279 lekë.

Në këtë vlerë është parashikuar vlera e TVSH 20% dhe vlera e fondit rezervë 5 %.

Konkluzione:

- Preventivi i Punimeve të Projekt Zbatimit është hartuar siç duhet duke përfshirë vlerën e Fondit Rezervë (5%) si dhe TVSH (20%).
- Oponenca vëren se zërat e punimeve të parashikuar për ndërtimin e Objektit, janë të shoqëruar me nr. e analizave teknike referuar Manualeve Teknike të Çmimeve të Punimeve të Ndërtimit dhe të Analizave Teknike të tyre, viti 2015.
- Për zërat e punimeve të cilat në preventiv janë shënuar An (Analizë) nuk janë paraqitur analizat teknike të çmimeve.

Si përfundim:

Nga studimi i materialeve të vëna në dispozicion për projekt-idenë e objekti: “Studim projektim, Rikonstruksioni dhe zgjerimi i rrugës Unaza e Re dhe Sheshi Shqiponja”, Projekt-idea, grupi i oponencës teknike del në përfundimin se: Projektet është konceptuar drejt, konform kushteve teknike të projektimit dhe kërkesave të Termave të Referencës.

Si konkluzion:

Nga grupi i auditimit konkludohet si më poshtë:

- Në projekt-idenë e paraqitur nga konsulentit është paraqitur vetëm një variant;
- Mungon Konsultimi me publikun;
- Mungon Raporti i shpronësimeve;
- Mungojnë Volumet e punës dhe analizat teknike të çmimeve për zërat që nuk janë në manualin e çmimeve, për përcaktimin sa më të saktë të vlerës së objektit.

Si konkluzion:

Nga sa kemi cituar më sipër, projekti është i paplotë dhe i papranueshëm.

Për këtë rekomandojmë:

1. Grupi i kryerjes së oponencës teknike të IN, të shprehet qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke dhënë tre lloje opinionesh përfundimtare për oponencën teknike të çdo objekti:

a. Projektet është i plotë dhe oponenca të shprehet CERTIFIKOHET;

b. Projektet ka mangësi që nuk çënojnë kërkesat themelore dhe oponenca shprehet CERTIFIKOHET ME REZERVË (Për plotësim);

c. Projektet nuk plotëson kërkesat themelore dhe oponenca shprehet NUK CERTIFIKOHET deri në plotësimin total të projektit dhe dokumentacionit të nevojshëm, si dhe kthimin e projektit të rishikuar për oponencë.

Menjëherë dhe në vijimësi

7. “Studim projektim, rehabilitimi i Segmentit Rrugor Mbikalimi Pallati me Shigjeta - Rrethrotullimi Shqiponja”, Projektzbatimi.

Miratur me vendim të KT të ARRSH-së, nr. 15, datë 20.04.2018. Vlera e projektit është 41,962,680 lekë me tvsh.

- Vlera e ndërtimit sipas projekt- idesë është 5,999,084,757 lekë me TVSH.

Është konstatuar:

Me shkresën nr. 6393 prot, datë 19.07.2018, ARRSH ka kërkuar kryerjen e oponencës nga IN për objektin “Studim projektim, rikonstruksioni dhe zgjerimi i rrugës Unaza e Re dhe Sheshi Shqiponja”, Projekt-zbatimi.

Oponenca është kryer vetëm nga Ing. Konstr. A.B..

Përfundimisht oponenca vëren se:

1.4. RAPORTI I LLOGARITJEVE TE SHITESAVE RRUGORE

- Llogaritja e shtresave rrugore është bere sipas Kushteve Teknike Amerikane dhe ne përputhje me normat teknike ne vendin tone.
- Mendojmë që paketa e shtresave rrugore është llogaritur në mënyrë të plotë dhe të argumentuar duke u mbështetur tek të gjithë parametrat e nevojshëm teknike .

- Gjate realizimit te projektit ne fazën e dyte te projekt zbatimit, duhet te zbatohen me rigorozitet specifikimet teknike të paketës asfaltike nga kompania qe do te zbatoje punimet rrugore.

2. STUDIMI GJEOLOGO - INXHINIERIK

- Traseja e rrugës sonë nga pikëpamja e ndërtimit gjeologo-litologjik është heterogjene në shtrirjen e saj. Kjo trase rrugore kalon përgjithësisht përmes depozitimeve me cilësi të dobëta fiziko-mekanike.
- Materiali i paraqitur në raportin gjeologo-inxhinierik është i qartë dhe i kuptueshëm.
- Rekomandohet qe gjate punimeve te mbikalimeve dhe nënkalimeve te jete gjeologu prezent, për konstatim të ndonjë ndryshimi ne litologji.

3. STUDIMI SIZMOLOGJIK

- Konsulenti ka dhënë një tablo te plote te parametrave sizmike te zonës ku do zbatohet projekti ynë, shoqëruar kjo me nje vlerësim te riskut sizmik.
- Per klasifikimin e truallit te sheshit te ndërtimit konsulenti është mbështetur ne kushtin shqiptar te projektimit (KTP-N2-89) dhe ne Eurokodet.
- Oponenti vlerëson se studimi sizmologjik i plotëson te gjitha kërkesat e Termave te Referencës dhe ka të dhëna te plota për fazën e projekt - idesë. Për realizimin e tij janë kryer punime ne aksin e rrugës dhe janë marre parasysh studime te kryera me përpara.

4. RAPORTI TOPOGRAFIK

- Oponenti vlerëson se studimi topografik plotëson te gjitha kërkesat teknike dhe ka te dhëna te plota për fazën e projekt zbatimit.

5. RAPORTI HIDROTEKNIK

- Rrjeti inxhinierik I ujërave të shiut është projektuar drejt dhe saktë, në përputhje të plotë me normat dhe standardet që janë në vendin tonë si dhe ato evropiane të projektimit dhe plotësojnë qëllimin dhe objektivat e Projektit për Rehabilitimin e Segmentit Rrugor – Mbikalimi Pallati me shigjeta – Rrethrotullimi Shqiponja.

6. ANALIZA STRUKTURORE E VEPRAVE TE ARTIT

- Llogaritjet e veprave te artit janë në përputhje me kushtet shqiptare dhe normat evropiane te projektimit.
- Vizatimet konstruktive përkatëse teknike te veprave te artit janë të plota dhe me të gjithë detajet e nevojshme për zbatimin e sakte te projektit.
- Mungojnë llogaritjet konstruktive të mureve me dhe të armuar. Të plotësohet nga Konsulenti.
 - Janë respektuar drejt rregullat teknike të armimit të elementëve konstruktivë, si pilota, pila, kolona, trarë dhe soleta. Janë respektuar me rigorozitet gjatësitë e zonave kritike, shpeshtimi dhe hapi i stafave në to.
 - Në projektin e veprave të artit, janë respektuar drejt në formën e shënimeve teknike, klasat e materialeve, betonit dhe çelikut të përdorur. Projekti është plotësuar gjithashtu me të gjitha shënimet teknike të nevojshme, në tërësi.
- Përqindjet e armimit të elementëve konstruktivë (trarë, kolona, soleta, themele), janë brenda kufijve të lejuar nga normat teknike të projektimit.
 - Sasia e armaturës, armimi i secilit element në veçanti dhe përmasat e prerjeve tërthore të elementëve strukturorë, mbeten përgjegjësi e inxhinierëve konstruktorë.

- Recetat e betonit dhe teknologjia e hedhjes së tij në vepër, rekomandohet të bëhet nga një inxhinier teknolog, i cili duhet të jetë prezent në objekt gjatë zbatimit të punimeve.

Perfundimisht oponenca veren se:

- Konsulenti ka arritur ti përmbushë detyrat e ngarkuara dhe t’i japë zgjidhje kërkesave bazë teknike të projekt-zbatimit të objektit tonë.
- Masat inxhinierike të propozuara nga konsulenti janë në përputhje me kushtet teknike të projektimit në Republikën e Shqipërisë dhe Eurokodet .
- Janë bërë studime të plota gjeologjike, sizmologjike, topografike dhe hidrologjike dhe projektimi është mbështetur mbi të dhëna të marra në rrugë eksperimentale dhe me interpretim të saktë për llogaritjen e veprave të artit.
- Llogaritjet teknike dhe zgjidhjet e propozuara janë të plota dhe mbështetur mbi survejime, matje, të dhëna dhe kushte teknike projektimi bashkëkohore .
- Zgjidhja planimetrike është e përshtatshme dhe vizatimet teknike janë të plota dhe me të gjithë detajet e nevojshme për fazën e Projekt Zbatimit.
- Te plotësohen nga konsulenti të gjithë sugjerimet e dhëna me qëllim arritjen e një projekti sa më të plotë teknik për objektin e sipërpërmendur.

Si përfundim:

Nga studimi i materialeve të vëna në dispozicion për projektin e zbatimit të objektit: “Studim projektim, rehabilitimi i Segmentit Rrugor Mbikalimi Pallati me Shigjeta - Rrethrotullimi Shqiponja”, Projekt-zbatimi, grupi i oponencës teknike del në përfundimin se: Projekti i Zbatimit është konceptuar drejt, por duhet të merren parasysh konkluzionet dhe rekomandimet e dhëna në këtë oponencë teknike.

Si konkluzion:

Nga sa më sipër dhe nga auditimi i të gjitha dokumenteve të administruara në dosje, nga grupi i auditimit konkludohet që projekti nuk është i plotë, pasi:

- Në oponencën teknike nuk është dhënë asnjë opinion për planimetrinë e rrugës, profilet gjatësorë, Profilet tërthorë, Projektin e sinjalistikës, projektin elektrik, vlerësimin mjedisor dhe Preventivin e Punimeve, edhe pse në oponencën teknike të projekt-idesë janë dhënë rekomandime për projektin elektrik dhe preventivin e punimeve.

- Është bërë korrigjimi i preventivit të paraqitur në projekt-ide, duke paraqitur një preventiv të projektit të zbatimit në vlerë më të ulët rreth 1,053,000,000 lekë, pa bërë asnjë sqarim.

- Mungon Konsultimi me publikun;

- Mungon Raporti i shpronësimeve;

-Mungojnë Volumet e punës dhe analizat teknike të çmimeve për zërat që nuk janë në manualin e çmimeve, për përcaktimin sa më të saktë të vlerës së objektit.

Gjithashtu

- Grupi i punës për hartimin e oponencës nuk është i plotë, pasi i mungojnë specialistët e fushës së mjedisit, gjeologjisë dhe elektrike.

- Konkluzionet e dhëna në oponencën teknike të projekt-zbatimit janë pothuajse të njëjta me ato të dhëna në oponencën teknike të projekt-idesë.

Për këtë rekomandojmë:

1.cGrupi i kryerjes së oponcencës teknike të IN, të shprehet qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke dhënë tre lloje opinionesh përfundimtare për oponcencën teknike të çdo objekti:

a. Projekti është i plotë dhe oponenca të shprehet CERTIFIKOHET;

b. Projekti ka mangësi që nuk çenojnë kërkesat themelore dhe oponenca shprehet CERTIFIKOHET ME REZERVË (Për plotësim);

c. Projekti nuk plotëson kërkesat themelore dhe kushtet teknike të projektimit dhe oponenca shprehet NUK CERTIFIKOHET deri në plotësimin total të projektit dhe dokumentacionit të nevojshëm, si dhe kthimin e projektit të rishikuar për oponcencë.

2. IN të marrë masa që në të ardhmen, të përcaktojë grupet e punës për hartimin e oponcencave teknike me të gjithë profesionistët e duhur, në mënyrë që oponenca teknike të jetë sa më cilësore dhe profesionale, në mënyrë që të ndikojë në përmirësimin e projekteve.

Menjëherë dhe në vijimësi

8. U krye auditimi i oponcencës së kryer për projektin “Rikonstruksion i ndërtesës qendrore të KESH sh.a”

Oponenca për projektin e objektit “Rikonstruksion i Ndërtesës Qëndrore KESH sh.a, Tiranë” është realizuar nga Instituti i Ndërtimit në datë 01.07.2016. Projekti është realizuar nga shoqëria projektuese “K. shpk”. Vlerë e preventivit sipas dokumenteve të projektit është përcaktuar 166,907,325 lekë me tvsh, ku përfshihen punime ndërtimi, punime instalimesh elektrike, punime instalimesh hidrosanitare, ngrohje dhe mbrojtje nga zjarri. Objekti i projektit është rikonstruksioni i qendrës administrative të KESH sh.a, ku është parashikuar rikonstruksioni i godinës ekzistuese 4 katëshe, për ta bërë atë një godinë me efikasitet më të mirë energjetike dhe sistemuar ambientet e brendshme sipas standardeve më të mira. Gjithashtu është parashikuar të ndërtohen dy shtesa anësore, ku në pjesën lindore të objektit ekzistues do të ndërtohet një strukturë 4 kate dhe në pjesën perëndimore të objektit ekzistues do të ndërtohet një strukturë 1 katëshe.

Nga verifikimi i dosjes së projektit të paraqitur për oponcencë teknike dhe oponcencës së projektit të realizuar nga IN, u konstatua se ka disa mangësi të dokumentacionit, i cili përcaktohet në listën e dokumentacionit tekniko- ligjor për kryerjen e oponcencës teknike të projektit, listë e cila nuk është miratuar me nga Drejtori i Përgjithshëm ose Këshilli Drejtues, të cilat evidentohen si mposhtë:

-Mungojnë licencat e projektuesit.

-Mungon kontrata midis “KESH sh.a” dhe projektuesit “K. shpk”.

-Mungon raporti-gjeologjik i shtresave në të cilat do të ndërtohen shtesat anësore.

-Mungon plani i përgjithshëm i objektit dhe studimi topografik.

-Mungon projekti ose rilevim i strukturës ekzistuese, me të cilën do të behet lidhja dhe shtesat të reja që do të ndërtohen.

-Mungon plani i organizimit të punimeve.

Sipas detyrës së projektimit, projekti duhet të kryhet në 6 faza + fazën e procedurës së prokurimit, por në dosjen teknike të projektit të paraqitur për oponcencë, është paraqitur vetëm projekti i zbatimit dhe preventivi përfundimtar, të cilët i përkasin fazës së V-të dhe të VI-të. Fazat e tjera nuk janë paraqitur në dosjen teknike. Ky fakt është evidentuar edhe në oponcencën teknike.

Sipas projektit është parashikuar prishja e disa mureve dhe soletave të godinës ekzistuese për të bërë të mundur lidhjen me dy shtesat që do të ndërtohen. Por si dhe nga konstatimi i bërë në oponcencë, në dosje mungon projekti konstruktiv ose një rilevim topografik i elementëve konstruktivë të godinës ekzistuese, në mënyrë që të llogaritet niveli i ndërhyrjeve në strukturë, pa dëmtuar elementët ekzistues dhe mos të ndikojnë në qëndrueshmërinë e godinës ekzistuese.

-Në preventivimin e paraqitur nga projektuesi u vërejtën sa ka një numër të madh zërash me analizë të paraqitura nga projektuesi, dhe jo që i referohen manualit të çmimeve të ndërtimit të miratuara me VKM përkatëse. Konkretisht për zërat e prishjeve të punimeve të ndryshëm, projektuesi ka

paraqitur analizë çmimi dhe nuk i është referuar manualit të çmimeve. Manuali 2 i çmimeve përmban një gamë të gjerë zërash që i referohen prishjeve, të shprehur në m³, të cilët mund të ishin zgjedhur të përdoshin në preventiv në vend të zërave A-1.6, A-1.7, A-1.8, A-1.14 të preventivit, të cilët janë kryer me analizë çmimesh dhe kanë një vlerë relativisht të lartë. Ndërsa përsa i përket zërit me analizë “Veshje fasade me pllaka me panele lesh guri+rrjetë+suva grafiato (tip “a cappotto”), analiza e këtij zëri nuk është korrekte, sepse projektuesi për veshjen e fasadës duhet ti ishte referuar analizës së zërit të Manualit 2 2.358/c “Veshje muri me polisterol te thjeshte t=5cm rrjete+suva”, ku duhet të kishte kryer vetëm zëvendësimin e polisterolit me leshin e gurit.

Preventivi duhet të kontrollohet zë për zë nga oponenti, dhe gjithashtu analiza e tyre e çmimeve, ku të kontrollohet përputhja e analizës së paraqitur me formatet e analizave të manualit për zëra të ngjashëm. Paraqitja e zërave me analizë, shpesh herë bëhet shkak për rritje fiktive të çmimit të zërave, dhe si rrjedhojë rritet vlera e preventivit të gjithë objektit.

-Në dokumentacionin e projektit mungon raporti gjeologjik, fakt i cili është evidentuar dhe në oponentë. Projekti konstruktiv i paraqitur nga projektuesi nuk është konsideruar i parregullt, megjithëse është konstatuar se mungon raporti gjeologjik, nga i cili mund të përcaktohen disa karakteristika të truallit të cilat janë të domosdoshme për llogaritjen inxhinierike të strukturave që do të ndërtohen. Në oponentë janë dhënë rekomandime të cilat nuk mund të jepen me hamendje dhe në bazë të eksperiencës së oponentit, por duhet të jenë të bazuara në të dhënat e sakta të raporteve gjeologjike dhe analizave të mostrave të truallit.

Përsa i përket arkitekturës, grupi i oponentës nuk është shprehur nëqoftëse shtesat anësore respektojnë kondicionet urbane. ***Megjithëse në oponentë janë evidentuar disa parregullsi, projekti nuk është refuzuar nga oponentët.***

Si konkluzion:

U konstatua se projekti “Rikonstruksionit të Godinës së KESH dhe shtesat anësore nuk ishte i bazuar në rilevime topografike të elementëve konstruktiv të godinës ekzistuese dhe raport gjeologjik, në mënyrë që të merreshin të dhëna reale sipas gjendjes faktike për të kryer një projekt konstruktiv sa më të saktë dhe sipas nevojave që kërkonte terreni dhe godina ekzistuese e KESH. Gjithashtu analizat e preventivit nuk janë paraqitur në mënyrë korrekte. Grupi i oponentës duhet të kishte lenë rekomandime për korrigjimin e projektit, ku të kërkohet të sillej një projekt sa më i detajuar dhe raport gjeologjik të saktë.

9. U krye auditimi i oponentës së kryer për projektin “Projekti i Ansambllit Arkitektonik të Sheshit Minatori, Memaliaj-Rikonstruksion i Sheshit Minatori dhe fasadave që rrethojnë këtë shesh”.

Oponenca për projektin e objektit “Projekti i Ansambllit Arkitektonik të Sheshit Minatori, Memaliaj” është realizuar nga Instituti i Ndërtimit në datë 03.03.2016. Projekti është realizuar nga shoqëria projektuese “P&P sh.p.k”. Vlerë e preventivit sipas dokumenteve të projektit është përcaktuar 151,350,228 lekë me tvsh, ku përfshihen punime shtresash në **shesh**, punime shtresash rrugore, punime për fasadat, punime kanalizimesh punime elektrike dhe ndriçimi etje. Në projekt është parashikuar të shtrohet sheshi kryesor me pllaka guri, të shtrohen me asfalt rrugët të cilat ndodhen midis “Sheshit Minatori” dhe godinave të banimit, rikonstruksioni i fasadave të objekteve përreth sheshit, ndërtimi i një kollonade përpara objekteve ekzistuese, ndriçimi i sheshit dhe vendosja e skulpturës së minatorit.

Nga verifikimi i oponentës së projektit të realizuar nga IN, u konstatua se ka disa mangësi të dokumentacionit, të cilat janë konstatuar në oponentë, të cilat evidentohen si mëposhtë:

-Liçencat e projektuesve janë paraqitur si fotokopje e panoterizuar.

-Mungon plani i organizimit të punimeve, studimi topografik, hidrologjik, klimaterik, vërtetim sizmik dhe projekti i sinjalistikës rrugore.

a) Në lidhje me :

-Projekti e rrugëve, në oponencë është dalë në konkluzionin se: "Projekti i rrugëve duhet të plotësohet me profilet tërthore dhe elementët e tyre si dhe të bëhen plotësimet e nevojshme në planimetri, profilet gjatësore dhe profilet tip. Mungon projekti i sinjalistikës rrugore".

-Projektit të strukturave, në oponencë është dalë në konkluzionin se: "Ka mungesë të kuotave relative të projektit, akset në projektin arkitektonik dhe konstruktiv janë të pa unifikuar, ka mospërputhje në lidhje me përmasat e kolonave, duhet korrigjuar distanca e zonave kritike të kolonave, fletët e vizatimit me të gjithë kuotat për elementët konstruktivë janë të pa plota, etje".

-Projektin elektrik, në oponencë është dalë në konkluzionin se: "Mungon skema elektrike e rrjetit të ndriçimit rrugor, skema elektrike e paneleve të kontrollit, planimetria e fibrave optike etje".

-Projektin hidroteknik, në oponencë është dalë në konkluzionin se: "Për rrjetin e kanalizimit nuk është paraqitur asnjë llogaritje për të gjykuar për dimensionimin e tubacionit dhe pjerrësinë e tij, dhe ku është bazuar projektuesi për këtë. Nuk paraqitet asnjë material mbi gjendjen ekzistuese të këtij rrjeti për të gjykuar më drejt për dimensionimin e rrjetit të ri. Planimetria e rrjetit të kanalizimit nuk është e plotësuar, nuk janë përcaktuar ku janë segmentet që korrespondojnë me profilet gjatësorë. Nuk është përmendur fare nga projektuesi për masat që duhen marrë gjatë zbatimit të këtij rrjeti të ri në lidhje me rrjetat e tjera inxhinirike që ndodhen në këtë zonë, etje".

Ndërsa përsa i përket preventivit të projektit, në oponencë është dalë në konkluzionin se: "Në preventiv, numrat e analizave dhe çmimet respektive për secilin zë punimesh, përgjithësisht janë marrë në përputhje me Manualin e Teknikave të Çmimeve, aktualisht në fuqi. Ka disa zëra ku vërehen mospërputhje mes numrit të analizës, emërimit përkatës të çmimit. Të kontrollohen dhe të saktësohen".

Si përfundim oponenti teknik ka dalë në konkluzion se projekti i zbatimit i paraqitur i plotëson në përgjithësi kërkesat e Bashkisë Memaliaj sipas kërkesave të detyrës së projektimit.

Si konkluzion:

Nga sa trajtuar më sipër, projekti dhe preventivi i projektit "Projekti i Ansamblit Arkitektonik të Sheshit Minatori, Memaliaj-Rikonstruksion i Sheshit Minatori dhe fasadave që rrethojnë këtë shesh", ka disa mangësi, sidomos përsa i përket hartimit të preventivit dhe projektit të rrugëve, të strukturave, elektrik, hidroteknik dhe grupi oponenti i këtij projekti nuk e ka refuzuar projektin. Mos refuzimi dhe mos dhënia e rekomandimeve në oponencë në mënyrë të vecantë për preventivin, ka sjellë efekte negative financiare në zbatimin e punimeve të objektit.

Për sa më sipër rekomandojmë:

1. Grupi i kryerjes së oponentit teknik të IN, të refuzojë shqyrtimin për oponentin të të gjithë dosjeve të cilave i mungon dokumentacioni i kërkuar deri në momentin e paraqitjes së tyre nga pala e interesuar dhe të rekomandojë në mënyrë të detajuar të gjithë dokumentet që duhen, dhe jo të bëjë vetëm konstatime.

2. Oponentët të shprehën në mënyrë të qartë nëqoftëse objektet në shqyrtimin i respektojnë kondicionet urbane ose jo.

3. Oponentët të arsyetojnë vetëm në bazë të dokumenteve të vendosur në dispozicion duke evituar daljen jashtë kornizës së oponentit me dhënien e rekomandimeve për vlera ose koeficientë, të cilët duhet të ndodheshin në dokumentacionin e dosjes së paraqitur për oponentin. Në rastet e mungesës së këtyre dokumenteve, oponenti thjesht duhet të bëjë rekomandim për plotësimin e dokumentacionit ose refuzim të oponentit.

Në vijimësi

1.3.1 A janë marrë në konsideratë rekomandimet e oponentëve para miratimit të lejeve të ndërtimit apo tenderimit të objekteve që i nënshtrohen oponentit teknik?

Nuk konstatohet asnjë dokument zyrat ky Instituti i Ndërtimit të ketë kërkuar dhe marrë informacion në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të lëna në oponencë.

1.3.2 A keni informacion nga subjektet për marrjen në konsideratë të oponencave?

Nuk konstatohet asnjë dokumentet zyrtar ky Instituti i Ndërtimit të ketë kërkuar dhe marrë informacion në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të lëna në oponencë.

1.3.3 A mendoni se oponencat teknike duhet të mbeten në kuadrin e rekomandimeve përgjithësuere dhe jo vendimeve?

- Nga auditimi i dokumentacionit dhe nga përgjigjet e subjektit përgjatë auditimit, konstatohet se Instituti i Ndërtimit *nuk ka asnjë dijeni nëse rekomandimet e dhëna për përmirësimin e projekteve të veprave ndërtimore nëpërmjet oponencave teknike, merren në konsideratë nga subjektet para marrjes së lejeve zhvillimore*. Instituti i Ndërtimit në përgjigjet e pyetësorit citon gjithashtu “*Ne mendojmë se oponencat e dhëna nga IN kanë ndikuar në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore në vend. Konkluzionet, sugjerimet dhe rekomandimet e dhëna në oponencën teknike ndihmojmë në evidentimin e problemeve të projekteve si dhe përmirësimin e tyre duke rritur cilësinë dhe njëkohësisht sigurinë që ata ofrojnë. Pra oponencia teknike ka për qëllim të bëjë kontrollin teknik të projektit në tërësi, duke u bazuar në Kushtet teknike të projektimit dhe të evidentojë problematikat, por pa kaluar në kompetencat e institucioneve të tjera që bëjnë miratimin e projekteve*”.

Për sa sipër, përgjigjet e dhëna nga subjekti gjatë auditimit janë kontradiktore, pasi nga njëra anë nuk kanë dijeni nëse merren në konsideratë konkluzionet e dhëna në oponencat teknike të projekteve dhe nga ana tjetër këto konkluzione kanë ndikuar pozitivisht në përmirësimin e projekteve.

Ky vakuum do të plotësohet pas zbatimit të rekomandimit lidhur me shprehjen e qartë të konkluzionit mbi konformitetin dhe plotësimin e kushteve teknike të projektimit, duke kërkuar kthimin për oponencë të projekteve të pa certifikuara të objekteve ndërtimore.

- Nga auditimi i bazës ligjore të funksionimit të IN dhe i dokumentacionit të administruar në dosjet e oponencave teknike, është konstatuar se me Urdhrin nr. 197, datë 09.10.2014 të Ministrisë të Zhvillimit Urban dhe Turizmit “Për miratimin e kushteve të përgjithshme të marrëveshjes për kryerjen e oponencës teknike për projektet e veprave të ndërtimit”, është caktuar IN për kryerjen e oponencave teknike për të gjitha objektet publike. Në këtë urdhër është përcaktuar gjithashtu që tarifat e pagesave të bëhen konform VKM nr. 1055, datë 22.12.2010 “Për vendosjen e oponencës teknike për projektet e veprave të ndërtimit”, si dhe modalitetet e kryerjes së këtyre pagesave.

Nga grupi i auditimit është konstatuar që pagesat për oponencat teknike të objekteve publike, kryhen nga institucionet përfituese dhe vetëm për periudhën 2017-2018, pagesa e kryer nga institucionet publike për oponencat teknike është 133,184,441 lekë. Është konstatuar gjithashtu që oponencat teknike të projekteve për objektet “Ndërtimi i Rrugës së Arbrit” dhe Ndërtimi i rrugës Thumanë – Kashar” janë hartuar pas kërkesave respektive të Ministrisë së Energjitikës e Infrastrukturës dhe Autoritetit Rrugor Shqiptar dhe është paguar vlera e tyre në IN rreth 38 mln lekë, edhe pse investitorët në këto raste janë shoqëri private, pas kontratave koncesionare/ppp.

Për këtë arsye, nisur nga fakti që kontratat e institucioneve publike me projektuesit kërkojnë që projektet e veprave ndërtimore të jenë sa më të plota dhe cilësore, këto projekte duhet të jenë të certifikuar para dorëzimit në institucionet publike, pra projektuesit duhet që të “shesin” produkt intelektual cilësor, konform standardeve, të pajisur me oponencën teknike.

Për këtë rekomandojmë:

1. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë të iniciojë një VKM, sipas të cilës pagesat e oponencave teknike të projekteve koncesionare/ppp të kryhen nga investitorët privat të koncesioneve.
2. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë të iniciojë një VKM, sipas të cilës oponencat teknike të projekteve publike duhet të merren nga subjektet projektuese para dorëzimit të tyre në Autoritetet Kontraktore dhe pagesat për këto oponenca të planifikohen në fazën e prokurimit të fondit të projektimit.

Brenda vitit 2019

- Nga auditimi i dokumentacionit dhe nga përgjigjet e subjektit përgjatë auditimit, konstatohet se Instituti i Ndërtimit nuk ka asnjë dijeni nëse rekomandimet e dhëna për përmirësimin e projekteve të veprave ndërtimore nëpërmjet oponencave teknike, merren në konsideratë nga subjektet para marrjes së lejeve zhvillimore. Instituti i Ndërtimit në përgjigjet e pyetësorit citon gjithashtu “Ne mendojmë se oponencat e dhëna nga IN kanë ndikuar në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore në vend. Konkluzionet, sugjerimet dhe rekomandimet e dhëna në oponencën teknike ndihmojmë në evidentimin e problemeve të projekteve si dhe përmirësimin e tyre duke rritur cilësinë dhe njëkohësisht sigurinë që ata ofrojnë. Pra oponenca teknike ka për qëllim të bëjë kontrollin teknik të projektit në tërësi, duke u bazuar në Kushtet teknike të projektimit dhe të evidentojë problematikat, por pa kaluar në kompetencat e institucioneve të tjera që bëjnë miratimin e projekteve”.

Për sa sipër, përgjigjet e dhëna nga subjekti gjatë auditimit janë kontradiktore, pasi nga njëra anë nuk kanë dijeni nëse merren në konsideratë konkluzionet e dhëna në oponencat teknike të projekteve dhe nga ana tjetër këto konkluzione kanë ndikuar pozitivisht në përmirësimin e projekteve.

Ky vakuum do të plotësohet pas zbatimit të rekomandimit lidhur me shprehjen e qartë të konkluzionit mbi konformitetin dhe plotësimin e kushteve teknike të projektimit, duke kërkuar kthimin për oponencë të projekteve të pacertifikuara të objekteve ndërtimore.

1.5 A ka qenë efektive veprimtaria e Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, Autoritetit Rrugor Shqiptar dhe Fondit Shqiptar të Zhvillimit për rritjen e sigurisë së objekteve ndërtimore në vend dhe përmirësimin të cilësisë së projekteve që zbatojnë?

1.5.1 Për pyetjen: A i ka shërbyer kuadri rregullativ dhe administrativ përmirësimin të sigurisë së objekteve ndërtimore?

Legjislacioni në fuqi në fushën e ndërtimit që garanton sigurinë e objekteve ndërtimore, është:

- 1) Ligji nr.8402, datë 10.9.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit”, i ndryshuar dhe aktet nënligjore në zbatim të tij.
- 2) Ligj nr. 107, datë 31.07.2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, i ndryshuar.
- 3) Ligji nr.9290, datë 7.10.2004 “Për produktet e ndërtimit”, i ndryshuar.
- 4) Ligji nr.10 480, datë 17.11.2011 “Për sigurinë e përgjithshme të produkteve joushqimore”, i ndryshuar.
- 5) Ligji nr.9870, datë 4.2.2008 “Për standardizimin”, i ndryshuar.
- 6) Ligji nr. 10.489, datë 15.12.2011 “Për tregtimin dhe mbikqyrjen e tregut të produkteve joushqimore”, i ndryshuar.
- 7) Ligji nr.10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

- Baza ligjore për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit, kontrollin e produkteve të ndërtimit dhe kontrollin e sistemeve mekanike në ndërtesa, ka pësuar disa ndryshime, por kjo bazë ligjore duhet të përshtatet me dinamikën e zhvillimit të ndërtimit në vitet e fundit. Institucione të

ndryshime si ARRSH, FSHZH dhe të vetqeverisjes vendore, kanë qasje të ndryshme ndaj problemeve të njëjtë, për shkak të boshllëqeve të këtij legjislacioni.

- Përsa i përket manualit teknik të çmimeve të punimeve të ndërtimit dhe analizave teknike të tyre, ka rreth 4 vjet (prej VKM-në nr. 629, datë 15.07.2015), që ky manual nuk përditësohet, megjithëse ka kërkesa të shumta nga ana e institucioneve të tjera shtetërore, ku kërkohet përditësimi i tij me zëra të rinj, ose saktësimin të zërave ekzistues.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, të nisë procedurat për përmirësimin e legjislacionit për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit, duke kërkuar mendime dhe sugjerime nga aktorët kryesor (institucione shtetërore, shoqata, etje) të përfshirë në veprimtarinë e realizimit të punimeve të ndërtimit në RSH.*
- 2. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, megjithëse ka nisur disa kërkesa pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve për vënien në dispozicion të dhënave për çmimet mesatare të tregut për katër elementët e kostos, të marrë të gjitha masat që në koordinimin me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë dhe DPT, të iniciojë brenda vitit 2019, projekt vendimin për miratim në Këshillin e Ministrave, për përditësimin e manualit teknik të çmimeve të punimeve të ndërtimit dhe analizave teknike të tyre.*
- 3. Fondi Shqiptar i Zhvillimit dhe Autoriteti Rrugor Shqiptar të paraqesë në mënyrë periodike 6 mujore, të gjithë sugjerimet për zëra/analiza të reja punimesh ose saktësim të zërave/ analizave të çmimeve të manualit ekzistues në fuqi.*
- 4. Manuali teknik i çmimeve duhet të përmirësoje kategoritë e punimeve të ndërtimit duke shtuar zëra punimesh të nevojshëm për të rritur cilësinë, sigurinë dhe eficientë energjitike të objekteve ndërtimore dhe rregulluar vendosjen e çmimit njësi në të gjithë institucionet që hartojnë preventivë me fonde publike ose jo, ku një pjesë e tyre rekomandohen sipas tabelës të paraqitur në tabelën e mëposhtme:*

MANUALI 2			
ANALIZA TEKNIKE PER PUNIMET E NDERTIMIT TE NDERTESAVE			
Nr	Kategoria e punimeve	Njësia	Komente
III	<i>Punime murature tulle</i>		
	Zëri		
1	F.V pllakë gipsi cimentato Aquapanel knauf për mure dhe fasada te jashtme me t=12.5mm.	m2	
	Mur gipsi W112 (2Diamantx2Diamant) me profil 50mm me lesh guri (t=50mm), me peshe 40kg/m3, t=10cm.	m2	
IV	<i>Punime betoni dhe B/A</i>		
1	Kollona b/a monolite C 30/37, h ~ 4m.	m3	
2	Kollona b/a monolite C 35/45, h ~ 4m.	m3	
3	Trare e arkitrare b/a C25/30 h > 4m	m3	
4	Trare e arkitrare b/a C30/37 h > 4m	m3	
	<i>Përforcime antisizmike</i>		
1	F.V tiranta prej hekuri të paratensionuar	copë	Njësia mund të jetë dhe në m2
2	Përforcim me suva me rrjeta çeliku.	copë	Njësia mund të jetë dhe në m2
3	Këmishim me element prej çeliku.	m2	
4	Përforcim me elementë polimer kompozite FRP – Fibra karboni.	m2	

5	Këmishim me B/A	m2	
VI	<i>Punime shtresash</i>		
	Shtrese me pllaka grez importi për dysheme me dimensione > 60 x 60 cm.	m2	Në manualin teknik për shtresën pllaka grez porcelan importi dimensiononi minimal të jetë 60x60cm.
	Bordura trotuari 20x30cm te parapërgatitura.	ml	
VIII	<i>Punime suvatime dhe veshje me pllaka</i>		
	Veshje fasade me xham struktural të temperuar, me izolim termik $UW = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$	m2	
IX	<i>Punime dyer dhe dritare</i>		
	F.V Vetratë me xham sigurie të temperuar me izolim termik $UW = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$.	m2	
	F.V Vetrato me xham sigurie të laminuar, me izolim termik $UW = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$.	m2	
	Dritare d/alumini termik ose plastike, dyfish xham (20-24mm) me izolim termik $UW = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$	m2	
	Dyer d/alumini termik ose plastike, dyfish xham (20-24mm) me izolim termik $UW = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ deri në $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$.	m2	
	Dritare druri, dyfish xham (20-24mm) me izolim termik $Uw = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$	m2	
	Dyer druri, dyfish xham (20-24mm) me izolim termik $Uw = 1,5 \text{ W / m}^2\text{K}$ - $UW = 2 \text{ W / m}^2\text{K}$	m2	
X	<i>Punime Bojatisje</i>		
	Boje hidropastike ekologjike me peshë specifike 1,4–1,5 gr/cm ³ (ISO 2811), dhe viskozitet jo më të vogël se 10-15ps.	m2	
MANUALI 3			
ANALIZA TEKNIKE PER PUNIMET E RRUGEVE, KULLIM - UJITJE DHE HIDROCENTRALEVE			
	Zëri		
Nr	Kategoria e punimeve	Njësia	Komente
VI	<i>Punime betoni dhe beto armeje</i>		
	Struktura monolite betoni me çakell C 35/45.	m3	
	F.V struktura gjatësore te pasnderur B/A C35/45.	m3	Manuali aktual njësinë për këtë zënë pune e ka të llogaritur me copë me gjatësi L=29ml, gjë që nuk është e saktë sepse nevojat rast pas rasti mund të jenë për gjatësi të ndryshme.
	<i>Përforcime antisizmike për urat</i>		
	Këmishim me element prej çeliku.	m2	
	Këmishim me element B/A.	m2	

Menjëherë dhe në vijimësi

- Me propozim të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë janë miratuar me VKM Nr. 626, datë 15.7.2015, Nr. 530, datë 20.7.2016, Nr. 319, datë 12.4.2017, Nr. 159, datë 1.3.2017, standardet e projektimit të banesave, çerdheve, shkollave dhe kopshteve.

Megjithëse në standardet e projektimit për godinat e sipërpërmendura kanë një shumëllojshmëri rekomandimesh, në standardet e projektimit të çerdheve, shkollave dhe banesave nuk paraqitet në asnjë pjesë të tyre ndonjë rekomandim ose referencë në lidhje me llogaritjen antisizmike të strukturave. Vetëm në standardet e projektimit të kopshteve ka disa rekomandime dhe referenca përsa i përket projektimit të strukturës të ndërtesës rezistente ndaj tërmetejeve. Ndërsa përsa i përket

riaftësimi strukturor të ndërtesave ekzistuese të kopshteve jepet një rekomandim, i cili është evaziv dhe jo specifik, i cili nuk orienton lehtësisht projektuesit në rast se kërkohet një projekt riaftësimi strukturor. Edhe referencat si Eurocode 1998-3, për riaftësimin strukturor nuk janë të mjaftueshme, sepse janë në gjuhën angleze, nuk janë të ilustruara me zgjidhje grafike të ndërhyrjeve ku mund të orientojnë më lehtësisht projektuesit. Ndërsa Eurocodet të cilat janë në gjuhën shqipe kanë problematika përsa i përket aksesit nga përdoruesit, terminologjisë, mënyrës së përkthimit dhe fuqisë ligjore në territorin e RSH.

-Përsa i përket normave të projektimit të strukturave antisizmike në Shqipëri, janë akoma në fuqi Kushtet Teknike të Projektit të vitit 1978~1980 i përditësuar në vitin 1989, ku pjesa dërmuese e objekteve të ndërtuara me këto kushte nuk i kalonte 5-6 kate. Këto kushte nuk përshtaten me dinamikën e zhvillimit të ndërtimeve në Shqipëri, ku shumë prej objekte që ndërtohen në ditët e sotme kalojnë lartësinë e 10 kateve mbi tokë dhe 2 kateve nën tokë. Gjithashtu duhet marrë në konsideratë rifreskimi i normave të projektimit të veprave të artit të infrastrukturës rrugore, si ura, mbikalime, viadukte dhe strukturat mbajtëse, etje.

-Gjithashtu është konstatuar, se në projektet e rikonstruksionit të objekteve të infrastrukturës arsimore, megjithëse janë objekte të ndërtuara përpara viteve 90-të, përveç punimeve të rinovimit arkitektonik, rifiniturave, sistemeve elektrike dhe mekanike, mungojnë punimet/masat për përforcimin e strukturave dhe rritjen e qëndrueshmërisë sizmike së tyre.

-Përsa i përket kontrollit të cilësisë së materialeve të ndërtimit dhe aplikimin e tyre në ndërtesa, ky proces është plotësisht jashtë kontrollit. Nga auditimet e mëparshme të kryera në objekte të ndryshme ndërtimore të prokuruar nga institucione shtetërore, është konstatuar përdorimi i materialeve të një cilësie të përditësuar dhe jo sipas standardeve, duke filluar nga pllakat e gurit për shtrimin e shesheve të qyteteve, betoneve për bordura, materialet për veshjen e fasadave, materiale për suvatime dhe bojatisje. Ndërsa në punimet e dyerve dhe dritareve të objekteve të infrastrukturës shkollore nuk ruhet asnjë standard për izolimin termik dhe akustik, duke qenë se analiza e çmimeve përcakton disa elementë përbërës të zërave të punimeve, por nuk përcakton standarde konkrete izolimi termik dhe akustik që duhet ti përmbahen.

Ndërsa nga auditimet e kryera në ARRSH dhe FSHZH përsa i përket infrastrukturës rrugore, ka mangësi të theksuar të cilësisë së gjithë elementëve të përdorur për sinjalistikën rrugore, duke filluar nga vijëzimet, tabelat informuese, ndriçimin, etje, të cilët në harkun kohor të 2 viteve, në shumicën e rasteve rezultojnë të dala jashtë përdorimit.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të marrë të gjitha masat për hartimin dhe publikimin e kushteve të reja teknike të projektimit, duke ju referuar standardeve të vendeve fqinje me aktivitet të ngjashëm sizmik me vendin tonë ose Eurocodeve dhe përshtatur me zhvillimin aktual të ndërtimit në Shqipëri.*
- 2. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të marrë të gjitha masat për përditësimin e standardeve të projektimit të banesave, kopshteve, çerdheve dhe shkollave, me rekomandime dhe referenca për llogaritjen konstruktive të strukturave dhe riaftësimi strukturor. Kjo praktikë të aplikohet edhe gjatë hartimit të standardeve të projektimit të universiteteve, spitaleve dhe klinikave mjekësore.*
- 3. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të hartojë një qarkore për Ministrinë e Arsimit dhe Sporteve dhe njësitë e vetqeverisjes vendore, për të gjithë projektet e reja për rikonstruksionit e infrastrukturës arsimore, ku pikësepari të kërkohet vlerësimi i strukturor i*

konstruksionit ekzistues, në mënyrë që në preventivët e rikonstruksionit të objekteve, nëqoftëse është e nevojshme, të përfshihet përforcimi i strukturës dhe rritja e qëndrueshmërisë sizmike.

Menjëherë dhe në vijimësi

-Bazuar në të dhënat e Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë në lidhje me masat e marra nga Komisioni i Dhënies së Licencave Profesionale, për individë ose subjektë të cilët janë konstatuar me shkelje dhe nga subjekte të ndryshme, përfshirë edhe KLSH, për vitet 2017-2019 janë rekomanduar heqja e liçencës së projektimit, mbikëqyrjes, kolaudimit për 11 subjekte, ku është penalizuar vetëm 1 (një) subjekt me heqje licence dhe 3 raste janë në shqyrtim. Janë rekomanduar nga subjekte të ndryshme heqja e 9 (nëntë) liçencë të zbatimit të punimeve të ndërtimit për shoqëri të ndryshme, ku janë penalizuar 14 drejtues teknikë me pezullim ose heqje licence, 1 shoqëri me heqje të së drejtës së ushtrimit të aktivitetit në fushën e zbatimit në ndërtim dhe 1 shoqëri me heqje të kategorive të liçencës.

Përsa i përket masave të marra ndaj subjekteve të ndryshme nga Komisioni i Dhënies së Licencave Profesionale, mungon transparenca dhe publikimi i vendimeve, online ose në media të ndryshme. Ky fakt ka bërë që subjekte ose individë/subjekte të caktuar të vazhdojnë aktivitetin në fushën e projektimit, mbikëqyrje, kolaudimit ose zbatimit të punimeve, ose duke u paraqitur në procedura prokurimi, edhe pse ndaj tyre është marrë masë pezullimi licence ose heqje e të drejtës së ushtrimit të aktivitetit.

Për këtë rekomandojmë:

- 1. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, duhet të publikojë online/ose në media, raporte periodike në lidhje me verifikimin e cilësisë së materialeve të përdorura për çdo kategori punimesh, dhe të publikojë të gjithë listën e materialeve dhe markave të cilat nuk i përmbushin kriteret minimale të cilësisë.*
- 2. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, duhet të tregohet më e rreptë përsa i përket penalizimit të subjekteve ndaj të cilëve janë konstatuar shkelje, në lidhje me ushtrimin e aktivitetit në projektim, mbikëqyrje, kolaudim dhe zbatim punimesh ndërtimi. Në rastet ku pretendohet moskryerja e punimeve dhe përdorimi i materialeve me cilësi të dobët dhe jo sipas kërkesave të kontratës për zbatimin e punimeve, nëpërmjet auditit të brendshëm, të kryhet verifikimi në terren i shkeljeve të pretenduara, përpara se dokumentacioni të raportohet Komisionit të Dhënies së Licencave Profesionale.*
- 3. Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës duhet të tregohet më transparente dhe të publikojë online/ ose media, të gjitha vendimet e marra në lidhje me penalitetet për subjektet që ushtrojnë aktivitetin në fushën e projektimit, mbikëqyrjes, kolaudimit dhe zbatimit të punimeve të ndërtimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen 1.5.2 A janë marrë në konsideratë rekomandimet e oponencave para miratimit të lejeve të ndërtimit apo tenderimit të objekteve që i nënshtrohen oponencës teknike?

Për pyetjen 1.5.3 Cili është niveli në përqindje i projekteve të ndryshuara në mënyrë thelbësore gjatë zbatimit, edhe pse projekti ka kaluar me sukses oponencën teknike dhe janë pasqyruar plotësisht rekomandimet e oponencës teknike.

Përsa i përket Fondit Shqiptar të Zhvillimit, vetëm në vitin 2018, mbas rekomandimeve nga KLSH, ka filluar të kryej oponencë teknike të projekteve të ndërtimit që prokuron. Ndërsa Autoritetin Rrugor Shqiptar ka kryer rregullisht oponencë teknike për objektet me vlerë preventiv mbi 100

milion lekë. Por nga auditimi i kryer në ARRSH konstatohet se për punimet e paparashikuara të realizuara me shtesë kontrate me vlerë mbi 100 milion lekë nuk janë kryer oponenca teknike. Përgjithësisht projektet fillestarë të porositura nga ARRSH dhe FSHZH pësojnë ndryshime gjatë zbatimit, ku në disa raste këto ndryshime janë thelbësore, duke hequr ose shtuar kategori të plota punimesh, por projekteve të rishikuar në asnjë rast nuk i është bërë përsëri oponencë teknike. Rekomandimet e oponencës jo në të gjitha rastet merren në konsideratë nga ARRSH dhe FSHZH ose konsulentët e projekteve.

Për këtë rekomandojmë:

1. *Autoritet Rrugor Shqiptar dhe Fondi Shqiptar i Zhvillimit, të kryejë oponencë teknike edhe për projekt preventivin e punimeve të shtesave të kontratave, kur ato i kalojnë vlerën prej 100 milion lekësh.*
2. *Autoritet Rrugor Shqiptar dhe Fondi Shqiptar i Zhvillimit, në rastet kur projekti fillestar ndryshohet në mënyrë thelbësore, duke hequr ose shtuar kategori punimesh në masën e më shumë se 20 % të vlerës, të dërgojë përsëri për oponencë teknike projektin e rishikuar.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen 1.5.4 A është efektiv veprimtaria e laboratorit të ARRSH-së në funksion të rritjes së nivelit të sigurisë së veprave ndërtimore dhe nëqoftëse ky laborator është i akredituar?

Autoriteti Rrugor Shqiptar disponon një laborator të Akredituar më 14.09.2016 me Nr.certifikate LT 059. sipas standardit ISO/IEC 17025:2005 nga Drejtoria e Përgjithshme e Akreditimit, për kryerjen e 16 prova laboratorike (dhera, konglomerat bituminozë, bitume edhe betone). Por nga auditimet e kryera në ARRSH, ky laborator nuk rezulton efektiv përse i përket rritjes së cilësisë së punimeve të ndërtimit. Nga ARRSH nuk administrohen në mënyrë korrekte kampionet e marrë, kjo edhe për shkak të ambienteve jo të përshtatshme ku ndodhet laboratori aktual dhe magazinimit të kampionëve. Në laboratorin e ARRSH nuk ka pajisje të cilat bëjnë provat e materialeve të përdorura në objektet për realizimin e sinjalistikës rrugore.

Ndërsa Fondi Shqiptar i Zhvillimit, megjithëse zbaton projekte me vlera të konsiderueshme, si të infrastrukturës rrugore, bulevarde, sheshe, rikonstruksione godinash dhe sinjalistike rrugore, nuk disponon asnjë pajisje laboratorike për kryerjen e provave të materialeve të përdorur.

Për këtë rekomandojmë:

1. *Autoritet Rrugor Shqiptar të marrë masat për rritjen e performancës së laboratorit, duke e sistemuar në ambiente të përshtatshëm për kryerjen korrekte të veprimtarisë.*
2. *Fondi Shqiptar i Zhvillimit të marrë masat për të krijuar një bazë kampionësh për materialet e përdorura në objektet e zbatuara, deri në përfundimin e garancisë së defekteve.*
3. *Fondi Shqiptar i Zhvillimit, në rast nevojë, të lidhë marrëveshje bashkëpunimi për kryerjen e analizave laboratorike të materialeve, që mund të realizohen nga Instituti i Ndërtimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

PJESA E LABORATORËVE

Informacion përmbledhës

Megjithëse ndryshimet në jetën ekonomike dhe sociale të vendit tonë nisën pas çmontimit të ekonomisë së planifikuar në vitin 1991, përpjekjet e para të reformimit të laboratorëve testues të materialeve të ndërtimit filluan me laboratorin e IN-së dhe në vitin 1999 është institucioni i parë që ka funksionuar me laborator të akredituar nga DPA.

Ndërtimet e reja si dhe përdorimi i materialeve me kërkesa teknike në rritje, diktuan dhe bënë të nevojshme ndryshimin e normave rregulluese të cilësisë dhe karakteristikat e sigurisë së materialeve/produkteve të ndërtimit.

Cilësia dhe siguria e materialeve të ndërtimit është thelbësore dhe luan rol të rëndësishëm, jo vetëm në sigurinë e veprave ndërtimore, por edhe për shëndetin publik dhe zhvillimin ekonomik të vendit, përmirësimi i së cilës është i nevojshëm dhe realizohet me vullnet të përbashkët ndërmjet, prodhuesve-konsumatorëve-ndërtuesve-laboratorëve të akredituar.

Siguria e veprave ndërtimore në vend, është një temë e ndjeshme për opinionin publik dhe me ndikim të konsiderueshëm dhe të gjithanshëm tek konsumatorët/përdoruesit.

Drejtoria e Laboratoreve (DL) është pjesë integrale e IN dhe ka si mision aplikimin e shërbimeve ndaj klientëve për kryerjen e veprimtarisë në lidhje me vlerësimin dhe kontroleve cilësore të lëndëve të para dhe produkteve të ndërtimit. DL ka për vizion ofrimin dhe zgjerimin e shërbimeve të nivelit bashkëkohor nëpërmjet akreditimit progresiv të aktiviteteve duke plotësuar kërkesat e përmirësuar në vijimësi kënaqësinë e klientëve të tij dhe palëve të tjera të interesuara.

Organizimi dhe funksionimi i departamentit të laboratorëve është bërë referuar sistemit të menaxhimit (SM) i strukturuar sipas standardeve në fuqi.

Laboratorët e IN zhvillojnë aktivitetin e tyre në drejtim të: (Eksperimenteve e kryerjes së analizave kimike, fiziko-mekanike të të gjithë materialeve të ndërtimit të prodhuara, apo të importuara me destinacion përdorimin në vend; Kryejnë studime nëpërmjet analizave prove dhe konfirmojnë recepturat për zbatim në subjekte, duke bashkëpunuar për përgatitjen e standardeve e Rregullave Teknike; Evidenton e grumbullon informacion për standardet e reja, metodika të reja si dhe zbatimin e kërkesave të Eurokodeve).

1.2.1 A mendoni se është efektive veprimtaria e laboratorit të Institutit të Ndërtimit në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore?

IN bazuar në statusin juridik “Ndërmarre shtetërore”, me vet-financim, si institucion publik në varësi të Ministrisë që mbulon sektorin e ndërtimit, luan rol në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore dhe është ndare me veprimtarinë e operatoreve ekonomike private të shërbimeve laboratorike (relativisht të shumte në numër dhe shërbime) si pasojë e ndryshimeve në legjislacionin shqiptar në rolin e institucioneve publike dhe private për këtë shërbim.

Roli dhe efektiviteti i kësaj drejtorie laboratorike po përmirësohet më tej në përputhje me strategjinë kombëtare të zhvillimit dhe integritimit Evropian të sektorit të ndërtimit.

Bashkëpunimet në proces me palët e interesuara brenda dhe jashtë vendit do të mundësojnë patjetër që IN të jetë një qendër e rëndësishme në hapësirën e sektorit të kontrollit të prodhimit të produkteve të ndërtimit, në sektorin e kontrollit të cilësisë të zbatimit të projekteve të veprave ndërtimore dhe kontrollin e performances teknike të veprave ekzistuese ndërtimore.

Arritja e objektivit të krijimit të një qendre referuese kombëtare për shërbimet laboratorike, të certifikimit të produkteve të ndërtimit dhe të certifikimit të personelit në sektorin e ndërtimit sipas kërkesave të direktivave dhe rregulloreve Europiane, në harmoni me shërbimet private do të krijojë kushtet që roli dhe efektiviteti i kësaj drejtorie laboratorike të jetë në nivelet e kërkuara dhe të dëshiruara nga të gjithë.

IN me shkresën me nr. prot. 266, datë 22.08.2018(protokolluar në IN) me objekt Dërgim dokumentacioni të sistemit të menaxhimit për vlerësim; DL në zbatim të SSH ISO/IEC 17025:2006

ka hartuar dokumentet dhe konkretisht: [rregullore e brendshme e DL (DL-RB-01); Manuali i Cilësisë të Laboratorëve (DL-MC-01); Procedura për përgatitjen e procedurave të menaxhimit, procedurave teknike, instruksioneve të punës dhe formularëve përkatës; Procedura për sigurimin dhe mbrojtjen e informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë të klientëve dhe palëve të tjera (DL-PM-02); Procedura për sigurimin e konfidencës në kompetencë, paanshmëri, gjykim dhe integritet operacional (DL-PM-03); Procedura për kontrollin e dokumentacionit (DL-PM-04); Procedurë për rishikimin e kërkesave, propozimeve, kontratave dhe nënkontraktiveve (DL-PM-05); Procedura për seleksionimin dhe blerjen e shërbimeve, pajisjeve dhe materialeve që ndikojnë në cilësinë e testimeve (DL-PM-06); Procedura për menaxhimin e raporteve me klientin (DL-PM-07); Procedura për trajtimin e ankesave/pakënaqësive të klientëve dhe palëve të tjera (DL-PM-08); Procedurave për kontrollin e punës testuese jokonformë (DL-PM-09); Procedurë për marrjen e masave korrigjuese (DL-PM-10); Procedurë për marrjen e masave parandaluese (DL-PM-11); Procedurë për kontrollin e regjistrave të cilësisë dhe regjistrimeve teknike (DL-PM-12); Procedurë për auditivet e brendshme (DL-PM-13); Procedurë për rishikimin e sistemit të menaxhimit dhe aktiviteteve të testimit (DL-PM-14); Procedurë për identifikimin dhe sigurimin e trajtimit të personelit (DL-PT-01); Procedurë për menaxhimin e kushteve të ambientit dhe të akomodimit (DL-PT-02); Procedurë për përgatitjen e procedurave të testimit dhe instruksioneve përkatëse të punës (DL-PT-03); Procedurë për vlerësimin e vlefshmërisë të metodave të testimit (DL-PT-04); Procedurë për vlerësimin e pasigurisë në matje (DL-PT-05); Procedurë për kontrollin e të dhënave (DL-PT-06); Procedurë për menaxhimin e pajisjeve (DL-PT-07); Procedurë për menaxhimin e materialeve referuese, materialeve referuese të certifikuara, standardeve referuese (etaloneve) (DL-PT-08); Procedurë për menaxhimin e marrjes së mostrave (DL-PT-09); Procedurë për menaxhimin e materialeve për testim (DL-PT-10); Procedurë për sigurimin e cilësisë të rezultateve të testimit (DL-PT-11); Procedurë për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12); Procedurë për rekrutimin, përshkrimet e punës dhe vlerësimin e përfomancës të personelit (DL-PT-13); si dhe Procedura për dhënien e opinioneve dhe interpretimeve të rezultateve të testimit (DL-PT-14);]

Si konkluzion:

Drejtoria e laboratorëve ofron shërbime testimi i pa akredituar, për klientët në fushën e ndërtimit, por edhe shërbime të tjera si: Ekspertizave dhe inspektimit të veprave ndërtimore të klientëve të jashtëm dhe konkretisht:

- Prokurorisë për çështje të ekspertizave për problematikat në lidhje me cilësinë e veprave ndërtimore ekzistuese dhe të reja.
- Kontrollit doganor për çështje të identifikimit të karakteristikave të materialeve/produkteve specifike të ndërtimit.
- Albkontrollit për çështje të verifikimit të karakteristikave të produkteve/materialeve të ndërtimit që importohen (si çelik, çimento, etj).
- Operatoreve ekonomike mbi cilësinë e prodhimit të materialeve/produkteve të ndërtimit.
- Operatoreve ekonomike në sektorin e ndërtimit të veprave publike dhe private.
- Importuesve dhe shpërndaresve të materialeve/produkteve të ndërtimit.
- Subjekteve juridike dhe fizike të supervizionimit dhe kolaudimit të veprave ndërtimore.

Për këtë rekomandojmë:

1. *Instituti i Ndërtimit për të bërë efektive dhe të besueshme veprimtarinë e laboratorit të IN-së në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore, të vazhdojë procesin e nisur për të akredituar laboratorin (datë 22.08.2018) në Drejtorisë së Përgjithshme të Akreditimit në përputhje me standardin e laboratorëve.*
2. *IN të rrisë bashkëpunim edhe me palët e interesuara brenda dhe jashtë vendit për të mundësuar që IN të jetë një qendër e rëndësishme në fushën e sektorit të kontrollit të prodhimit të produkteve*

të ndërtimit, në sektorin e kontrollit të cilësisë të zbatimit të projekteve të veprave ndërtimore dhe kontrollin e performancës teknike të veprave ekzistuese ndërtimore.

Përgjatë vitit 2019

1.4 A ka ndikuar aktiviteti i Drejtorisë së Laboratorëve në përmirësimin e cilësisë së lëndëve të para/materialeve dhe të produkteve të ndërtimit në veprat ndërtimore?

Aktiviteti i Drejtorisë të Laboratorëve ka ndikuar përgjatë shumë viteve në përmirësimin e materialeve dhe produkteve të ndërtimit në veprat ndërtimore si një ndër të parët laborator i akredituar në fushën e testimit, në vendin tonë.

Fokusi i aktiviteteve të kësaj Drejtorie janë produktet e ndërtimit dhe prodhuesit, importuesit dhe shpërndarësit duke i konsideruar klientët e saj për plotësimin e kërkesave të tyre.

Përpjekjet e kësaj Drejtorie për të dhënë ndikimin e merituar për përmirësimin e cilësisë të materialeve/produkteve të ndërtimit, janë konstante në reference me:

-Shtimin dinamik të gamës dhe emërtesës të produkteve të reja të ndërtimit në Shqipëri dhe futjes në zbatim të standardeve Evropiane të harmonizuara të vlerësimit të konformitetit dhe standardeve referuese të testimit të cilat specifikojnë përdorimin e materialeve, pajisjeve, aksesoreve, kushteve dhe në përgjithësi të kapaciteteve të burimeve në përputhje me ato të vendeve të Bashkimit Evropian. Plotësimi i këtyre kërkesave kërkon sigurimin dhe përdorimin e fondeve të jashtëzakonshme financiare për blerjen, furnizimin, instalimin, mirëmbajtjen dhe kalibrimin sistematik, periudhën afatshkurtër dhe afatgjatë të arritjes të nivelit Evropian performancës të burimeve njerëzore dhe kostove të akreditimit për secilin karakteristike të produkteve specifike të ndërtimit.

- Mënyrës të detyruar të përdorimit të të ardhurave bazuar në analizën e kosto-përfitim.

- Në ndryshimet në largimet për arsye të ndryshme në stafin e personelit.

- Kërkesat gjithnjë në rritje për kompetencën të burimeve për procesin e akreditimit.

- Vështirësitë e tjera të ardhura si pasoje e konkurrencës të shërbimeve në këtë sektor.

Si konkluzion:

1. IN në fillim ka funksionuar si qendër laboratorike kombëtare në sektorin e ndërtimit dhe me kalimin e Institutit të Ndërtimit me statusin juridik “Ndërmarrje shtetërore me vet-financim”, pas kësaj periudhe prej shume vitesh nuk ka patur asnjë vëmendje zhvillimore nga institucionet përgjegjëse shtetërore që mbulojnë sektorin e prodhimit të produkteve të ndërtimit dhe të ndërtimit të veprave publike dhe private dhe ka kaluar vështirësi të shumta dhe probleme financiare. Bazuar edhe në faktorët objektive të njohur, si edhe të ndryshimit të konceptimit të përgjegjësisë ndaj konsumatorit/publikut/përdoruesve të produkteve të ndërtimit në Shqipëri në reference me praktikat Evropiane, kjo përgjegjësi për vlerësimin e përputhshmërisë të performancës të produkteve të ndërtimit me standardet e harmonizuara Evropiane ka kaluar totalisht në anën e prodhuesve, importuesve, shpërndarësve të produkteve të ndërtimit si aktorë në treg dhe organeve autoritative shtetërore shqiptare të inspektimit të tregut të ndërtimit në reference me rregullat normative Evropiane dhe legjisllacionit shqiptar ne fuqi.

1.4.1 A ka ndikuar në veprimtarinë e IN-së mos-akreditimi i laboratoreve testues ?

Mos akreditimi i laboratorëve testues dhe vazhdimi i testeve pa statusin e akreditimit, ka ndikuar në veprimtarinë e IN-së, si në uljen e numrit të testeve dhe të zvogëlimin e të ardhurave. Bazuar në atë që akreditimi është një kërkesë normative “vullnetare” është fakt se laboratorët e Institutit të Ndërtimit kanë qenë të parët në Shqipëri në sektorin e ndërtimit që kanë bërë përpjekje serioze në fushën e përmirësimin të aktiviteteve bazuar në standardet e akreditimit, por një pengese seriozisht e rëndë ishte “zerimi” i gjithë këtyre përpjekjeve për arsye subjektive nga kalimi i një periudhe kohore relativisht të gjatë prej përballimit (me forcat e vete Institutit pa asnjë ndihme tjetër) te problemeve të ndryshme të paketimit, çmontimit, transferimit, krijimit të kushteve të reja të

akomodimit, montimit dhe përmirësimeve të tjera të domosdoshme të krijuara nga zbatimi i VKM për transferimin e IN-së në Tufinë.

Si konkluzion:

IN dhe Drejtoria e Laboratorëve janë përfshirë në përballimin e kërkesave aktuale për procesin e akreditimit dhe ka dorëzuar në Drejtorinë e Përgjithshme të Akreditimit (DPA) të gjithë dokumentacionin e rishikuar të sistemit të menaxhimit për vlerësim zyrtar të përputhshmërisë të këtij dokumentacioni me kërkesat e standardeve të akreditimit, dhe krahas kësaj po punohet për plotësimin e kërkesave të tjera. Janë ndërmarrë veprime korigjuese dhe veprime parandaluese dhe janë në proces të realizimit nga personeli përgjegjës sipas procedurave të sistemit.

1.4.2 A janë konstatuar parregullsi në manualin e cilësisë dhe në gjithë sistemin e cilësisë nga vizitat e bëra nga Drejtoria e Përgjithshme e Akreditimit? Si janë zgjidhur dhe a janë marre masa korigjuese?

Parregullsitë, problemet në zbatimin e kërkesave të standardeve janë pjesë përbërëse e punës në zbatimin e filozofisë të përcaktuar në standardet ndërkombëtare dhe praktikrat e mira të cilësisë “përmirësim në vijimësi sipas mundësive dhe të kushteve reale”.

Manuali i Cilësisë (MC) si dokumenti kryesor i sistemit të menaxhimit të drejtorisë së laboratorëve, në zbatim të kërkesave të standardit SSH ISO/IEC 17025:2006 është hartuar si dokument fillestar më 01.06.1999. Me datë 01.11.2002 MC ka pësuar rishikim të përgjithshëm (i pa kodifikuar), me datë 15.05.2003 MC ka pësuar rishikim të përgjithshëm (i pa kodifikuar), me datë 14.01.2005 MC ka pësuar ndryshim struktural total në formë dhe përmbajtje (kodifikimi i parë SC-DT-01), me datë 20.10.2006 MC ka pësuar strukturim dhe rishikim i gjithë paragrafëve për të plotësuar kërkesat e ISO/IEC 17025:2005, me datë 08.01.2007 MC ka pësuar strukturim dhe rishikim i gjithë paragrafëve për të plotësuar kërkesat e DPA, me datë 23.10.2009 MC ka pësuar strukturim në përputhje me rregulloren e re të DL. Ndryshimi i kodit të procedurave të sistemit menaxhimit, me datë 12.07.2010 MC ka pësuar rishikim i paragrafit 5.10 në lidhje me dhënien e opinionëve dhe interpretimeve të rezultateve të testimit, me datë 15.03.2011 MC ka pësuar rishikim të pjesshëm të tekstit, organigramës, deklaratës së cilësisë. Shtim i 3 shtojcave (listat e përgjegjësve zbatues të procedurave/formularëve të SM) rishikimi i kodit, me datë 31.07.2014 MC ka pësuar rishikim i përgjithshëm për përshtatshmëri dhe efektivitet. Rregullimi i numrit të rishikimit për përputhshmëri dhe me datë 29.08.2017 MC ka pësuar rishikim përputhshmëri me strukturën organizative të Institutit të Ndërtimit. Ndryshim nga departament në Drejtori e Laboratorëve dhe adresa.

Si konkluzion:

Të gjitha rishikimet e Manualit të Cilësisë janë reflektuar në 14 procedurat e menaxhimit dhe në 14 procedurat teknike si dhe në forma të ndryshme nga Menaxhimi i nivelit të lartë në Sistemit të Menaxhimit nga Drejtoria e Laboratorëve, nga Menaxheri i Cilësisë si dhe nga Menaxheri Teknik. Për moskonformitetet e përcaktuara në raportin e auditimit, janë ndërmarrë masa korigjuese dhe janë specifikuar në dokumentin FO-PM10-02/4 si dhe në Raport jokonformiteti RJ 1/18, në zbatim të pikes 4.1.5.c të standardit SSH EN ISO 17025; të politikës të mbrojtjes informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë së klientëve në manualin e Cilësisë dhe të kërkesave të procedurës DL-PM-02 “Për sigurimin dhe mbrojtjen e informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë së klientëve dhe palëve të tjera” formularët FO-PM2-01 “ Lista e klasifikimit të të dhënave informacioneve në Drejtoria e Laboratorëve janë të plotësuar por rekomandohet rishikim i tyre.

Për këtë rekomandojmë:

Menaxhimi i nivelit të lartë në Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve t’i kushtojë vëmendje që personeli të jetë më i vetëdijshëm në rendësin e aktiviteteve dhe në kontributin në arritjen e objektivave të Sistemit të Menaxhimit si vijon:

1. Menaxheri Kryesor i Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve duhet të përmirësojë komunikimet e proceseve të Sistemit të Menaxhimit pasi disa procese nuk funksionojnë në mënyrë adekuate nga mosveprimi adekuat i funksioneve që janë të detyruar të marrin pjesë në të.

2. Në përputhje me strategjinë dhe programet e zhvillimit të IN-së në kuadër të institucionit të varësisë të Ministrisë të Infrastrukturës dhe Energjisë të identifikohen, analizohen, specifikohen dhe miratohen në një dokument të veçante objektivat specifike për vitin 2018 në lidhje me përmirësimin aktiviteteve dhe burimeve njerëzore dhe materiale të SM të DL siç kërkohet nga standardi SSH EN ISO 17025, nga procedura DL-PM14 të rishikimit të menaxhimit dhe nga organizmi kombëtar i akreditimit.

3. Të konsiderohet vazhdimisht në vëmendje të menaxhimit të nivelit më të lartë që në vijimësi të mirëmbaje sigurimin e evidencës objektive për zbatimin e deklaratës së cilësisë dhe zhvillimit dhe përmirësimit të Sistemit të Menaxhimit.

Menjëherë dhe në vijimësi

1.4.3 A kryhen testime me metoda të standardizuara dhe pajisje të kalibruara?

Standardi shqiptar i harmonizuar SSH ISO 17025 disiplinon aktivitetet e laboratorëve të testimit dhe të kalibrimit, por edhe lejon përdorimin për qëllime të testimit të metodave parësore; të metodave standarde (referuese, zyrtare); të metodave (referuese) të publikuara nga organizma tekniko-shkencore; të metodave nga revista shkencore, tekste dhe manuale të aparateve; të metodave të përshtatura nga laboratorit dhe të metodave/metodikave të hartuara nga vetë laboratorët tanë, Drejtoria e laboratorëve në përgjithësi preferon të kryejë testime me metoda të standardizuara dhe me metoda të kërkuara nga klientët e saj. Zakonisht në vite, pajisjet i janë nënshtruar procesit të verifikimit dhe kalibrimit të performancës.

Një vështirësi serioze në këtë drejtim, është zbatimi i kërkesave të reja të DPA për vlefshmërinë e certifikatave të kalibrimit të cilat duhet të sigurohen nga ofrues të shërbimeve të kalibrimeve të notifikuar nga Komisioni Evropian. Kjo ka sjelle një situatë shumë të vështirë që mungesa brenda vendit e këtyre shërbimeve të vlefshme të kalibrimit për procesin e akreditimit na ka detyruar të kërkojmë shërbime në vendet e tjera dhe kostot e ofruar kanë qenë të larta dhe shumë të larta duke bërë analizën kosto-përfitim (për disa pajisje nga 1,000 euro deri 3,000 euro në vit ka qenë ofertat, gjë që rrit shumë kostot e shërbimeve të testimit duke reduktuar në konkurrencën e lire në treg dhe të drejtën e klientit për të për zgjedhur).

Megjithatë gjatë kësaj periudhe transitorie, disa pajisje janë verifikuar në mënyrë alternative pa pagese me ndihmën e specialisteve dhe pajisjeve të Drejtorisë të Përgjithshme të Metrologjisë si p.sh., *makina universal e testimit të betoneve dhe të çelikut*. Disa pajisje të tjera janë verifikuar dhe kalibruar brenda laboratorit me metodat e përcaktuara nga fabrikuesit dhe instruksionet e brendshme, sipas kushteve reale tonat.

Para, gjatë dhe pas një periudhe të transferimit të këtyre pajisjeve në Tufinë nga zbatimi i VKM përkatëse, procesi i kalibrimeve ishte pezulluar nga një gjykim teknik i justifikuar në termat e kostos dhe përfitimit.

Aktualisht Drejtoria e laboratorëve ka siguruar oferta të shërbimeve të kalibrimeve për qëllime të akreditimit në proces.

Nga auditimi i listës së produkteve dhe tarifave për klientët, sipas formës FO-PM5-101/4, konstatohet se përdoren standarde të pa harmonizuara me ato të Bashkimit Europian dhe më konkretisht sipas tabelës:

Nr.	Emertimi i testimit	Standardi
Produkti, Çimento.		
1	Masa vëllimore në gjendje të shkrifët	SSH 503-2
Produkti, Beton i ngurtësuar.		

1	Përcaktimi i rezistencës ndaj cikleve ngrirje-shkrirje	SSH 569-6
Produkti, Agregat për punime ndërtimit (testime kimike).		
1.a	Përcaktimi i lëndëve organike	SSH 538-9
1.b	Përcaktimi i granulometrisë	SSH 538-4
1.b	Përcaktimi i madhësisë mesatare të kokrrizave (moduli i iimtësisë).	SSH 538-5
2.b	Përcaktimi i masës specifike	SSH 538-1
3.b	Përcaktimi i masës vëllimore në gjendje të shkrifët	SSH 538-2
4.b	Përcaktimi i volumit të boshllëqeve në gjendje të shkrifët (pas përcaktimit të 2b dhe 3b)	SSH 538-3
5.b	Përcaktimi i përmbajtjes së pjesëve lymore dhe të argjilave me metodën e dekantimit dhe të larjes.	SSH 538-7
Produkti, Agregate (çakëll dhe zall) testime fiziko-mekanike (testime fiziko-mekanike).		
1.c	Përcaktimi i granulometrisë së materialit të fraksionuar	SSH 540-7
2.c	Përcaktimi i masës specifike (0densiteti).	SSH 540-16
3.c	Përcaktimi i masës volumore në gjendje të shkrifët.	SSH 540-2
4.c	Përcaktimi i volumit të boshllëqeve. (pas përcaktimit të 2b dhe 3b)	SSH 540-3
5.c	Përcaktimi i ujëthithjes (sipas masës).	SSH 540-5
6.c	Përcaktimi i kokrrizave në formë petë gjilpërë	SSH 540-9
7.c	Përcaktimi i përmbajtjes së kokrrizave të dobëta.	SSH 540-15
8.c	Përcaktimi i humbjes në masë (rezistenca në thërrmim në cilindër).	SSH 540-10
9.c	Përcaktimi i rezistencës ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 540-13
Produkte, Metalike për ndërtim (fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i rezistencës në tërheqje: -diametri/përmasat faktike. -rezistenca në rrjedhshmëri. -rezistenca në këputje. -zgjatimi relativ pas këputjes.	SSH 831-3
2	Përcaktimi i rezistencës në përkulje.	SSH 831-7
3	Përcaktimi i masës për njësi.	SSH 831-3
4	Përcaktimi rezistencës në saldime.	SSH 831-3
5	Përcaktimi i rezistencës në tërheqje të fijos së hollë.	SSH 831-4
Produkti, Bllok betoni (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i rezistencës në shtypje: - Përcaktimi i përmasave - Përcaktimi i trashësisë së pareteve - Rezistenca në shkatërrim.	SSH 2805-1
Produkti, Tub betoni (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i rezistencës ndaj tubave të betonit: - Përcaktimi i diametrit të brendshëm dhe të jashtëm. - Përcaktimi i trashësisë së pareteve - Përcaktimi i detajeve konstruktive. - Testimi në shkatërrim. - Verifikimi i armaturës (vetëm për tubat e armuar).	SSH 2503-1
2	Përcaktimi i ujëthithjes për maestrën pas shkatërrimit.	SSH 2503-2
Produkti, Element të parapërgatitura B/A (testime fiziko-mekanike).		
1	- Përcaktimi i përmasave, defekteve. - Përcaktimi i rezistencës ndaj plasaritjeve, uljeve dhe shkatërrimit,	SSH 2888-1
Produkti, Gur natyror/gur dekorativ (testime fiziko-mekanike).		
1.b	Përcaktimi i rezistencës në shtypje.	SSH 540-17
2.b	Përcaktimi i masës vëllimore.	SSH 540-18
3.b	Përcaktimi i masës specifike.	SSH 540-16
4.b	Përcaktimi i porozitetit.	SSH 540-19
5.b	Përcaktimi i koeficientit të zbutjes.	SSH 540-21

6.b	Përcaktimi i ujëthithjes.	SSH 540-20
7.b	Përcaktimi i rezistencës ndaj ngricës.	SSH 540-13
Produkti, Pllaka guri/mermeri/graniti (testime fiziko-mekanike).		
2.c	Përcaktimi i masës vëllimore.	SSH 540-18
3.c	Përcaktimi i masës specifike.	SSH 540-16
4.c	Përcaktimi i porozitetit (me llogaritje pas kryerjes së testeve 2b dhe 3b)	SSH 540-19
5.c	Përcaktimi i ujëthithjes.	SSH 540-20
6.c	Përcaktimi i rezistencës ndaj ngricës	SSH 540-13
Produkti, Pllaka qeramike për veshje (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i pamjes, ngjyrës, përmasave.	SSH 548-10
2	Përcaktimi i pjekjes.	SSH 548-5
3	Përcaktimi i ujëthithjes.	SSH 548-3
4	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Tjegulla (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i pamjes dhe ngjyrës.	SSH 548-10
2	Përcaktimi i pjekjes (vetëm për tjegullat qeramike).	SSH 548-5
3	Përcaktimi i përmasave, defekteve.	SSH 548-11
4	Përcaktimi i rezistencës në përkulje.	SSH 548-9
5	Përcaktimi i depërtueshmërisë së ujit.	SSH 548-6
6	Përcaktimi i ujëthithjes.	SSH 548-3
7	Përcaktimi i masës për m ² të tjegullave të ngopura me ujë.	SSH 548-7
8	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Elementë qeramikë për muraturë (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i pjekjes. Përcaktimi i defekteve në formë dhe në strukturë.	SSH 548-5
2	Përcaktimi i rezistencës në shtypje.	SSH 548-1
3	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Tulla të plota qeramike/silikate (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i pamjes dhe ngjyrës. Përcaktimi i përmasave dhe defekteve.	SSH 548-11
2	Përcaktimi i pjekjes.	SSH 548-5
3	Përcaktimi i rezistencës në shtypje.	SSH 548-1
4	Përcaktimi i ujëthithjes.	SSH 548-3
5	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Tulla qeramike dekorative (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i pamjes dhe ngjyrës.	SSH 548-10
2	Përcaktimi i pjekjes	SSH 548-5
3	Përcaktimi i rezistencës në shtypje.	SSH 548-9
4	Përcaktimi i ujëthithës.	SSH 548-3
5	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Argjilë për produkte qeramike (testime fiziko-mekanike).		
1.b	Argjila: - Përcaktimi i plasticitetit - Përcaktimi i ujit hogroskopik - Përcaktimi i ujit të brumosjes	SSH 2728
	- Përcaktimi i masës vëllimore	SSH 503-2
	- Përgatitja e mostrave prizmatike prej argjile të pjekur: (Tkurrja në tharje, Temperatura e pjekjes dhe tkurrja pas pjekjes).	SSH 2728
	- Përcaktimi i ndërfutjes gelqerore - Përcaktimi i efloreshences.	SSH 543-3
2.b	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 548-2
Produkti, Llaç i parapregatitur (testime fiziko-mekanike).		

1	Përcaktimi i qëndrueshmërisë ndaj cikleve ngrirje-shkrirje.	SSH 547-4
Produkti, Asfaltobeton (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i rezistencës në temp. 20 ⁰ C.	SSH 561-1
	Përcaktimi i rezistencës në temp. 50 ⁰ C.	SSH 660
	Koefiçenti i qëndrueshmërisë ndaj nxehtësisë	SSH 660
	- Mufatja - Ujëthithja - Masa e volumit - Qëndrueshmëria ndaj ujit	SSH 561-4 SSH 561-1 SSH 561-3 SSH 561-5
2	Përcaktimi i granulometrisë së materialit të ekstraktuar.	SSH 561-8
3	Përgatitja e mostrës.	
Produkti, Katrama, membranë bituminoze (testime fiziko-mekanike).		
1	- Përcaktimi i përmasave.	SSH 2512
	- Përcaktimi i masës për m ²	SSH 2512-4
	- Përcaktimi i përshkueshmërisë së ujit.	SSH 2512-3
	- Përcaktimi i këputjes në drejtim tërthor dhe gjatësor.	SSH 2512-1
	- Përcaktimi i qëndrueshmërisë në përkulje dhe ndaj nxehtësisë.	SSH 2512-2
	- Përcaktimi i ujëthithjes. - përcaktimi humbjes në masë dhe qëndrueshmërisë ndaj nxehtësisë.	SSH 2512-3 SSH 2512-5
Produkti, Allçi (testime fiziko-mekanike).		
1	Përcaktimi i rezistencës në shtypje.	SSH 559-4
2	Koha e fillimit dhe mbarimit të ngurtësimit (Prezes).	SSH 559-3
3	Përcaktimi i konsistencës së brumit normal.	SSH 559-2
4	Imtësia me anë të sitjes.	SSH 559-1
5	Masa vëllimore në gjendje të shkrifët	SSH 503-2

Burimi: Të dhëna të IN-së të përpunuara nga grupi i auditimit

Sipas të dhënave dhe dokumentacionit të vënë në dispozicion konstatohet se, për një sasi të konsiderueshme materialesh ndërtimi që kanë të bëjnë me sigurimin e jetës dhe të shëndetit të njerëzve, laboratorit i IN-së kryen testime me standarde SSH (Standard Shtetëror) dhe jo me standarde shqiptare të harmonizuara me ato të BE.

Me qellim që roli i Institutit të Ndërtimit si një institucion në varësi të Ministrisë të Infrastrukturës dhe Energjisë të jetë në përputhje me proceset integruese evropiane në reference me institucionet analoge të vendeve të BE, si institucion publik unik në Shqipëri është domosdoshmëri zbatimi i një vizioni të ri me qëllim kryerjen e testimeve me standarde shqiptare të harmonizuara. Nuk u konstatuan raste të përdorimit të metodave të jostandarde.

Si konkluzion:

- Laboratorët e drejtorisë së laboratorëve, për një sasi të konsiderueshme materialesh ndërtimi kryejnë testime me standarde SSH (Standard Shtetëror) të paharmonizuara me ato të BE. Në përgjithësi metodat e testimit janë përgatitur sipas standardit të laboratorëve dhe procedurës DL-PT-03 dhe specialistët disponojnë instruksionet për përpunimin e kampioneve për testim si dhe manuallet e përdorimit të pajisjeve.

Për këto rekomandojmë:

1. *Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm t'i kërkojnë Drejtorit të laboratorit, Menaxherit të Cilësisë dhe Menaxherit Teknik, që në vijimësi të bëjnë përpjekje për zëvendësimin e standardeve shtetërore (SSH) me standarde të harmonizuara (SSH EN) me qëllim garantimin e cilësisë në procesin e testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, në përputhje me standardin SSH ISO/IEC 17025, manualit të cilësisë (MC) dhe procedurat teknike DL-PT-03 dhe DL-PT-04.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Nga auditimi i dokumentacionit mbi kalibrimin e pajisjeve u konstatua se ka programe vjetore për kalibrimin e pajisjeve laboratorike dhe etaloneve për periudhën e auditimit, por nuk janë respektuar frekuencat e kalibrimit dhe konkretisht:

- Për instrumentet e matjes së masës si; peshore analitike modeli 2442 Sartorius Eerke GmbH, Gjermani; Peshore elektronike Fisher Brand KERN-USA; Peshore teknike Modeli ST. 85-5177 M 12-26; Peshore elektronike Modeli CB 24 K2 KERN-Gjermani; Peshore elektronike (për peshime hidrostatike) me aksesoret përkatës Modeli 11-D0632/M32, seria KL. Controls Itali; Peshore elektronike Modeli 440-33N KERN-Gjermani, janë kalibruar për herë të fundit me 03.11.2011.
- Për instrumentet e matjes së gjatësisë si: Kalibër dixhital me ndarje 0.01 mm, prodhues Kina (përdoret në laboratorin 2a); Kalibër dixhital me ndarje 0.01 mm, prodhues Teco (përdoret në laboratorin 2a); Kalibër dixhital me ndarje 0.01 mm, prodhues Kina (përdoret në laboratorin 2a); Vizore metalike me ndarje 0.5 mm, prodhues Teco (përdoret në laboratorin 2a); Aparat për përcaktimin e penetracionit me ndarje 0.1mm prodhim Rus; Aparat Vikat; Metër, janë kalibruar për herë të fundit me 03.11.2011. Instrumentet e matjes së temperaturës dhe lagështirës; Instrumentet e matjes ë forcës, Instrumentet e matjes së volumit, janë në proces kalibrimi.

Si konkluzion:

- *Një sasi e konsiderueshme materialesh/produktesh ndërtimi testohen me standarde SSH (Standard Shtetëror) të paharmonizuara me ato të BE. Në përgjithësi metodat e testimit janë përgatitur sipas standardit të laboratorëve dhe procedurës DL-PT-03 ku specialistët disponojnë instruksionet për përpunimin e kampioneve për testim si dhe manualët e përdorimit të pajisjeve laboratorike.*
- *Laboratorët e drejtorisë së laboratorëve përdorin pajisje të cilat i janë nënshtruar vetëm kalibrimeve të brendshme dhe procesit të mirëmbajtjes nëpërmjet programeve të mirëmbajtjes, pa bërë kalibrime të jashtme.*

Për këto rekomandojmë:

2. *Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm t'i kërkojnë Drejtorit të laboratorit, Menaxherit të Cilësisë dhe Menaxherit Teknik, që në vijimësi të bëjnë përpjekje:*

- *Për kalibrimin e pajisjeve sipas standardeve të kalibrimit sipas frekuencave të përcaktuara në planin e kalibrimeve, me qëllim garantimin e cilësisë në procesin e testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, në përputhje me standardin SSH ISO/IEC 17025, manualit të cilësisë (MC) dhe procedurat teknike për kalibrim.*
- *Pajisjet që janë me defekt ose jashtë kufijve të specifikuar të identifikohen qarte si të tilla me etiketa ose informacione të përshtatshme dhe vlerësim të efektit të defekteve ose shmangieve nga kufijtë e specifikuar në zbatim të procedurës së punës jo konformë. Të vendosen etiketat adekuate mbi pajisjet, instrumentet, aksesoret, pajisjet ndihmese, etj, për të treguar statusin teknik si dhe kodin në sistemin e menaxhimit (SM).*

Duke filluar nga muaji shkurt 2019 dhe në vazhdim

1.4.4 A është certifikata/raporti i testimit konform standardit SSH ISO/IEC 17025 ?

Tabela nr. 2 Testime nga subjektet në shkallë vendi për vitin 2017

Laboratorët	Lab.1a Kimiku	Lab.2a Forca	Lab.1b Agregatet	Lab.3b Lidhesat	Lab.4a Petrografia
janar	1	7	-	1	-
shkurt	-	2	-	-	-
mars	2	70	3	2	2
prill	2	5	2	2	-
maj	3	31	3	3	-
qershor	3	22	-	3	-
korrik	1	22	5	1	-
gusht	2	42	4	3	-
shtator	1	25	3	2	-
tetor	3	23	3	3	-
nentor	-	31	1	-	-
dhjetor	1	19	1	1	-
shuma	19	299	25	21	2

Burimi: Të dhëna të IN-së të përpunuara nga grupi i auditimit të KLSH

Nga auditimi i dokumentacionit teknik rezulton se, modeli i raportit të testimit në përgjithësi është në konformitet me kërkesat bazë të standardit SSH ISO/IEC 17025 dhe nuk ka patur vërejtje nga DPA gjatë procesit të kaluar të akreditimit. Megjithatë sistemi i menaxhimit i Drejtorisë të Laboratorëve është fleksibel dhe dinamik me objektiv përmirësimin e formës dhe përmbajtjes të kategorisë të dokumenteve të regjistrimit në të cilën përfshihen edhe raportet e testimit. SSH ISO/IEC 17025 parashikon dhe lejon për çdo person apo funksion që ka në përgjegjësinë e fushës të kompetencës të kërkojë përmirësime dhe t'i argumentojë ato për miratimin për përdorim në konformitet me kërkesat normative.

Një tregues i rëndësishëm që shpreh performancën e testimeve laboratorike është dhe numri i testimeve që kryejnë shoqëritë prodhuese dhe ndërtuese të materialeve dhe produkteve të ndërtimit në shkallë vendi.

Numri i testimeve në shkallë vendi, shfaq aktivitetin e drejtpërdrejtë të Drejtorisë së Laboratorëve, pra shfaq performancën e testimeve në këtë rast në sasi dhe jo vetëm. Grupi i auditimit të KLSH shqyrtoi të dhënat e testimeve për vitet 2016-2017-2018. Gjatë kësaj analize referuar të dhënave të dokumentacionit të mbajtura nga DL, nga shqyrtimi i raporteve të testimit për vitin 2016 rezultoi se, janë kryer 429 testime; për vitin 2017 janë kryer 346 testime dhe për vitin 2018 (deri në momentin e auditimit) janë kryer 301 testime.

Më konkretisht sasia e testimeve sipas viteve dhe laboratorëve pasqyrohet si vijon:

Tabela nr. 1 Testime nga subjektet në shkallë vendi për vitin 2016

Laboratorët	Lab. 1a Kimiku	Lab.2a Forca	Lab.1b Agregatet	Lab.3b Lidhesat	Lab. 4a Petrografia
janar	2	15	8	1	0
shkurt	2	17	4	0	1
mars	2	68	9	2	0
prill	2	23	6	11	0
maj	1	31	3	0	0
qershor	1	41	0	1	0
korrik	1	15	2	1	0
gusht	3	10	8	2	0
shtator	1	45	3	0	1
tetor	0	31	2	0	0
nentor	1	24	0	1	0
dhjetor	4	19	4	0	0
shuma	20	339	49	19	2

Burimi: Të dhëna të IN-së të përpunuara nga grupi i auditimit të KLSH

Si konkluzion:

Siç shikohet nga paraqitja tabelore në DL, vërehet ulje të numrit të testeve të materialeve dhe produkteve të ndërtimit, kjo edhe për shkak të mos marrjes së mostrave në subjektet prodhuese të materialeve të ndërtimit, por mbi të gjitha sepse DL në IN funksionon pa status të akredituar nga DPA.

Për këtë rekomandojmë:

1. IN të hartojë procedura të veçanta të monitorimit nëpërmjet marrjes së mostrave për produkte/materialeve të ndërtimit sipas llojit, rrezikshmërisë në mjedis apo në shëndetin dhe jetën e qytetarëve, si dhe bazuar në praktikat e mëparshme për çdo Qark, të hartojë akt-marrëveshje dhe planin e marrjes së mostrave në përputhje me standardet dhe të ndjekë vazhdimisht realizimin e tij, me qëllim mbulimin e plotë me monitorim të produkteve/materialeve ndërtimore të importuara, ose të prodhuara në vend, me qëllim ndikimin në përmirësimin e cilësisë së materialeve, me dhënien e opinioneve profesionale.

Tabela nr. Testime nga subjektet në shkallë vendi për vitin 2018					
laboratori	Lab.1a Kimiku	Lab.2a Forca	Lab. 1b Agregatet	Lab.3b Lidhesat	Lab.4a Petrografia
janar	2	24	-	2	-
shkurt	4	22	-	7	-
mars	1	-	1	-	1
prill	2	32	7	2	-
maj	4	5	-	4	-
qershor	1	29	7	1	-
korrik	4	57	-	3	1
gusht	3	26	-	2	1
shtator	1	14	-	5	-
tetor	5	11	4	5	1
nentor					
totali	27	220	19	31	4

Burimi: Të dhëna të IN-së të përpunuara nga grupi i auditimit të KLSH

Menjëherë dhe në vijimësi

Nga auditimi i raporteve të testimit për vitin 2016, u konstatua se:

- Në 25 raste Menaxheri i Cilësisë (MC) ka nënshkruar për Drejtorin e Laboratorëve (DL). Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM).
- Në 3 raste Menaxheri Teknik (MT) ka nënshkruar për Specialistët/teknikët e Laboratorëve. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM).
- Në 14 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk përmbajnë Standardin/Metodën e testimit, të cilës i referohet procesi i testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me

Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ *Në modelin bazë të “RT”*

përfshihen së paku informacionet e më poshtme. Identifikimin e standardit/metodës/procedurës së testimit të përdorur....”.

- Në 6 raste u konstatua se në Raportet e Testimit (RT) janë raportuar rezultate të testimit të kampioneve vetëm me 1 (një) mostër jo me 3 (tre) mostra siç është parashikuar në standardet dhe procedurat e testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.4 (Metodat/procedurat e testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.4, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-03).

- Në 2 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk janë nënshkruar nga Menaxheri Teknik (MT) i Drejtorisë së Laboratorëve.

Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ *Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme..... Emrat, funksionet, nënshkrimet e personave të autorizuar për testimet dhe lëshimin e RT....”*. Pra RT duhet të përmbajë emrin e Menaxherit Teknik dhe nënshkrimin e tij. Në rast mungese për nënshkrimin e RT, zëvendësohet nga Drejtori i DL (Kjo referuar shtojcës 4: Lista e zëvendësuesve të personit kryesor në Sistemin e Menaxhimit).

Nga auditimi i raporteve të testimit për vitin 2017, u konstatua se:

- Në 65 raste Menaxheri i Cilësisë (MC) ka nënshkruar për Drejtorin e Laboratorëve (DL). Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12) dhe në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM), sepse në mungesë të Drejtorit të Laboratorëve duhet të nënshkruaj Menaxheri Teknik dhe jo nga Menaxheri i Cilësisë.

- Në 2 raste Menaxheri Teknik (MT) ka nënshkruar për Specialistët/teknikët e Laboratorëve. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM).

- Në 6 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk përmbajnë Standardin/Metodën e testimit, të cilës i referohet procesi i testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ *Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme.....Identifikimin e standardit/metodës/procedurës së testimit të përdorur....”*.

- Në 13 raste u konstatua se në Raportet e Testimit (RT) janë raportuar rezultate të testimit të kampioneve vetëm me 1 (një) mostër jo me 3 (tre) mostra siç është parashikuar në standardet dhe procedurat e testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.4 (Metodat/procedurat e testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.4, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-03), pra kemi të bëjmë me devijime nga standardet/metodat e testimit.

- Në 17 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk janë nënshkruar nga Menaxheri Teknik (MT) i Drejtorisë së Laboratorëve.

Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme..... Emrat, funksionet, nënshkrimet e personave të autorizuar për testimet dhe lëshimin e RT....”. Pra RT duhet të përmbajë emrin e Menaxherit Teknik dhe nënshkrimin e tij. Në rast mungese për nënshkrimin e RT, zëvendësohet nga Drejtori i DL (Kjo referuar shtojcës 4: Lista e zëvendësuesve të personit kryesor në Sistemin e Menaxhimit).

- Në 5 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk janë nënshkruar nga specialistët/teknikët e kryerjes së testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme..... Emrat, funksionet, nënshkrimet e personave të autorizuar për testimet dhe lëshimin e RT....”. Pra RT duhet të përmbajë emrin e specialistit/teknikut që ka kryer testin e materialit dhe nënshkrimin e tij. Në rast mungese të specialistit duhet të nënshkruhet nga një specialist tjetër.

Nga auditimi i raporteve të testimit për vitin 2018, u konstatua se:

- Në 29 raste Menaxheri i Cilësisë (MC) ka nënshkruar për Drejtorin e Laboratorëve (DL). Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12) dhe në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM), sepse në mungesë të Drejtorit të Laboratorëve duhet të nënshkruaj Menaxheri Teknik dhe jo nga Menaxheri i Cilësisë.

- Në 7 raste Menaxheri i Cilësisë (MC) ka nënshkruar për Specialistët/teknikët e Laboratorëve. *Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), në moskonformitet me shtojcën 4 (Lista e zëvendësimeve të personelit kryesor në SM).*

- Në 9 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk përmbajnë Standardin/Methodën e testimit, të cilës i referohet procesi i testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme..... Identifikimin estandardit/metodës/procedurës së testimit të përdorur....”.

- Në 8 raste u konstatua se në Raportet e Testimit (RT) janë raportuar rezultate të testimit të kampioneve vetëm me 1 (një) mostër jo me 3 (tre) mostra siç është parashikuar në standardet dhe procedurat e testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.4 (Metodat/procedurat e testimit), në moskonformitet me Standardin SSH ISO/IEC 17025, pika 5.4, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-03), pra kemi të bëjmë me devijime nga standardet/metodat e testimit.

- Në 2 raste u konstatua se Raportet e Testimit (RT) nuk janë nënshkruar nga specialistët/teknikët e kryerjes së testimit. Ky veprim dhe mosveprim është në moskonformitet me Manualin e Cilësisë (MC) pika. 5.10 (Raportimi i Rezultateve të Testimit), në moskonformitet me Standardin SSH

ISO/IEC 17025, pika 5.10, në moskonformitet me procedurën teknike për raportimin e rezultateve të testimit (DL-PT-12), pika 6 (Përshkrimi i procedurës), nën-pika 6.2.3 ku citon se: “ Në modelin bazë të “RT” përfshihen së paku informacionet e mëposhtme..... Emrat, funksionet, nënshkrimet e personave të autorizuar për testimet dhe lëshimin e RT....”. Pra RT duhet të përmbajë emrin e specialistit/teknikut që ka kryer testin e materialit dhe nënshkrimin e tij. Në rast mungese të specialistit duhet të nënshkruhet nga një specialist tjetër.

Si konkluzion:

Instituti i Ndërtimit gjatë ushtrimit të aktivitetit të testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, për periudhën 2016-2018, ka lëshuar raporte testimi në përgjithësi sipas SSH ISO/IEC 17025, por jo me të gjithë elementët përbërës sipas standardit të laboratorëve, pra në një far mënyre kjo shfaq dhe problematikën që shoqëron sigurinë/besimin e raportit të testimit, pasi mospërputhjet ligjore të konstatuara në 47 raste të evidentuara në vitin 2016; në 108 raste të evidentuara në vitin 2017 dhe në 55 raste të evidentuara në vitin 2018, tregojnë se nuk jemi në prirjen e duhur për raportimin e rezultateve të testimit, sipas standardit SSH ISO/IEC 17025 dhe manualit të cilësisë (MC) (DL-MC-01) ku përgjegjës për zbatimin është Menaxheri kryesor të IN-së dhe Drejtori i Laboratorëve (DL).

Për këtë rekomandojmë:

2. Instituti i Ndërtimit për testimet e kryera të lëshojë Raporte Testimi cilësore, të kompletuara me të gjithë elementët që parashikon standardi, në mënyrë të tillë që të ndjekin zhvillimin në fushën e ndërtimit të veprave ndërtimore (shtetërore dhe privat) në përgjithësi, për të garantuar qëndrueshmëri në rritje të sasisë dhe cilësisë së testimeve laboratorike në shkallë vendi, bazuar në vlerësimin rigoroz të procesit të raportimit të testimit dhe në konformitet me standardin SSH ISO/IEC 17025 dhe manualit të cilësisë (MC), me qëllim që të konfirmohet dhe të raportohet me rigorozitet përrputshmëria e elementëve të RT me kërkesat e standardit.

Menjëherë dhe në vijimësi

1.4.5 A është vendosur masa e pasigurisë konform me dokumentet e EA 4-16 ?

Sipas rekomandimeve të personelit të Drejtorisë të Përgjithshme të Akreditimit, transferimi i ambienteve dhe pajisjeve në ambiente e reja në Tufinë në zbatim të VKM-së përkatëse i “zeroi” të gjithë përpjekjet e bëra deri më atëherë për vlerësimin e pasigurisë në matje, pasi të gjithë dokumentet e regjistrimit të vlerësimit të pasigurisë të përgatitura në ambientet e mëparshme janë konsideruar *nul* nga DPA.

Aktualisht personeli që kryen teste është në proces të plotësimit të kësaj kërkesë për procesin e akreditimit, në nivele të ndryshme, të kuptimit dhe zbatimit referuar fushës dhe dokumenteve të ndryshëm specifike të vlerësimit të pasigurisë të matjeve të rekomanduara nga organizma autoritative ndërkombëtare përfshirë atë të organizmit të Kooperimit Evropian për akreditimin me dokumentin EA 4/16.

Drejtoria e laboratorëve zbaton procedurën e përgjithshme DL-PT-05 për vlerësimin e pasigurisë në matje në kalibrimet e brendshme, kjo parashikuar në Manualin e Cilësisë (MC) pika 5.4.6 (Vlerësimi i pasigurisë në matje).

Konkluzione.

Nga auditimi i dokumenteve të vlerësimit të pasigurisë në matje rezultojnë, se ekzistojnë instruksione për përdorimin e pajisjeve referuar dokumenteve të fabrikuesve. Për disa pajisje të vjetruara për mungesë të dokumenteve të fabrikuesit këto instruksione janë përgatitur sipas eksperiencës dhe për disa pajisje nuk ka.

Në raportin e auditimit të brendshëm (RA 12/18), mbi vlerësimin e pasigurisë në matje, u konstatua se; Metodat e testimit që nuk janë në referencë me standardet e testeve në fuqi, sipas kërkesave të organeve rregullatore nuk lejohen për përdorim për shërbime ndaj klientëve.

- Nuk ka evidence adekuate të kryerjes të procesit të deklarimit të pasigurive personale të personelit në lidhje me raportimin e rezultateve të testimit referuar kushteve reale të njësive laboratorike

Për këtë rekomandimi.

I. Menaxheri Kryesor i Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve. t'i kërkojë Drejtorit të DL si dhe Menaxheri teknik të SM të DL të marrë masa korrigjuese për zbatimin adekuat të procesit të vlerësimit brenda-laboratorik të pasigurive të matjeve për të demonstruar evidence objektive (edhe për procesin e akreditimit) në referencë dhe lidhje të pashkëputur me raportin e auditimit për njësinë laboratorike nr. 1; nr. 2; nr. 3 dhe për njësinë laboratorike nr. 4.

- Kërkohej përmirësim për kuptimin dhe familjarizimin me instruksionet për të gjithë fushat e përdorimit dhe kalibrimit të brendshëm për disa pajisje.

Menjëherë dhe në vijimësi

1.4.6 A mendoni se burimet njerëzore të drejtorisë së laboratorëve kanë kapacitetin profesional për dhënien e një vlerësimi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të materialeve të ndërtimit ?

Personeli i drejtorisë të laboratorëve ka aftësitë profesionale për të zbatuar detyrat e funksioneve të përcaktuara me kontrate pune dhe në dokumentacionin bazë të sistemit të menaxhimit.

Sistemi i menaxhimit të Drejtorisë të Laboratorike ka krijuar hapësirën maksimale personelit të laboratorit që të ngrejë në vijimësi kapacitetin profesional gjatë të gjithë periudhës të punësimit në zbatimin e filozofisë të përcaktuar në standardet ndërkombëtare dhe praktikatat e mira të cilësisë “Përmirësim në vijimësi sipas mundësive dhe të kushteve reale”.

Duke qenë se kapaciteti profesional përfshin një kompleks faktorësh që ndërthuren me moshën dhe eksperiencën etj, rritja në vijimësi e performancës së personelit është një nga elementet përbërës të aktiviteteve.

Në kuadër të programit vjetor të trajnimeve për periudhën e auditimit, drejtorja e laboratorëve ka bërë trajnime me tema të ndryshme si vijon:

- Përdorimi i veprimeve korrigjuese dhe veprimeve parandaluese për përmirësimin e cilësisë dhe performancës (IN, A. Ç. (MC)).

- Kontrolli i cilësisë së analizave kimike (DPA, Prof. A. Çj.)

- Pasiguria e matjes (DPA, Prof. A. Çj)

- Vlefshmëria e metodës së analizës (DPA, Prof. A. Çj)

- Përmirësimi i cilësisë së shërbimit nepermjet vlerësimit të kënqesise se klientëve (IN, A. Ç. (MC)).

- Përdorimi i grafikeve të kontrollit dhe mostrave të kontrollit për sigurimin e cilësisë brenda njësive laboratorike (IN, A. Ç. (MC)).

- Njohje me legjislacionin, rregulloren europiane të produkteve të ndërtimit, dokumentet rregullatore që kanë lidhje me fushën e kompetencës së TC (IN, A. Ç. (MC)).

- Njohje me kërkesat e standardit SSH EN ISO/IEC 17065 (Vlerësimi i konformitetit. Kërkesat për organet e certifikimit të produkteve, proceseve dhe shërbimeve) (IN, A. Ç. (MC)).

- Njohje me dokumentin: RG/INTC/0004 Rregullore e brendshme e trupës së certifikimit TC (IN, A. Ç. (MC)).

- Njohje me dokumentin: RG/INTC/0005 Rregullat kodit të etikës të trupës së certifikimit –TC (IN, A. Ç. (MC)).

- Njohje me dokumentin RG/INTC/0006 Rregullore e Komitetit të Ruajtjes të Paanshmërisë

dhe Politikave të TC (KRPP) (IN, A. Ç. (MC)).

Këto trajnime për vete rendësin e tyre është parashikuar të ripërsëriten për të diskutuar me secilin personel në veçanti problematikat dhe çështjet që nuk kupton.

Trajnimet kanë karakter njohës dhe udhëzues dhe pas çdo trajnimi i mbetet çdo personeli të veprime individualisht dhe në bashkëpunim për të përmirësuar me tej performancën personale në reference me identifikimin e boshllëqeve individuale.

-Drejtoria e laboratorëve ka krijuar në periudha kohore të ndryshme lidhje bashkëpunimi reciproke me organizata dhe institucione analoge Evropiane si p.sh IRIS-Bari, Itali, ITC-Milano, Itali ; UNMZ- Prage, Çeki etj.

- IN në përpjekjet për lidhje bashkëpunimi, ka nënshkruar një Memorandum Mirëkuptimi dhe Bashkëpunimi ndërmjet “T N G” Bullgari përfaqësuar nga Z. S Y dhe “IN” përfaqësuar nga Z. A H, me objekt domosdoshmërinë e krijimit të një bashkëpunimi të ngushtë në nivel lokal dhe ndërkombëtar mes subjekteve kompetente e nevojshme profesionale të munguar në Shqipëri, me qëllim zhvillimin e njohurive teknike, ndërgjegjësimin e personave të angazhuar në sektorin e ndërtimit mbi kërkesat dhe procedurat teknike, standardet e BE dhe përmirësimin e vazhdueshëm të njohurive të aplikuara në fushën e prodhimit, testimit dhe implementimit të projekteve të ndërtimit. IN me aplikimin e bërë në QKB, u bë përshkrimi i aktivitetit nga “Kurse të formimit profesional për: Laborantë të produkteve të ndërtimit” në “Kurse të formimit profesional për specialistët e sektorit të ndërtimit sipas moduleve të certifikuar nga Bashkimi Europian”.

- Personeli nga Drejtoria e Laboratorëve ka marrë pjesë në seminare dhe ëorkshope në vendin tonë dhe jashtë tij në lidhje me zbatimin e kërkesave Evropiane në fushën e produkteve të ndërtimit.

Nga auditimi i dokumentacionit vihet re se drejtoria e laboratorëve ka funksionuar me 10 punonjës për vitin 2015 dhe 2016, dhe me 9 punonjës në vitin 2018, të diplomuar si vijon: Drejtori i laboratorit ka mbaruar në Universitetin Bujqësor dega Ekonomi Agrare, MC ka mbaruar për Inxhinieri Ndërtimi, MT ka mbaruar Dega Kimi Industriale, 2 punonjës në degën kimi industriale, 3 punonjës diplomuar në degën inxhinieri ndërtimi, 1 punonjëse ka mbaruar shkollën e mesme teknologjike.

Si konkluzion

Periudha e aktivitetit të drejtorinë e laboratorëve në IN për 2016-2018, është karakterizuar nga largime të vogla nga puna të punonjësve, ku për vitin 2016 është larguar një punonjës, për vitin 2017 janë larguar 2 punonjës, duke mos cenuar sigurinë e testimeve laboratorike. Nga auditimi i dosjeve personale konstatohet se, jo të gjithë punonjësit e laboratorit janë trajnuar dhe kanë certifikatë për njohje me kërkesat e standardit ISO/IEC 17025:2005 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibruës. Gjithashtu ka punonjës të pa trajnuar për pasigurinë në matje. Si kërkesë e standardit të ri SSH EN ISO 17025 mungon infrastruktura bashkëkohore e përdorimit të sistemeve të IT për të realizuar komunikimin dhe trajnimin me mjete elektronike për përmirësimin e efikasitetit dhe efikasitetin në zbatimin e kërkesave të sistemit të menaxhimit të cilësisë së laboratorit.

DL ka krijuar dhe rishikuar dokumentacionin kryesor baze të SM, ka dokumentuar politikat, sistemet, procedurat dhe një pjesë të instruksioneve për të siguruar cilësinë e kërkuar të rezultateve të testimeve. Sistemi i Menaxhimit bazë është trajnuar edhe me trajnime në format PoëerPoint. Dokumentacioni bazë është dhënë në format letër personelit për ta kuptuar, zbatuar dhe familjarizuar.

Për këtë rekomandojmë:

1. IN të sigurojë qëndrueshmëri të punonjësve të laboratorit, duke i trajnuar punonjësit në DPA ose në Institucione kompetente, me qëllim që të njihen me kërkesat e standardit ISO/IEC 17025:2005 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibruës, për të shmangur largimet dhe

lëvizjet e panevojshme në funksion të rritjes së performancës dhe përmirësimit të cilësisë së testimeve të materialeve dhe produkteve të ndërtimit.

- Menaxheri kryesor, Drejtori i përgjithshëm i IN, rekomandohet të sigurojë integritetin e Sistemit të Menaxhimit (SM) kur planifikohen dhe zbatohen ndryshime në burimet njerëzore që përcaktojnë implementimin e proceseve të SM.

- Personeli që merr pjesë në SM të DL duhet të përmirësohet në kuptimin, zbatimin dhe familjarizimin në vijimësi me kërkesat e standardit 17025 dhe të dokumentacionit të SM dhe duhet të demonstrojë evidencën objektive të duhur për të identifikuar shmangie/jo konformitete dhe inicimin / zbatimin e veprimeve përmirësuese.

- Menaxheri kryesor i SM të DL rekomandohet t'i komunikojë qartësisht personelit që merr pjesë në SM të DL rendësin e plotësimit të kërkesave të klientëve dhe organeve rregullator duke krijuar evidencë objektive adekuate në këtë drejtim.

1.4.7 A mendoni se makineritë dhe pajisjet laboratorike në dispozicionin e Drejtorisë laboratorike përmbushin kërkesat sipas standardeve të kalibrimit dhe a janë të mjaftueshme për dhënien e një vlerësi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të ndërtimit ?

Bazuar në kërkesat e reja të standardeve të harmonizuara Evropiane për produktet e ndërtimit, për certifikimin e produkteve, kalibrimin dhe akreditimin, në DL janë identifikuar fushat për përmirësim edhe në drejtim të pajisjeve dhe janë në proces të dhënies së kontribut për krijimin e një qendër laboratorike kombëtare që t'i shërbejë të gjithë palëve të interesuara, si operatorëve ekonomike, por edhe organeve rregullatorë të tregut dhe sektorit të ndërtimit por edhe për qëllime të tjera.

Janë identifikuar pajisjet jashtë përdorimit (të konsumuara teknikisht dhe moralisht filluar me një periudhë përdorimi që nga vitet 1950) dhe janë në proces të identifikimit të pajisjeve që nuk plotësojnë me kalibrim kërkesat e reja teknike dhe metrologjike të specifikuara në mënyrë normative në standardet e reja të ndryshme në sektorin e produkteve të ndërtimit dhe të ndërtimit të veprave publike dhe private.

Përdorimi i makinerive, pajisjeve dhe materialeve laboratorike me parametrat më të mira bashkëkohore është objektiv i përhershëm i punës të Drejtorisë të Institutit të Ndërtimit, dhe ky objektiv është në proces pasi kërkon kohë për zbatimin e procedurave në referencë me objektivat zhvillimore të Institutit të Ndërtimit.

Referuar dokumentacionit mbi procedurat për menaxhimin e pajisje laboratorike (FO-P17-02) rezulton se pajisjet: Peshore elektronike precizoni, Makina hidraulike në shtypje dhe tërheqje 6 Ton, Presa hidraulike (Manometër) në shtypje 60Ton, Furrë tharëse në temperaturën 250 °C, Aparati i sitjes (Agregateve), Aparati Deval, Makina hidraulike universale në shtypje dhe tërheqje 100 Ton, Ph metër, Banjo Mari, Përzieres automatik Controls 65-L0006/A, Makina testimi në shtypje dhe tërheqje 250 kN dhe 15 kN Controls 65-L13G2/C, Kompaktësues i mostrave të llaçit të freskët Vontrols-lt 65-L0012/E, Banjo uji për trajtimin e kallëpëve Le Chatelier Controls-lt 62-L0025/F, Pajisje Blaine Controls-lt 62-1004/4, Balanca teknike me 2 pjata Maëta TG 928A, Peshore kompakte elektronike Kern Gjermani 440-33N, Termostat dixhital 220 °C Mermert Gjermani UNB 500, Distilator uji automatik Geselichalf-Gjermani GLF 2004, etj., i përkasin kalibrimeve nga vitet 2006-2007-2010-2011.

Në kuadër të procesit të akreditimit nga DPA, Departamenti i Laboratorëve ka përcaktuar strukturën e punonjësve për akreditim si dhe mënyrë të veçantë ka përcaktuar strukturën e materialeve si vijon:

Nr.	Laboratorët	Materialet (shuma në lekë)	Pajisjet (shuma në Euro)
1	Laboratori 1a, testime kimike	643,000	35,020
2	Laboratori 2a hekur, beton dhe qeramikë	347,000	76,700
3	Laboratori 1b, agregatet dhe asfaltbetoni	336,000	44,925
4	Laboratori 3b, lidhësat	468,000	-
5	Laboratori 4b, petrografia	178,000	2,200
	Shuma	1,972,000	158,845

Burimi: Të dhëna të IN-së të përpunuara nga grupi i auditimit të KLSH

Drejtoria e laboratorëve përdor pajisje që janë në pronësi të Institutit të Ndërtimit dhe në kuadër të përgatitjes për akreditim, nga paraqitja në tabelë duket qartë se IN ka identifikuar kërkesat për pajisje bazuar në specifikimet e standardeve me qëllim përmirësimin e burimeve materiale, në shumën 158,845 Euro.

Aktualisht drejtoria e laboratorëve kryen testime me pajisje dhe makineri të kalibruara si vijon:

- Për laboratorin e kimikut (1A), pajisja “Termostat, Peshore analitike Sartorius 200 gr” paraqitet me kalibrim të jashtëm dhe të brendshëm, kurse pajisjet “Elektrodë PH Anxhel, Baro termohigrometer, termometër, Banjo Mari dixhitale për analiza uji për betone/llaçe ” paraqiten me kalibrim të brendshëm.

- Për laboratorin e testimeve fiziko-mekanike (Forca 2 A), pajisjet (Makinë universale 100 Ton, Presë hidraulike 60 Ton, Kalibër 0-150, 0-300; Kalibër dixhital; Termo hidrometër) paraqiten pa kalibrim të jashtëm, pajisja Peshore dixhitale hidrostetike funksionon me kalibrim të jashtëm dhe të brendshëm dhe pajisja (Termo higrometer dhe termostat funksionon me kalibrim të brendshëm).

- Për laboratorin e testimeve fiziko-mekanike (Lidhsat 3B), pajisjet (Balance teknike; Aparati Llaç përzierës; Kallep per pergatitje e trajtim prizmesh; Makineri testimi per shtypje,rezis,ne përkulje; Aparat vibrim mostrash; Banjomari leshatelic; Site inoksi 90 mm; Aparat percaktimit masës vëllimore; Aparat vikat komplet, format konike plastike; Dollap trajtimi per kallepet; Peshore elektronike rapidi; Termohigrometer dixhital) funksionojnë pa kalibrime të jashtme.

Kurse pajisjet, (Balance teknike; Peshore elektronike; Kallep per pergatitje e trajtim prizmesh; Aparat vikat komplet; Format konike plastike; Peshore elektronike rapidi; Termohigrometer dixhital; Termostat; Dollap trajtimi) funksionojnë vetëm me kalibrime të brendshme.

- Për laboratorin e testimeve fiziko-mekanike agregatët (rërë, çakull, zall) pajisjet [Aparate Vibrimi; Peshore 10 kg; Site mekanike; Seri sitash; Termohigrometer; Balon Le Shatei; Aparat percaktimit mases vellimore; Kaliber (lab.2a; Prese hidraulike 60 Ton (lab.2a); Grup frigoriferik (lab.2a)] funksionojnë pa kalibrime të jashtme. Kurse pajisja (Peshore 10 kg, për percaktimin e madhësisë mesatare të kokerizave (modulit të imtësisë) funksionon me kalibrim të brendshëm.

- Për laboratorin e testimeve petrografike (4A) pajisjet [Mikroskop binokular për percaktimin e thjeshtë petrografik për agregatin rërë; Mikroskop polarizues, për percaktimin e thjeshtë petrografik për agregatët çakell/zall; kuti me 2 gurë peshash] funksionon pa kalibrime të jashtme dhe të brendshëm.

Për periudhën e auditimit 2016-2018 janë hartuar programe vjetore të kalibrimeve të pajisjeve laboratorike dhe etaloneve. Në kuadër të akreditimit janë përgatitur procedura për menaxhimin e pajisjeve (DL-PT-07) me 13.01.2005 dhe është rishikuar 4 herë, në vitet 2009-2011-2014 dhe 2017; procedura për menaxhimin e materialeve referuese (RM) materialeve referues të certifikuar (CRM) dhe standardeve referues (Etaloneve) me 13.01.2005 dhe është rishikuar 4 herë, në vitet 2009-2011-2014 dhe 2017.

Në programin e mirëmbajtjes parandaluese të pajisjeve për laboratorin e kimikut (SC-PMP-002a) u konstatua se për periudhën e auditimit për pajisjen Distilator, Banjo Mari janë kryer mirëmbajtje për çdo muaj për vitet 2016 dhe 2017, dhe pesë muaj për vitin 2018 (Banjo Mari).

Janë kryer kalibrime të brendshme në laboratorin e kimikut, për pajisjet:

- Peshore analitike, date 22.04.2015, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm në DPM.
- Peshore analitike, date 01.12.2015, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm në DPM.
- Peshore analitike, date 13.04.2016, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta.
- Peshore analitike, date 17.11.2016, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm.
- Peshore analitike, date 17.04.2017, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm.
- Peshore analitike, date 07.11.2017, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm.
- Peshore analitike, date 04.04.2018, ku edhe pse rezultatet ka dale të sakta, është rekomanduar të bëhet kalibrimi i jashtëm.
- Janë kryer kalibrime të brendshme në laboratorin e kimikut, për pajisjen PH-Metër në datat 08.02.2016; 01.04.2016; 7.06.2016; 12.09.2016; 14.11.2016; 2.01.2017; 03.04.2017; 19.06.2017; 01.10.2017; 09.11.2017; 29.01.2018; 12.03.2018; 3.04.2018; 30.0.2018; :
- Janë kryer kalibrime të brendshme në laboratorin e kimikut, për për pajisjen Termometër në datat 13.04.2016; 10.10.2016; 20.02.2017; 17.07.2017; 08.01.2018;

Drejtoria e laboratorëve, në zbatim të kërkesave të standardit SSH ISO/IEC 17025, paragrafi 5.5 (pikat 5.; 5.5.6) dhe SSH ISO 10012, paragrafi 7.1, ka hartuar programin vjetor të mirëmbajtjes parandaluese së pajisjeve të njësisë laboratorike 1a; 2a; 1b; 3b dhe 4a.

Si konkluzion:

Në drejtorinë e laboratorëve të IN, kryhet një numër i madh testimesh me pajisje të pa kalibruara. Kalibrimet e jashtme paraqiten jo të plota dhe jo për të gjitha pajisjet në zbatim të kërkesave të standardit ISO/IEC 17025:2005, pika 5.5, të MC dhe të procedurës DL-PT-07. Për pajisjet që kanë ndikim në cilësinë e testimeve nuk është mbajtur një status i vlefshëm kalibrimi (si p.sh., për makinat e testimit universale (shtypje/tërheqje) apo dixhitale), nuk kanë certifikatë kalibrimi ku të jetë identifikuar data e fundit e kalibrimit dhe data e planifikuar për kalibrimin e ardhshëm (në zbatim të frekuencës së kalibrimit) dhe për pasojë nuk mund të gjykohet mbi mirëmbajtjen korrigjuese të pajisjeve nëpërmjet zbatimit të programeve vjetore të kalibrimit të brendshëm dhe të jashtëm dhe programeve të mirëmbajtjes parandaluese si dhe sigurimit të gjurmueshmërisë në mënyrë të vlefshme.

Për këtë rekomandojmë:

2. Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm në bashkëpunim me SM të DL, të marrin masa që në vijimësi të realizojnë kalibrimet (të jashtme dhe të brendshme) e pajisjeve laboratorike dhe etaloneve, sipas programeve vjetore të miratuara, të procedurës për menaxhimin e pajisjeve dhe etaloneve (DL-PT-07), të MC pika 5.5, me qëllim sigurimin e cilësisë së testimeve të materialeve të ndërtimit.

Brenda vitit 2019

4. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE, KONKLUZIONEVE DHE REKOMANDIMEVE

4.1 Konkluzion

Raporti i auditimit të performancës me temë “Sigurimi i cilësisë së veprave ndërtimore” krahas evidentimit të kornizës legjislative mbi të cilën duhet të mbështetet veprimtaria e Institutit të Ndërtimit, ka synuar në vlerësimin e situatës aktuale të këtij institucioni dhe të institucioneve të tjera përgjegjëse, për kontrollin e cilësisë së veprave ndërtimore. Ky auditim është fokusuar në nivelin me të cilin janë arritur objektivat e kontrollit të cilësisë së projekteve dhe produkteve të ndërtimit, si dhe në ndikimet që ato japin në sigurimin e cilësisë së veprave ndërtimore, me synimin e parandalimit të situatave të kolapsit në raste të jashtëzakonshme. Kushtet të cilat janë të nevojshme për të siguruar efektivitetin e sigurimit të cilësisë, kanë të bëjnë me nivelin e performancës së subjekteve nën auditim. Në këtë auditim jemi përqëndruar në Institutin e Ndërtimit, si institucion i ngritur për të siguruar një nivel të lartë të mbrojtjes së qytetarëve, për të krijuar besim dhe garanci për qëndrueshmërinë në objektet e ndërtimit në vendin tonë në mbrojtje të shëndetit të qytetarit dhe të mjedisit, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, si institucion epror, si dhe Autoritetin Rrugor Shqiptar dhe Fondin Shqiptar të Zhvillimit si dy institucione të rëndësishme që menaxhojnë fondet publike për ndërtimin e objekteve. Objektivi kryesor i auditimit ka qenë analizimi i institucioneve përgjegjëse në hartimin e politikave dhe zbatimin e ligjshmërisë që lidhet me disiplinimin e punimeve të ndërtimit, me synimin që t’i garantojnë komunitetit mundësinë e jetesës dhe përdorimin e ambienteve të garantuara nga ana e qëndrueshmërisë teknike dhe cilësisë së tyre.

Veprimtaria e Institutit të Ndërtimit për të ndikuar në sigurimin e cilësisë në objektet ndërtimore nuk ka qenë efektive. Çështjet e sigurisë së cilësisë për veprat e ndërtimit duhet t’i besohet një institucioni kompetent dhe të garantohet me ligj, i cili do të ishte i domosdoshëm për ngritjen e këtij institucioni. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë duke mos u angazhuar në plotësimin e kuadrit ligjor mbi organizimin dhe funksionimin e Institutit të Ndërtimit, i cili prej 15 vjetësh funksionon në zbatim të Urdhërit të Ministrit të Punëve Publike nr. 225, datë 29.06.2014 “Për Krijimin e Institutit të Ndërtimit”, ka dështuar të plotësojë kuadrin ligjor që do të ndikonte në sigurimin e cilësisë së objekteve të ndërtimit, nëpërmjet kontrollit të cilësisë së produkteve dhe dhënies së opionencave teknike për objektet ndërtimore. Mungesa e një stafi të kompletuar teknikisht, rekrutimi i punonjësve jashtë profili dhe pa eksperiencën e domosdoshme, si dhe mungesa e një laboratorit të paakredituar, ka sjellë dhënien e opionencave jocilësore dhe mungesën e kontrollit të produkteve ndërtimore, duke e kthyer këtë institucion në një zyrë të thjeshtë punësimi që siguron të ardhurat për vetfinansim.

Gjatë kryerjes së këtij auditimi, jemi përpjekur t’i japim përgjigje pyetjeve kryesore për Drejtorinë e Rregullave Teknike dhe Oponencave: **“A ka ndikuar administrimi i burimeve njerëzore në veprimtarinë e IN për arritjen e objektivave të tij?”** dhe **“A kanë ndikuar opionencat e dhëna nga IN në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore në vend?”** dhe në përfundim ka arritur në këtë mesazh auditimi:

- Baza ligjore e funksionimit të IN është e pamjaftueshme. Krijimi i këtij institucioni (me objekt kryesor të punës, një fushë shumë të rëndësishme), me një urdhër të ministrit, si dhe funksionimi i tij në zbatim të një rregulloreje të miratuar vetëm nga Drejtori i Përgjithshëm, krijojnë mundësinë e mosfunksionimit normal të IN.
- Materiali i hartuar për rregullat dhe hapat që ndiqen gjatë kryerjes së opionencës teknike është i pa detajuar dhe nuk arrin t’i shërbejë dhënies së një opionence teknike cilësore dhe profesionale, lidhur me projektet e hartuara, për t’i shërbyer sa më mirë sigurisë së objekteve ndërtimore.

- Kapacitetet profesionale të punësuar në drejtorinë kryesore të IN, nuk janë në nivelin që kërkon një institucion kontrolli dhe kërkimor - shkencor. Fakti që nga 16 punonjësit e Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencës, 7 punonjës nuk kanë licencë për projektim (edhe pse është kriter i kërkuar) dhe 5 punonjës janë të porsa diplomuar dhe pa eksperiencë në fushën e projekteve, si dhe kryesimi i grupeve të punës në pothuajse të gjitha oponencat teknike nga bashkëpunëtorët e jashtëm, evidenton mungesën e kapaciteteve për kryerjen e oponencave teknike në këtë institucion.
- Veprimtaria e Institutit të Ndërtimit është e drejtuar në përmirësimin e bilancit ekonomik dhe nuk ka ndikuar në mënyrë thelbësore në rritjen e cilësisë së projekteve dhe sigurisë së objekteve të ndërtuar në RSH.
- Oponencat teknike shpesh janë si inventarizim dokumentacioni dhe nuk shprehen qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke i lënë evazivë opinionet teknike.
- Nuk ka asnjë të dhënë nëse rekomandimet e dhëna nëpërmjet oponencave teknike merren në konsideratë.

Gjithashtu gjatë kryerjes së këtij auditimi, jemi përpjekur t'i japim përgjigje edhe pyetjes tjetër kryesore për Drejtorinë e Laboratorëve:

A mendoni se është efektiv veprimtaria e laboratorëve të IN në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore? dhe në përfundim ka arritur në këtë mesazh auditimi:

Laboratorët e Institutit të Ndërtimit kanë arritur të garantojnë pjesërisht besimin e përdoruesëve dhe prodhuesëve të produkteve dhe materialeve të ndërtimit për sigurinë në veprat ndërtimore, për shkak se:

- Pajisjet laboratorike në masë të konsiderueshme janë të amortizuara dhe jashtë përdorimit dhe ndërkohë laboratorët e Drejtorisë së Laboratorëve funksionojnë të paakredituar sipas standardit SSH ISO/IEC 17025:2006.
- Një pjesë e madhe e pajisjeve laboratorike funksionojnë pa certifikata kalibrimi.
- Mungojnë investimet në asetet e infrastrukturës testuese, si dhe në makineritë dhe pajisjet laboratorike, të nevojshme dhe të domosdoshme për përmirësimin e cilësisë testuese të materialeve të ndërtimit.
- Nuk kryhen testime për të gjithë treguesit e materialeve, me standarde Shqiptare (SSH EN) të harmonizuara ose standarde të BE.

I. Për Pyetjen: A i ka shërbyer kuadri rregullativ dhe administrativ i përmirësimit të sigurisë së objekteve ndërtimore?

- Baza ligjore e funksionimit të IN është e pamjaftueshme. Krijimi i këtij institucioni (me objekt kryesor të punës, një fushë shumë të rëndësishme), me një urdhër të ministrit, si dhe funksionimi i tij në zbatim të një rregulloreje të miratuar vetëm nga Drejtori i Përgjithshëm, krijojnë mundësinë e mosfunksionimit normal të IN.
- Materiali i hartuar për rregullat dhe hapat që ndiqen gjatë kryerjes së oponencës teknike është i pa detajuar dhe nuk arrin t'i shërbejë dhënies së një oponence teknike cilësore dhe profesionale, lidhur me projektet e hartuara, për t'i shërbyer sa më mirë garantimit të sigurisë së objekteve ndërtimore.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, në cilësinë e institucionit epror të IN, të iniciojë hartimin e një VKM-je “Për organizimin dhe funksionimin e IN”, ku të përcaktohen qartë detyrat dhe detyrimet e Institutit të Ndërtimit.*
- *Instituti i Ndërtimit, nëpërmjet Këshillit Drejtues (KD), të hartojë një rregullore të detajuar, ku të përcaktohen rregulla të sakta dhe të aplikueshme, hapat që ndiqen gjatë kryerjes së oponencës teknike, kapacitetet e domosdoshme profesionale të specialistëve që do të hartojnë oponencën teknike.*

Menjëherë

- *Baza ligjore për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit duhet të përshtatet me dinamikën e zhvillimit të ndërtimit në vitet e fundit. Institucione të ndryshme si ARRSH, FSHZH dhe të vetqeverisjes vendore, kanë qasje të ndryshme ndaj problemeve të njëjtë, për shkak të boshllëqeve të këtij legjislacioni.*
- *Manuali teknik i çmimeve të punimeve të ndërtimit dhe analizave teknike të tyre, ka rreth 4 vjet (prej VKM-në nr. 629, datë 15.07.2015), që ky manual nuk përditësohet, megjithëse ka kërkesa të shumta nga ana e institucioneve të tjera shtetërore, ku kërkohet përditësimi i tij me zëra të rinj, ose saktësimin të zërave ekzistues.*

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, të nisë procedurat për përmirësimin e legjislacionit për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit, duke kërkuar mendime dhe sugjerime nga aktorët kryesorë (institucione shtetërore, shoqata, etj) të përfshirë në veprimtarinë e realizimit të punimeve të ndërtimit në RSH.*
- *Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, megjithëse ka nisur disa kërkesa pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve për vënien në dispozicion të dhënave për çmimet mesatare të tregut për katër elementët e kostos, të marrë të gjitha masat që në koordinimin me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë dhe DPT, të iniciojë brenda vitit 2019, projekt vendimin për miratim në Këshillin e Ministrave, për përditësimin e manualit teknik të çmimeve të punimeve të ndërtimit dhe analizave teknike të tyre. të trajtuara në VKM Nr. 629, datë 15.07.2015 “Për miratimin e Manualeve Teknike të çmimeve të punimeve të ndërtimit”.*
- *Fondi Shqiptar i Zhvillimit dhe Autoriteti Rrugor Shqiptar të paraqesë në mënyrë periodike 6 mujore, të gjithë sugjerimet për zëra/analiza të reja punimesh ose saktësim të zërave/ analizave të çmimeve të manualit ekzistues në fuqi.*
- *Manuali teknik i çmimeve duhet të përmirësojë kategoritë e punimeve të ndërtimit duke shtuar zëra punimesh të nevojshëm për të rritur cilësinë, sigurinë dhe eficientë energjitike të objekteve ndërtimore dhe rregulluar vendosjen e çmimit njësi në të gjithë institucionet që hartojnë preventivë me fonde publike ose jo, ku një pjesë e tyre rekomandohen sipas tabelës të paraqitur në faqen 48 të Raportit të Auditimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

A ka qenë efektive veprimtaria e IN për rritjen e sigurisë së objekteve ndërtimore në vend?

Për pyetjen: A ka ndikuar administrimi i burimeve njerëzore në veprimtarinë e Institutit të Ndërtimit për arritjen e objektivave të tij?

- Nga auditimit është konstatuar se kapacitetet profesionale të punësuar në drejtoritë kryesore të Institutit të Ndërtimit, nuk janë në nivelin që kërkon një institucion kontrolli dhe kërkimor - shkencor. Fakti që nga 16 punonjësit e Drejtorisë së Rregullave Teknike dhe Oponencës, 7 punonjës nuk kanë licencë për projektim (edhe pse është kriter i kërkuar) dhe 5 punonjës janë të sapo diplomuar dhe pa eksperiencë në fushën e projekteve, si dhe kryerja e oponencave nga bashkëpunëtorët e jashtëm, evidenton mungesën e kapaciteteve teknike për kryerjen e oponencave teknike

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit të bëjë ndryshimet e nevojshme në regjistrin e formularëve të përshkrimeve të pozicioneve të punës në Drejtorinë e Laboratorëve dhe në Drejtorinë e Rregullave Teknike dhe Oponencës, në mënyrë që punonjësit e rekrutuar të kenë profesionalizmin për kryerjen e kontrolleve të materialeve dhe produkteve, si dhe për hartimin e oponencave teknike sa më cilësore të projekteve.*

Brenda vitit 2019

- *Instituti i Ndërtimit të sigurojë qëndrueshmëri të punonjësve të laboratorit, duke i trajnuar me kërkesat e ISO/IEC 17025 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibrues, duke shmangur largimet dhe lëvizjet e panevojshme të punonjësve, në funksion të rritjes së performancës dhe përmirësimit të cilësisë së testimeve.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- *Të merren masa për përmirësimin e sistemit të marrëdhënieve të punës në drejtim të rekrutimit të punonjësve, duke përcaktuar sistem pikëzimi për elementët që do të vlerësohen kandidatët, në mënyrë që të kemi një vlerësim real për rekrutimin e punonjësve në bazë të meritokracisë, me qëllim ngritjen e kapaciteteve profesionale, uljen e numrit të oponencave të dhëna për hartim bashkëpunëtorëve të jashtëm, si dhe rritjen e të ardhurave të institucionit.*

Menjëherë

- *Të hiqet neni 11 i rregullores “Për përzgjedhjen e kandidatëve për bashkëpunëtorë të jashtëm, në kohë emergjence”, pasi për hartimin e oponencave nuk mund të ketë emergjencë dhe ky nen lë vend për subjektivitet në përzgjedhjen e kandidatëve.*
- *Për të evituar situatat e emergjencës dhe mbingarkesën, Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, në cilësinë e institucionit epror të IN, të iniciojë hartimin e një Urdhri të ri, ku të modifikohet pika 1 e Urdhrit të Ministrit Nr. 197 datë 09.10.2014.*

Menjëherë

- *Të përcaktohet saktë tarifa (përqindja e oponencës) e pagesës së bashkëpunëtorëve të jashtëm, për shmangien e subjektivizmit në përcaktimin e kësaj tarife.*

Brenda vitit 2019

- *Të kryhet një rishpërndarje më e drejtë e pjesëmarrjes në grupet e oponencave të oponentëve të jashtëm, ku të përcaktohet në rregullore kufiri maksimal prej 12 pjesëmarrjesh në vit.*

Menjëherë dhe vijimësi

Për pyetjen: A kanë ndikuar oponencat e dhëna nga Instituti i Ndërtimit në përmirësimin e projekteve dhe në sigurinë e objekteve ndërtimore në vend?

- Nga auditimi i oponencës së kryer për projektet e zbatimit të objekteve Rikualifikimi urban i sheshit të qytetit Rrëshen, Studim projektim, Rikonstruksioni dhe zgjerimi i rrugës Unaza e Re dhe Sheshi Shqiponja”, Projekt-idea dhe Projekt Zbatimi, “Parkim publik nëntokësor në sheshin Skënderbej”, “Rikonstruksioni i ndërtesës qendrore të KESH sh.a”, megjithëse projekti është i paplotë dhe me mangësi. Oponenca teknike e hartuar paraqitet përgjithësisht si një inventarizim i dokumentacionit. Rekomandimet e dhëna për çdo kapitull duhet të ishin reflektuar në konkluzionin përfundimtar, i cili, për mangësitë dhe devijimet nga standardet që kishte projekti, duhet të kishte dhënë vlerësimin negativ për këtë projekt.

Për sa më sipër rekomandojmë

- Grupi i kryerjes së oponencës teknike të IN, të shprehet qartë për konkluzionin mbi konformitetin me kushtet teknike të projektimit, duke dhënë tre lloje opinionesh përfundimtare për oponencën teknike të çdo objekti:
 - o Projekti është i plotë dhe oponenca të shprehet **CERTIFIKOHET**;
 - o Projekti ka mangësi që nuk çenojnë kërkesat themelore dhe oponenca shprehet **CERTIFIKOHET ME REZERVË** (Për plotësim);
 - o Projekti nuk plotëson kërkesat themelore dhe oponenca shprehet **NUK CERTIFIKOHET** deri në plotësimin total të projektit dhe dokumentacionit të nevojshëm, si dhe kthimin e projektit të rishikuar për oponencë.

Menjëherë dhe vijimësi

- Nga auditimi i oponencës së kryer për Studim fizibiliteti dhe projektimi i rrugëve të zonës Thumanë- Fushë Krujë – Vorë – Kashar, kryer nga shoqëria “S.E.” S.p.a, në oponencë nuk është dhënë asnjë rekomandim përse i përket specifikimeve teknike, të cilat janë paraqitur në gjuhën angleze. Në preventiv janë vendosur në mënyrë të paargumentuar në kapitullin e urave (për të gjitha urat), zëri “punë sekondare”, në sasinë 7% e vlerës totale, Nisur nga fakti që në preventiv është i parashikuar edhe fondi rezervë prej 5%, nga grupi i oponencës duhej rekomanduar heqja nga preventivi e zërit të punës “punë sekondare”. Grupi oponencës nuk ka rekomanduar korrigjimin e asnjë analize teknike të zërave të preventivit, në raste kur ka patur punime të dubluara.

Për sa më sipër rekomandojmë

- Grupet e oponencës të ngritura nga Instituti i Ndërtimit, të marrin masa për dhënien e komenteve sa më profesionale, për të gjitha fushat që shqyrton oponenca, pasi vetëm për objektin e mësipërm “Studim fizibiliteti dhe projektimi i rrugëve të zonës Thumanë- Fushë Krujë – Vorë – Kashar”, mos shqyrtimi i preventivit sipas analizave teknike në fuqi, mund të dakordësojë një preventiv të rritur në mënyrë fiktive.

Në vijimësi

- Nga auditimi i projekteve të zbatimit të objekteve Projekti i zbatimit të ujësjellësit Kuç – Himarë dhe Projektit të objektit “Rikonstruksion i godinës së Autoritetit të Informimit të Dosjeve, të realizuara nga Instituti i Ndërtimit, nuk administrohet në dosje licenca profesionale e Institutit të Ndërtimit për hartimin e projekteve. Nga Instituti i Ndërtimit janë hartuar projektet për 10 objekte, në vlerën totale rreth 561 mln lekë me TVSH.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit të marrë masa për aplikimin pranë Ministrisë së Energjitikës dhe Infrastrukturës për dhënien e licencës profesionale për projektim dhe mbikëqyrje punimesh në fushën e ndërtimit.*

Brenda vitit 2019

- Për të dy objektet e sipërcituara është hartuar oponenca nga Instituti i Ndërtimit, në zbatim të Ligjit nr. 8402, datë 10.09.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit” të ndryshuar, neni 6, por nisur nga fakti që është kryer edhe projekti nga ky institucion, oponenca (potencialisht mendimi ndryshe) duhej kryer nga institucion tjetër.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit të marrë masa që në të ardhmen të eliminojë dhënien e oponencave teknike për objektet, projektin të cilave u ka hartuar vetë IN, pasi nuk mund të bëhen nga i njëjti person fizik apo juridik edhe prodhimi i shërbimit intelektual edhe kundërshtimi i këtij prodhimi.*

Në vijimësi

Për pyetjen: **A janë marrë në konsideratë rekomandimet e oponencave para miratimit të lejeve të ndërtimit apo tenderimit të objekteve që i nënshtrohen oponencës teknike?**

- Nga grupi i auditimit është konstatuar që pagesat për oponencat teknike të objekteve publike, kryhen nga institucionet përfituese dhe vetëm për periudhën 2017-2018, pagesa e kryer nga institucionet publike për oponencat teknike është 133,184,441 lekë. Është konstatuar gjithashtu që pagesat për oponencat teknike të projekteve për objektet e kontratave koncesionare/ppp me investitor privat, janë kryer nga Autoriteti Rrugor Shqiptar

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë të iniciojë një VKM, sipas të cilës pagesat e oponencave teknike të projekteve koncesionare/ppp të kryhen nga investitorët privat të koncesioneve.*

Brenda muajit qershor 2020

- Kontratat e institucioneve publike me projektuesit kërkojnë që projektet e veprave ndërtimore të jenë sa më të plota dhe cilësore, këto projekte duhet të jenë të certifikuar para dorëzimit në institucionet publike, pra projektuesit duhet që të “shesin” produkt intelektual cilësor, konform standardeve, të pajisur me oponencën teknike.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë të iniciojë një VKM, sipas të cilës oponencat teknike të projekteve publike duhet të merren nga subjektet projektuese para dorëzimit të tyre në Autoritetet Kontraktore dhe pagesat për këto oponenca të planifikohen në fazën e prokurimit të fondit të projektimit.*

Brenda muajit qershor 2020

Për pyetjen: **A mendoni se është efektive veprimtaria e laboratorit të Institutit të Ndërtimit në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore?**

- Drejtoria e laboratorëve të Institutit të Ndërtimit ofron shërbime testimi të pa akredituara, për klientët në fushën e ndërtimit, por edhe shërbime të tjera si: Ekspertizave dhe inspektim të veprave ndërtimore për klientë të jashtëm.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit për të bërë efektive dhe të besueshme veprimtarinë e laboratorit të IN-së në funksion të rritjes të nivelit të sigurisë të veprave ndërtimore, të vazhdojë procesin e nisur për të akredituar laboratorin (datë 22.08.2018) në Drejtorisë së Përgjithshme të Akreditimit në përputhje me standardin e laboratorëve.*
- *Instituti i Ndërtimit të rrisë bashkëpunim edhe me palët e interesuara brenda dhe jashtë vendit për të mundësuar që IN të jetë një qendër e rëndësishme në fushën e sektorit të kontrollit të prodhimit të produkteve të ndërtimit, në sektorin e kontrollit të cilësisë të zbatimit të projekteve të veprave ndërtimore dhe kontrollin e performances teknike të veprave ekzistuese ndërtimore.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: A janë konstatuar parregullsi në manualin e cilësisë dhe në gjithë sistemin e cilësisë nga vizitat e bëra nga Drejtoria e Përgjithshme e Akreditimit? Si janë zgjidhur dhe a janë marre masa korigjuese?

- Të gjitha rishikimet e Manualit të Cilësisë janë reflektuar në 14 procedurat e menaxhimit dhe në 14 procedurat teknike si dhe në forma të ndryshme nga Menaxhimi i nivelit të lartë në Sistemit të Menaxhimit nga Drejtoria e Laboratorëve, nga Menaxheri i Cilësisë si dhe nga Menaxheri Teknik. Për mos konformitetet e përcaktuara në raportin e auditimit, janë ndërmarrë masa korigjuese dhe janë specifikuar në dokumentin FO-PM10-02/4 si dhe në Raport jokonformiteti RJ 1/18, në zbatim të pikës 4.1.5.c të standardit SSH EN ISO 17025; të politikës të mbrojtjes informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë së klientëve në manualin e Cilësisë dhe të kërkesave të procedurës DL-PM-02 “Për sigurimin dhe mbrojtjen e informacionit konfidencial dhe të drejtave të pronësisë të klientëve dhe palëve të tjera” formularët FO-PM2-01 “Lista e klasifikimit të të dhënave informacioneve në Drejtoria e Laboratorëve janë të plotësuar por rekomandohet rishikim i tyre.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Menaxhimi i nivelit të lartë në Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve t’i kushtojë vëmendje që personeli të jetë më i vetëdijshëm në rendësin e aktiviteteve dhe në kontributin në arritjen e objektivave të Sistemit të Menaxhimit si vijon:*
- *Menaxheri Kryesor i Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve duhet të përmirësojë komunikimet e proceseve të Sistemit të Menaxhimit pasi disa procese nuk funksionojnë në mënyre adekuate nga mosveprimi adekuat i funksioneve që janë të detyruar të marrin pjesë në të.*
- *Në përputhje me strategjinë dhe programet e zhvillimit të IN-së në kuadër të institucionit të varësisë të Ministrisë të Infrastrukturës dhe Energjisë të identifikohen, analizohen, specifikohen dhe miratohen në një dokument të veçantë objektivat specifike për vitin 2018 në lidhje me përmirësimin aktiviteteve dhe burimeve njerëzore dhe materiale të SM të DL siç kërkohet nga standardi SSH EN ISO 17025, nga procedura DL-PM14 të rishikimit të menaxhimit dhe nga organizmi kombëtar i akreditimit.*

- *Të konsiderohet vazhdimisht në vëmendje të menaxhimit të nivelit më të lartë që në vijimësi të mirëmbaje sigurimin e evidencës objektive për zbatimin e deklaratës së cilësisë dhe zhvillimit dhe përmirësimit të Sistemit të Menaxhimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: A kryhen testime me metoda të standardizuara dhe pajisje të kalibruara?

- Laboratorët e Drejtorisë së Laboratorëve, për një sasi të konsiderueshme materialesh ndërtimi kryejnë testime me standarde SSH (Standard Shtetëror) të pa harmonizuara me ato të BE. Në përgjithësi metodat e testimit janë përgatitur sipas standardit të laboratorëve dhe procedurës DL-PT-03 dhe specialistët disponojnë instruksionet për përpunimin e kampioneve për testim si dhe manualët e përdorimit të pajisjeve.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm t'i kërkojnë Drejtorit të laboratorit, Menaxherit të Cilësisë dhe Menaxherit Teknik, që në vijimësi të bëjnë përpjekje për zëvendësimin e standardeve shtetërore (SSH) me standarde të harmonizuara (SSH EN) me qëllim garantimin e cilësisë në procesin e testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, në përputhje me standardin SSH ISO/IEC 17025, manualit të cilësisë (MC) dhe procedurat teknike DL-PT-03 dhe DL-PT-04.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- Një sasi e konsiderueshme materialesh/produktesh ndërtimi testohen me standarde SSH (Standard Shtetëror) të pa harmonizuara me ato të BE. Laboratorët e drejtorisë së laboratorëve përdorin pajisje të cilat i janë nënshtuar vetëm kalibrimeve të brendshme dhe procesit të mirëmbajtjes nëpërmjet programeve të mirëmbajtjes, pa bërë kalibrime të jashtme.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm t'i kërkojnë Drejtorit të laboratorit, Menaxherit të Cilësisë dhe Menaxherit Teknik, që në vijimësi të bëjnë përpjekje:*
- *Për kalibrimin e pajisjeve sipas standardeve të kalibrimit sipas frekuencave të përcaktuara në planin e kalibrimeve, me qëllim garantimin e cilësisë në procesin e testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, në përputhje me standardin SSH ISO/IEC 17025, manualit të cilësisë (MC) dhe procedurat teknike për kalibrim.*
- *Pajisjet që janë me defekt ose jashtë kufijve të specifikuar të identifikohen qarte si të tilla me etiketa ose informacione të përshtatshme dhe vlerësim të efektit të defekteve ose shmangieve nga kufijtë e specifikuar në zbatim të procedurës së punës jo konform. Të vendosen etiketat adekuate mbi pajisjet, instrumentet, aksesoret, pajisjet ndihmese, etj, për të treguar statusin teknik si dhe kodin në sistemin e menaxhimit (SM).*

Menjëherë dhe në vijimësi

- **Për pyetjen: A është certifikata/raporti i testimit konform standardit SSH ISO/IEC 17025 ?**

- Nga paraqitja tabelore (faqja 68 e Raportit të Auditimit) e Drejtorisë së Laboratorëve, vërehet ulje të numrit të testimeve të materialeve dhe produkteve të ndërtimit, kjo edhe për shkak të mos marrjes së mostrave në subjektet prodhuese të materialeve të ndërtimit, por mbi të gjitha sepse DL në Instituti i Ndërtimit funksionon pa status të akredituar nga Drejtoria e Përgjithshme e Akreditimit.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit të hartojë procedura të veçanta të monitorimit nëpërmjet marrjes së mostrave për produkte/materialeve të ndërtimit sipas llojit, rrezikshmërisë në mjedis apo në shëndetin dhe jetën e qytetarëve, si dhe bazuar në praktikatat e mëparshme për çdo Qark, të hartojë akt-marrëveshje dhe planin e marrjes së mostrave në përputhje me standardet dhe të ndjekë vazhdimisht realizimin e tij, me qëllim mbulimin e plotë me monitorim të produkteve/materialeve ndërtimore të importuara, ose të prodhuara në vend, me qëllim ndikimin në përmirësimin e cilësisë së materialeve, me dhënien e opinionëve profesionale.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- Instituti i Ndërtimit gjatë ushtrimit të aktivitetit të testimit të materialeve/produkteve të ndërtimit, për periudhën 2016-2018, ka lëshuar raporte testimi në përgjithësi sipas SSH ISO/IEC 17025, por jo me të gjithë elementët përbërës sipas standardit të laboratorëve. mospërputhjet ligjore të konstatuara në 47 raste të evidentuara në vitin 2016; në 108 raste të evidentuara në vitin 2017 dhe në 55 raste të evidentuara në vitin 2018, tregojnë se nuk jemi në prirjen e duhur për raportimin e rezultateve të testimit, sipas standardit SSH ISO/IEC 17025 dhe manualit të cilësisë (MC) (DL-MC-01) ku përgjegjës për zbatimin është Menaxheri kryesor të Institutit të Ndërtimit dhe Drejtori i Laboratorëve.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit për testimet e kryera të lëshojë Raporte Testimi cilësore, të kompletuara me të gjithë elementët që parashikon standardi, në mënyrë të tillë që të ndjekin zhvillimin në fushën e ndërtimit të veprave ndërtimore (shtetërore dhe privat) në përgjithësi, për të garantuar qëndrueshmëri në rritje të sasisë dhe cilësisë së testimeve laboratorike në shkallë vendi, bazuar në vlerësimin rigoroz të procesit të raportimit të testimit dhe në konformitet me standardin SSH ISO/IEC 17025 dhe manualit të cilësisë, me qëllim që të konfirmohet dhe të raportohet me rigorozitet përputhshmëria e elementëve të RT me kërkesat e standardit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: **A është vendosur masa e pasigurisë konform me dokumentet e EA 4-16 ?**

- Nga auditimi i dokumenteve të vlerësimit të pasigurisë në matje rezulton, se ekzistojnë instruksione për përdorimin e pajisjeve referuar dokumenteve të fabrikuesve. Për disa pajisje të vjetruara për mungesë të dokumenteve të fabrikuesit këto instruksione janë përgatitur sipas eksperiencës dhe për disa pajisje nuk ka. Në raportin e auditimit të brendshëm (RA 12/18), mbi vlerësimin e pasigurisë në matje, u konstatua se; Metodatat e testimit që nuk janë në reference me standardet e testimeve në fuqi, sipas kërkesave të organeve rregullatorë nuk lejohen për përdorim për shërbime ndaj klientëve. Nuk ka evidence adekuate të kryerjes të

procesit të deklarimit të pasigurive personale të personelit në lidhje me raportimin e rezultateve të testimit referuar kushteve reale të njësive laboratorike.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Menaxheri Kryesor i Sistemit të Menaxhimit të Institutit të Ndërtimit të marrë masa korigjuese për zbatimin adekuat të procesit të vlerësimit brenda-laboratorik të pasigurive të matjeve për të demonstruar evidence objektive (edhe për procesin e akreditimit) në reference dhe lidhje të pashkëputur me raportin e auditimit për njësinë laboratorike .*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: A mendoni se burimet njerëzore të drejtorisë së laboratorëve kanë kapacitetin profesional për dhënien e një vlerësimi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të materialeve të ndërtimit ?

- Nga auditimi i dosjeve personale konstatohet se, jo të gjithë punonjësit e laboratorit janë trajnuar dhe kanë certifikatë për njohje me kërkesat e standardit ISO/IEC 17025:2005 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibrues. Gjithashtu ka punonjës të pa trajnuar për pasigurinë në matje. Si kërkesë e standardit të ri SSH EN ISO 17025 mungon infrastruktura bashkëkohore e përdorimit të sistemeve të IT për të realizuar komunikimin dhe trajnimin me mjete elektronike për përmirësimin e efikasitetit dhe eficenses në zbatimin e kërkesave të sistemit të menaxhimit të cilësisë së laboratorit.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Instituti i Ndërtimit të sigurojë qëndrueshmëri të punonjësve të laboratorit, duke i trajnuar punonjësit në Drejtorinë e Përgjithshme të Akreditimit ose në Institucione kompetente, me qëllim që të njihen me kërkesat e standardit ISO/IEC 17025:2005 dhe procedurat e akreditimit të laboratorëve testues dhe kalibrues, për të shmangur largimet dhe lëvizjet e panevojshme në funksion të rritjes së performancës dhe përmirësimin të cilësisë së testeve të materialeve dhe produkteve të ndërtimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- *Menaxheri kryesor, Drejtori i Përgjithshëm i Institutit të Ndërtimit, rekomandohet të sigurojë integritetin e Sistemit të Menaxhimit kur planifikohen dhe zbatohen ndryshime në burimet njerëzore që përcaktojnë implementimin e proceseve të SM.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- *Personeli që merr pjesë në Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve duhet të përmirësohet në kuptimin, zbatimin dhe familjarizimin në vijimësi me kërkesat e standardit 17025 dhe të dokumentacionit të SM dhe duhet të demonstrojë evidencën objektive të duhur për të identifikuar shmangie/jo konformitete dhe inicimin / zbatimin e veprimeve përmirësuese.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- *Menaxheri kryesor i Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve rekomandohet t'i komunikojë qartësisht personelit që merr pjesë në Sistemit të Menaxhimit të Drejtorisë së Laboratorëve të rëndësisë së plotësisë të kërkesave të klientëve dhe organeve rregullator duke krijuar evidencë objektive adekuatë në këtë drejtim.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: A mendoni se makineritë dhe pajisjet laboratorike në dispozicionin e Drejtorisë laboratorike përmbushin kërkesat sipas standardeve të kalibrimit dhe a janë të mjaftueshme për dhënien e një vlerësimi cilësor dhe të kualifikuar për analizat/testimet laboratorike të produkteve të ndërtimit ?

- Në drejtorinë e laboratorëve të Institutit të Ndërtimit, kryhet një numër i madh testimesh me pajisje të pa kalibruara. Kalibrimet e jashtme paraqiten jo të plota dhe jo për të gjitha pajisjet në zbatim të kërkesave të standardit ISO/IEC 17025:2005, pika 5.5, të MC dhe të procedurës DL-PT-07. Për pajisjet që kanë ndikim në cilësinë e testeve nuk është mbajtur një status i vlefshëm kalibrimi (si p.sh., për makinat e testimit universale (shtypje/tërheqje) apo dixhitale), nuk kanë certifikatë kalibrimi ku të jetë identifikuar data e fundit e kalibrimit dhe data e planifikuar për kalibrimin e ardhshëm (në zbatim të frekuencës së kalibrimit) dhe për pasojë nuk mund të gjykohet mbi mirëmbajtjen korrigjuese të pajisjeve nëpërmjet zbatimit të programeve vjetore të kalibrimit të brendshëm dhe të jashtëm dhe programeve të mirëmbajtjes parandaluese si dhe sigurimit të gjurmueshmërisë në mënyrë të vlefshme.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Këshilli Drejtues dhe Drejtori i Përgjithshëm në bashkëpunim me SM të DL, të marrin masa që në vijimësi të realizojnë kalibrimet (të jashtme dhe të brendshme) e pajisjeve laboratorike dhe etalonëve, sipas programeve vjetore të miratuara, të procedurës për menaxhimin e pajisjeve dhe etalonëve (DL-PT-07), të MC pika 5.5, me qëllim sigurimin e cilësisë së testeve të materialeve të ndërtimit.*

Brenda vitit 2019

Për pyetjen: A ka qenë efektive veprimtaria e Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, Autoritetit Rrugor Shqiptar dhe Fondit Shqiptar të Zhvillimit për rritjen e sigurisë së objekteve ndërtimore në vend dhe përmirësimin e cilësisë së projekteve që zbatohen?

- **Gjetje**
- Standardet e projektimit të banesave, çerdheve, shkollave dhe kopshteve, miratuar me VKM Nr. 626, datë 15.7.2015, Nr. 530, datë 20.7.2016, Nr. 319, datë 12.4.2017, Nr. 159, datë 1.3.2017 kanë një shumëllojshmëri rekomandimesh, por nuk paraqitet në asnjë pjesë të tyre ndonjë rekomandim konkret ose referencë në lidhje me llogaritjen antisizmike të strukturave.
- Përsa i përket riaftësisimit strukturor të ndërtesave ekzistuese të kopshteve jepet një rekomandim, i cili është evaziv dhe jo specifik, i cili nuk orienton lehtësisht projektuesit në rast se kërkohet një projekt riaftësimi strukturor.
- Referencat si Eurocode 1998-3, për riaftësimin strukturor nuk janë të mjaftueshme, sepse janë në gjuhën angleze, nuk janë të ilustruara me zgjidhje grafike të ndërhyrjeve ku mund të orientojnë më lehtësisht projektuesit. Ndërsa Eurocodet të cilat janë në gjuhën shqipe kanë

problematika përsa i përket aksesit nga përdoruesit, terminologjisë, mënyrës së përkthimit dhe fuqisë ligjore në territorin e RSH.

- Normat e projektimit të strukturave antisizmike në Shqipëri, janë akoma në fuqi Kushtet Teknike të Projektit të vitit 1978~1980 i përditësuar në vitin 1989, ku pjesa dërmuese e objekteve të ndërtuara me këto kushte nuk i kalonte 5-6 kate. Këto kushte nuk përshtaten me dinamikën e zhvillimit të ndërtimeve në Shqipëri, ku shumë prej objekte që ndërtohen në ditët e sotme kalojnë lartësinë e 10 kateve mbi tokë dhe 2 kateve nën tokë.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të marrë të gjitha masat për hartimin dhe publikimin e kushteve të reja teknike të projektimit, duke ju referuar standardeve të vendeve fqinje me aktivitet të ngjashëm sizmik me vendin tonë ose Eurocodeve dhe përshtatur me zhvillimin aktual të ndërtimit në Shqipëri.*
- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të marrë të gjitha masat për përditësimin e standardeve të projektimit të banesave, kopshteve, çerdheve dhe shkollave, me rekomandime dhe referenca për llogaritjen konstruktive të strukturave dhe riaftësimin strukturor. Kjo praktikë të aplikohet edhe gjatë hartimit të standardeve të projektimit të universiteteve, spitaleve dhe klinikave mjekësore.*

Menjëherë

- Standardet e projektimit të banesave, çerdheve, shkollave dhe kopshteve, miratuar me VKM Nr. 626, datë 15.7.2015, Nr. 530, datë 20.7.2016, Nr. 319, datë 12.4.2017, Nr. 159, datë 1.3.2017 kanë një shumëllojshmëri rekomandimesh, por nuk paraqitet në asnjë pjesë të tyre ndonjë rekomandim konkret ose referencë në lidhje me llogaritjen antisizmike të strukturave. Përsa i përket riaftësimin strukturor të ndërtesave ekzistuese të kopshteve jepet një rekomandim, i cili është evaziv dhe jo specifik, i cili nuk orienton lehtësisht projektuesit në rast se kërkohet një projekt riaftësimi strukturor.
- Është konstatuar se në projektet e rikonstruksionit të objekteve të infrastrukturës arsimore, megjithëse janë objekte të ndërtuara përpara viteve 90-të, përveç punimeve të rinovimit arkitektonik, rifiniturave, sistemeve elektrike dhe mekanike, mungojnë punimet/masat për përforsimin e strukturave dhe rritjen e qëndrueshmërisë sizmike së tyre

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, të hartojë një qarkore për Ministrinë e Arsimit dhe Sporteve dhe njësitë e vetëqeverisjen vendore, për të gjithë projektet e reja për rikonstruksionit e infrastrukturës arsimore ose të tjera, ku pikësëpari të kërkohet vlerësimi i strukturor i konstruksionit ekzistues, në mënyrë që në preventivët e rikonstruksionit të objekteve, nëqoftëse është e nevojshme, të përfshihet përforsimi i strukturës dhe rritja e qëndrueshmërisë sizmike.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- Përsa i përket kontrollit të cilësisë së materialeve të ndërtimit dhe aplikimin e tyre në ndërtesa, ky proces është plotësisht jashtë kontrollit. Nga auditimet e mëparshme të kryera në objekte të ndryshme ndërtimore të prokuruar nga institucione shtetërore, është konstatuar përdorimi i materialeve të një cilësie të përbashkët të dobët dhe jo sipas standardeve.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, duhet të publikojë online/ose në media, raporte periodike në lidhje me verifikimin e cilësisë së materialeve të përdorura për çdo kategori punimesh, dhe të publikojë të gjithë listën e materialeve dhe markave të cilat nuk i përmbushin kriteret minimale të cilësisë.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- Bazuar në të dhënat e Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë në lidhje me masat e marra nga Komisioni i Dhënies së Licencave Profesionale, për individë ose subjekte të cilët janë konstatuar me shkelje dhe nga subjekte të ndryshme, përfshirë edhe KLSH, për vitet 2017-2019 është rekomanduar heqja e licencës së projektimit, mbikëqyrjes, kolaudimit për 11 subjekte, ku është penalizuar vetëm 1 (një) subjekt me heqje licence dhe 3 raste janë në shqyrtim. Janë rekomanduar nga subjekte të ndryshme heqja e 9 (nëntë) licencë të zbatimit të punimeve të ndërtimit për shoqëri të ndryshme, ku janë penalizuar 14 drejtues teknikë me pezullim ose heqje licence, 1 shoqëri me heqje të së drejtës së ushtrimit të aktivitetit në fushën e zbatimit në ndërtim dhe 1 shoqëri me heqje të kategorive të licencës.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës, duhet të tregohet më e rreptë përsa i përket penalizimit të subjekteve ndaj të cilëve janë konstatuar shkelje, në lidhje me ushtrimin e aktivitetit në projektim, mbikëqyrje, kolaudim dhe zbatim punimesh ndërtimi. Në rastet ku pretendohet moskryerja e punimeve dhe përdorimi i materialeve me cilësi të dobët dhe jo sipas kërkesave të kontratës për zbatimin e punimeve, nëpërmjet auditit të brendshëm, të kryhet verifikimi në terren i shkeljeve të pretenduara, përpara se dokumentacioni të raportohet Komisionit të Dhënies së Licencave Profesionale.*

Menjëherë dhe në vijimësi

- Për masat e marra ndaj subjekteve të ndryshme nga Komisioni i Dhënies së Licencave Profesionale, mungon transparenca dhe publikimi i vendimeve, online ose në media të ndryshme. Ky fakt ka bërë që subjekte ose individë/subjekte të caktuar të vazhdojnë aktivitetin në fushën e projektimit, mbikëqyrjes, kolaudimit ose zbatimit të punimeve, ose duke u paraqitur në procedura prokurimi, edhe pse ndaj tyre është marrë masë pezullimi licence ose heqje e të drejtës së ushtrimit të aktivitetit.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës duhet të tregohet më transparente dhe të publikojë online/ ose media, të gjitha vendimet e marra në lidhje me penalitetet për subjektet që*

ushtrjnë aktivitetin në fushën e projektimit, mbikëqyrjes, kolaudimit dhe zbatimit të punimeve të ndërtimit.

Brenda vitit 2019 dhe në vijimësi

Për pyetjen: A janë marrë në konsideratë rekomandimet e oponecave para miratimit të lejeve të ndërtimit apo tenderimit të objekteve që i nënshtrohen oponecës teknike?

- Projektet fillestare të porositura nga Autoriteti Rrugor Shqiptar dhe Fondi Shqiptar i Zhvillimit pësojnë ndryshime gjatë zbatimit, ku në disa raste këto ndryshime janë thelbësore, duke hequr ose shtuar kategori të plota punimesh, por projekteve të rishikuar në asnjë rast nuk i është bërë përsëri oponecë teknike.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Autoriteti Rrugor Shqiptar dhe Fondi Shqiptar i Zhvillimit, të kryejë oponecë teknike edhe për projekt preventivin e punimeve të shtesave të kontratave, kur ato i kalojnë vlerën prej 100 milion lekësh.*
- *Autoritet Rrugor Shqiptar dhe Fondi Shqiptar i Zhvillimit, në rastet kur projekti fillestar ndryshohet në mënyrë thelbësore, duke hequr ose shtuar kategori punimesh në masën e më shumë se 20% të vlerës, të dërgojë përsëri për oponecë teknike projektin e rishikuar.*

Menjëherë dhe në vijimësi

Për pyetjen: A është efektiv veprimtaria e laboratorit të ARSSH-së në funksion të rritjes së nivelit të sigurisë së veprave ndërtimore dhe nëqoftëse ky laborator është i akredituar?

- Nga auditimet e kryera në Autoriteti Rrugor Shqiptar, ky laborator nuk rezulton efektiv përse i përket rritjes së cilësisë së punimeve të ndërtimit. Nga ARSSH nuk administrohen në mënyrë korrekte kampionet e marrë, kjo edhe për shkak të ambienteve jo të përshtatshme ku ndodhet laboratori aktual dhe magazinimit të kampionëve.
- Fondi Shqiptar i Zhvillimit, megjithëse zbaton projekte me vlera të konsiderueshme, si të infrastrukturës rrugore, bulevarde, sheshe, rikonstruksione godinash dhe sinjalistike rrugore, nuk disponon asnjë pajisje laboratorike për kryerjen e provave të materialeve të përdorur.

Për sa më sipër rekomandojmë

- *Autoritet Rrugor Shqiptar të marrë masat për rritjen e performancës së laboratorit, duke e sistemuar në ambiente të përshtatshëm për kryerjen korrekte të veprimtarisë.*
- *Fondi Shqiptar i Zhvillimit të marrë masat për të krijuar një bazë kampionësh për materialet e përdorura në objektet e zbatuara, deri në përfundimin e garancisë së defekteve.*
- *Fondi Shqiptar i Zhvillimit, në rast nevojë, të lidhë marrëveshje bashkëpunimi për kryerjen e analizave laboratorike të materialeve, që mund të realizohen nga Instituti i Ndërtimit.*

Menjëherë dhe në vijimësi

5. ANEKSET

Literatura e Përdorur

- <http://www.institutindertimit.al/>
- Ligji nr. 8402, datë 10.9.1998 për "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit" i ndryshuar.
- Ligj nr.9780 datë 16.7.2007 "Për inspektimin e ndërtimit" i ndryshuar me: Ligjin nr.10 240, datë 25.2.2010 - ligjin nr.10 323, datë 23.9.2010 dhe në standardin shqiptar S SH ISO/IEC 17025 për akreditimin e laboratorëve testues dhe kalibrues.
- Ligji Nr.7582, datë 13.7.1992 "Për Ndërmarrjet Shtetërore".
- Ligj nr.9290 datë 7.10.2004 "Për produktet e ndërtimit", i ndryshuar.
- Urdhër i Ministrit Nr. 225 datë 29.06.2004 " Për Krijimin e Institutit e Ndërtimit"
- VKM Nr.1055, Datë 22.12.2010 "Për Vendosjen E Oponencës Teknike Për Projektet E -Veprave Të Ndërtimit"
- Urdhër i Ministrit të MZHUT Nr.197 datë 09.10.2014.
- Ligji Nr107/2014 "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit" i azhurnuar.
- Vendim i KM nr.514, datë 18.8.2007 Për informatizimin e llogaritjes së kostos dhe hartimin e manualeve teknike të çmimeve të punimeve të ndërtimit
- Udhëzim i KM nr.2, datë 8.5.2003 Për klasifikimin dhe strukturën e kostos së punimeve të ndërtimit
- Vendim i KM Nr. 68, datë 15.2.2001 "Për miratimin e standardeve dhe të kushteve teknike të projektimit dhe të zbatimit të punimeve të ndërtimit".
- Indikatorë të performancës, Tiranë, maj 2015
- Ligji nr. 154/2014 "Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit"
- Ligji nr. 9901, date 14.04.2008 "Për tregtarët dhe shoqëritë tregtare" i ndryshuar
- Ligji nr. 152/2013, "Për nëpunësin civil"
- Ligji nr. 8485, date 12.05.1999 "Kodi i procedurave administrative të Republikës së Shqipërisë", neni 140
- Manuali i Auditimit të Performancës, fq. 24.
- ëëë.instat.gov.al

6. GRUPI I PUNËS DHE PËRGJEGJËSITË HIERARKIKE

1. A Z, Kryeauditues, Përgjegjës i grupit të auditimit
2. S M, Audituese i Lartë
3. I D, Auditues, ekspert i jashtëm

DREJTORI I DEPARTAMENTIT

R M